

Samlade

Dikter

af

J. J. Wecksell.

Hélène Finnström.

Minne af M.. 1882.

I. W. Tegner & Kittendorff's lith. Inst.

Josef Julius [illegible]

SAMLADE DIKTER

af

Josef Julius Wecksell.

Andra upplagan

HELSINGFORS, 1876.

K. E. Holms förlag.

HELSINGFORS,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,

1876.

Till sångens vänner i Finland och Sverige öfverlemnas dessa „Samlade dikter“ af en bland Finlands yngre skalder, hvilken af ett oblidt öde redan vid 24 års ålder bortrycktes från sin korta diktarebana. De ingå här under tvenne afdelningar. Den första omfattar ett urval af de stycken, hvilka finnas upptagna i skaldens julen år 1860 utgifna „Valda ungdomsdigter,“ i „Lännetär, Album utgifvet af Vestfinnar I,“ jemte några otryckta sånger, diktade före denna tid. Utg. har vid detta urval, äfvensom vid styckenas ordnande och omarbetning följt de anvisningar, som skalden sjelf efterlemnat. — Den andra afdelningen omfattar dikterna från en senare period (julen 1860 till sommaren 1862), deri inbegripet det förut särskildt utgifna sorgespelet „Daniel Hjort.“ En del af dessa hafva ingått i „Lännetär, Album utgifvet af Vestfinnar II;“ andra äro meddelade af några skaldens vänner eller funna bland hans efterlemnade papper, de mindre, lyriska mest på manuskriptarken till „Daniel Hjort.“ Flera bland dem framträda sålunda i ett nog fragmentariskt skick, men äro dock af alltför stort poetiskt värde eller måla för väl den inre strid, som vid denna tid rörde sig inom skaldens bröst, för att ej förtjena sin plats i dessa „Samlade dikter.“

Innehåll:

I.

II.

I.

Vårdroppen.

I morgonstundens vår
Vid lärkors glam
På molnets kant en tår
I solljus sam.

På jord som i det blå
Klang fröjdens ljud.
Gif mig ett lif också!
Hon bad till Gud.

Och liten englahand,
Som molnet höll,
Tog sakta på dess rand,
Och droppen föll. —

Och speglade en stund
Guds verld så skön,
Guldmolnig, himmelsrund
Och jorden grön.

Föll så i hafvets famn
Och gömdes der. —
Hvem frågade ditt namn,
Hvem såg dig här?

Åbo Slott.

Hvita skepnad ifrån fordom, flydda tiders fallna borg,
Der du blickar öfver fjärden, allvarsam och full af sorg,
Monumentet uppå grafven, inom hvilken sekler gått
Till att luta trötta hufvun, — men der ingen ro
de fått!

Vid din strand, den fordom stolta, stilla klagar
vikens våg,
Och så sällsamt klingar sångens djupa röst uti min håg;
Ifrån nattens tusen stjernor blickar ner en evighet
Uppå menskotankars svaghet, menskoverks förgäng-
lighet.

Hör din grafsång sjunger böljan, nattomskymd vid
grustäckt strand,
Och dödsfacklan lik går månen upp vid dunkla
skogars rand;
Brusten är din sköld och krossad, vapenlös och
svag du står,
Och det enda, som dig egnas, är en minnets ve-
modstår.

Och ändå hvem älskar icke dina fallna murars grus?
Du har skådat Finlands morgon, skimrat i dess rosenljus,
Du har sett dess första strimma i vårt än så mörka land,
Du har värnat korsets fana på vår vilda, öde strand.

Du har sett dess första skördar spira upp ur oplöjd mark,
Du för nattens anfall värnat dem så segerstolt och stark,
Suomis skönsta minnen fläta kring din hjessa rikt sin dag,
Himlens ljus och återspegling, religion och rätt och lag.

Du var skölden, du var svärdet, — ljust och herrligt var ditt mål,
Och du bjöd så gladt för segern fram ditt bröst af sten och stål;
Stenen ramlat, stålet rostat, men den hand, som höjde dig,
Vakar ännu öfver folken mäktig och evinnerlig.

Veteranens jul.

Af stjernor hvalfvet gnistrar, mörk
den gamla skogen står;
Der glimmar i dess gröna skägg
så mången frusen tår.
Så tyst, så hemsk är nattens frid
på snöbeslöjad mo,
Och björn och varg blott fira här
julqvällens säkra ro.

Då ekar djupt i skog ett ljud
af matta tunga steg,
Hvem söker här från byn så långt
en svår och enslig väg?
Hvem djerfves störa furans lugn
och nordens frusna fläkt
Och värma drifvornas demant
med lifvets andedrägt?

Det är en gammal veteran
från Finlands sista strid.
Der går han fram, en skugga af
förgätna hjeltars tid;
Men än så hög, men än så varm
att hvart hans blickar gå,
Der skyllrar furan vördnadsfull
och drifvan blixtrar då.

På mossig sten han sätter sig,
och hjessan silfverljus
Så skönt och tankfullt böjer sig
vid höga furors sus.
På kinden rullar tyst en tår,
men ögat hvilar gladt
På högtidslugnet alltomkring
i stilla stjernljus natt.

Då talar han: jag helsar dig,
mitt hjertas stolta brud,
Du fura mörk, du natt så skön,
du vildmark i din skrud!
Jag känner dig igen, mitt land,
säg, känner du också
Din unge kämpabrudgum i
den trogne gubben grå?

Ack många år ha flytt, sen sist
jag såg en natt som nu.
Mitt hår blef hvitt, min panna blek, —
blott evigt ung är du;
Ännu så ung, så skön som då
mitt svärd för dig jag drog,
Och varma, röda kyssar af
mitt hjerteblod du tog.

Det är förbi sen många år;
ett annat slägte står
Med annan håg, med annat lif
i Suomis nya vår.
Den strid de kämpa är ej min, —
ty evigt, hvart jag går,
Bland brutna svärd, förspilda lik,
vid Oravais jag står.

Nyss satt ock jag en vördad gäst
på stugans halm hos dem,
Såg hopp och glädje bo ännu
i finska hyddors hem.
Än ville ock jag se engång
dig, Suomis vinternatt,
Och helga drifvan med en tår,
som förr med blod så gladt.

Han talte så, — men matt han log
emot sin ungdomsbrud,
Sitt vackra finska fosterland
i vinterns högtidsskrud.
Och hur han såg, — en glädjetår
så ljuf hans öga fällt,
Som hade all hans lefnadskraft
i denna tyst försmält.

„Förtrollningsljuft mig binder qvar
ditt ljus, din skog, din sjö.
Jag kan ej gå, — haf tack, o Gud,
för att jag här får dö!
Trött får jag luta grånad lock
mot Suomis silfverbarm,
Så trött som bössan fordom sof
från striden på min arm.

Och skogen skall omkring mig stå
ett ståtligt monument,
Den gamle gråe krigarens,
som knappast någon kännt;
Och furorna de sjunga då
en psalm högtidelig
Och natten kastar ned sitt dok, —
mitt land, Gud skydde dig!“

Han talte icke mer, han drog
sin pels omkring sig blott
Och knäppte sina händer hop
och slöt så lugnt och godt,
Men skogen kring hans dödsbädd stod
i stjerneglans och sken
Med julljus utaf silfver på
hvarenda grönklädd gren.

Wid Schillersfesten i Helsingfors.

Den 10 November 1859.

„Till fest!“ från land till land
ett rop, ett gensvar mäktigt går,
Och konstens tempel öppnar sig
och högtidssmyckadt står,
Och folken skönt förena sig
båd' när och fjerran från,
Att minnas tidens störste tolk
och sångens bäste son.

Ty allt hvad skönt och himmelskt än
uti ett hjerta brann,
Uti din sång så hög och fri
sitt skönsta uttryck fann;
Och hvar den klang, der väckte den
förtröstan, mod och hopp,
Och lyfte evighetens dok
för bländadt öga opp.

En ny Tyrteus gick du fram
i menskligheteus strid
För friheten och sanningen,
för andens ljus och frid;
Och för hvar ton en fördom brast,
en kedja söndersprang,
Och till beundran för din fot
tyrannerna du tvang.

Och mäktigt flög det fria ord
utöfver haf och land;
För det är intet haf för vidt,
för fjerran ingen strand.
Ryck det ej bort från folken mer, —
odödlig är dess gång;
Det blommar der i evig sol
af Schillers sköna sång!

När lärkan sjunger vårens hymn
i morgonljusets glans,
Då lyssna, guldomgjutna, skog
och våg och blomstrens krans,
Tills, mäktigt gripne, sjelfve in
de stämma med dess röst.
Och skogen susar, böljan slår,
ljuft doftar blommans bröst.

Så sjöng ock du, när ny en dag
gick öfver folken opp
Med morgonluft och rosensken,
på löften rik och hopp,
Så fann ock hvarje ande djupt
sitt hjertas tolk i dig,
Och, mäktig stora värf och mål,
lycksalig kände sig.

Och bléktes många löften sen
som dimmor i det blå,
Din sång har menskligheten qvar
och den kan ej förgå;
Den krans, som sanningens triumf
ej än förklara fick,
Den lägger hon uppå din lock
med varm och tårfull blick.

Svenskan och Finskan.

Svenskan.

Unga kämpe, nyss från plogen yr och oförvägen
trädd,
Du vill bryta lans med gammal kämpe uti rust-
ning klädd.
Du är ung och oerfaren, första lansen vare din,
Må du minnas, att den starka, mera pröfvade är min.

Finskan.

Ung jag är, det är min stolthet; evigt ung vid
folkets härd
Sjöng jag sångens sköna drömmar, sjöng jag min-
nets underverld,
Väntade min tid — den kommit, ljungar fram med
strålens makt
Och du bleknar under hjelmen trots din harm och
ditt förakt.

Svenskan.

För ur sagans dunkla fornverld sprakande ditt furu-
bloss,

Hög jag står i middagsglansen — sekler ligga mellan oss.
Skynda djerf, men vill du segra, mottag tacksam i ditt lopp
Några ax af mina skördar, som i sekler vuxit opp.

Finskan.

Du har sångens bästa blommor, tankens högsta skatter fått,
Jag har Finlands högsta kärlek — bytte ej med dig min lott.
Sakta kallnar bort ditt hjerta, grafvens förgård öppnar sig
Och du lemnar dina skatter — arfvet åt vårt folk och mig.

Svenskan.

Ännu lefver friskt mitt hjerta, slår i tusen ädla bröst;
Också du har lärt dig älska tro och sanning af min röst.
Såg i morgon segrens fana på min graf du svaja gladt —
Snart du dvaldes sjelf i mörker, mörkare än griftens natt.

Finskan.

Slår i tusen bröst ditt hjerta, dock min luft de lefva af;
Gaf du tro och gaf du sanning, kämparna för dem jag gaf.
Brista skall din sträng förbrukad, men ej så den psalm och sång
Som vårt folk uti sin barndom hörde i din ton engång.

Svenskan.

Lefva de, så skall jag lefva; faller jag, så faller du.
Mästarn är jag än den vise, lärjungen är du ännu.
Öfver oss stå högre makter, i hvars tjenst vi gått och gå —
Den, som längst och trognast tjenat, älska, värna de också.

Finskan.

Frihet, Sång och Sanning bära oss på evig gudaarm,
Slå på språkens gyllne lyror, väcka lif i folkens barm,
Skönast klingar då bland toner tonen om ett fosterland;
Kan den tonen sannt du klinga? — främling är du på vår strand.

Svenskan.

Hit jag kom som frö — en jernek står jag nu på stormigt skär,
Fostrad här i strid och stormar, har ett fosterland ock här.
Lyft mig upp, om du förmår det, vräk mig sen i vredgadt haf —
Halfva Finland med skall följa i min glömskas öppna graf.

Finskan.

Väl! jag står i landets hjerta — furan, evigt grön och stark;
Stod förgäten, tung och isklädd — frisk ändå — i vildskön mark;
Våren kommit, Finlands hjerta slår af kärlek, ljus och hopp —
Och du drar din krona långsamt unnan för min unga topp.

Svenskan.

Fäll din lans som min jag fäller — bådas udd är af demant.
Så de gåfvos oss att strida för hvad evigt är och sannt.
Finland ge vi samma kärlek och förevigas i den —
Och ju mer vi deråt offra, blomma vi dess högre än.

Finska wikens klippor.

Vi segla bränning och död förbi
På fräsande, snöhvit våg,
Och stormen dansar så vild och fri
I skeppets tackel och tåg.
Vi fara fram emot Finlands kust,
Snart skåda tjusta vi den,
Hvart hjerta slår utaf längtans lust,
Hvart öga blixtrar igen.

Se klippan der! det är finsk granit,
Der skymta än fler också;
De stå så mörka i bränning hvit
Förutan en torfva på;
Och dystra skåda de nu som sist
Som när jag ser dem igen,
Och dyster är deras saga visst; —
Säg, vill du höra på den?

När Wäinämöinen ur vågens glans
Bjöd Finland stiga engång
Med silfverfloder och björkars krans
I solljus, blommor och sång;

Med mörka furor på vilda skär,
Guldvaggande sjöar blå,
Skönt logo klipporna äfven här
Emot sin skapare då.

Och blomman bad uppå Finlands strand:
O, växte med mig en mö!
O, fick jag vårdas af hennes hand,
På barmen blomma och dö!
Jag gåfve henne min rosenvår,
Min doft, min färg och min glans,
Jag gåfve henne den klara tår,
Som darrar skönt i min krans.

Och furan bad på sin unga mark:
O, kom du ynglingatropp!
Vi skola brottas, min stam är stark
Och smärt och smidig min topp.
Och björken: finge jag stå i ro
Och böja grenarna ned
Invid en hydda, der menskor bo,
Ett godt och välsignadt träd!

Och insjön häfde sin silfverbarm
I qvällens rosiga brand:
O, fick jag gunga på vänsäll arm
Ett älskadt par emot strand!
O, fick jag kasta min silfvervåg,

Till gröna ängarnas börd
Och spegla stilla med vänlig håg
De gyllne nejdernas skörd!

Och fjellet höjde sin tinning gladt
Med svällda ådror af jern:
O, fick jag bjuda min dolda skatt
Till lugna hyddornas värn!
O, fick jag resa ett altar opp
Mot himlens strålande blå
Och lyfta högt på min stolta topp
Mot Gudar menskorna så!

Men stum med kinden af tårar kysst
Stod Wäinämöinen allen;
I ödets stjernor han läste tyst
Och sade sörjande sen:
Här skola tusende hjertan slå
I hög och strålande brand,
Och ödslig, mörk är din lott ändå,
Mitt unga älskade land!

Ty drömmande på din unga strand,
Du mö ur vågorna blå;
En morgon vakna du skall i band,
I sekler sörjande stå;
I sekler vänta din frihet än
Med stilla kämpande bröst;

O, eg då ljuft uti kärleken
Af ädla söner en tröst!

Dock bäfvar du för ditt öde, säg,
Vill förr du dö utan namn,
Välan! — den bölja, hvarur du steg,
Har qvar sin eviga famn.
Men stum stod furan i skogen grön,
Och fjellen, sjöarna blå.
Blott strandens klippor i trotsig bön
Till Wäinö talade så:

Så häf oss ut uti hafvets famn,
Der vilda bränningen slår!
Vi vilja vara förutan namn,
Förutan blommor och vår.
Skall ingen menniskofot också
Oss röra i frid, — hvad mer! —
Vi fria, fria i stormen stå
Och fria när hafvet ler.

Och fri står klippan i bränning vred *)
Och fri uti solens glans, —

*) De tre sista stroferna i stycket lyda i en senare, tyvärr, ofulländad bearbetning sålunda:

Och fri står klippan i bränning vred
Och fri uti solens glans, —

Står kal och mörk som en nattlig hed
I silfvervågornas krans.
Ej fåfängt flöt der en droppe blod,
Ej gjuts der bitter en tår,
Ty på dess strand ingen hydda stod
Och intet hjerta der slår.

Ej nånsin hafver en ovän rört
Ditt fria, ditt stolta bröst.
Hur tviflet suckar, du aldrig hört,
Men heller ej hoppets röst.
Ej steg en främling med svärd i hand
På dina ödsliga skär,
Men ingen älskar uppå din strand
Och ber till himmelen der.

Du blickar mörk öfver djupblå grund,
Blott öde vatten du ser.

Står kal och mörk som en nattlig hed
I silfvervågornas krans —
Skall evigt der uti skummets brand
Stå vild och öde som nu.

Men också du, Suomis väna land, också du är blott en mörk klippa; ty har du skönhet och kärlek, ja, skulle du engång ha silfver och guld — utan frihet är du dock intet annat än en mörk, ofruktbar klippa för menskligheten, och din son icke mera värd än mossan, som sparsamt växer på de öde klippornas otillgängliga rand.

Du blickar dyster mot hvalfvets rund,
Kallt stråla stjernorna ner.
Och evigt står du i skummets brand
Så vild och öde som nu.
O, hell dig Suomis väna land!
Det bättre valde dock du.

Har du mod?

Har du mod att gå ut i lifvets strid
Och dig hålla der som en man?
Har du mod att ställa dig framom din tid
Och dess villor, om du det kan?
Har du mod att offra ditt hjerteblod,
Din timliga lycka och fröjd
För sanning och rätt? — då, yngling god,
Träd in i vår krets förnöjd.

Har du mod att tro på din skönaste dröm
Trots det verkligas hånande röst?
Har du mod att som droppen i djupaste ström
Söka väg genom klippans bröst?
Då låtom oss svärja ett fostbrödralag!
Och offra det ande och blod,
Och kraft som kamp få vi nog en dag,
Om vi ega det samma mod.

Italienaren.

Öde står min gård, den sköna,
Öde stå dess lunder gröna,
Ömma sånger der ej klinga
Mer som förr så mången qväll.
Guld och allt hvad mer jag eger
Fast på våg det ringa väger,
Tag — det kan dock nytta bringa
Dig, vår kung Emanuel.

Krossat har jag mandolinen
Laura bakom sänggardinen
Ensam gjuter sina tårar
Sträcker fåfängt ut sin famn.
Hingsten eldig stampar jorden,
Och åt farorna och morden
Vigas in Italiens vårar
I vår frids och frihets namn.

Hjeltar stiga upp, der slafvar
Nyss ha trampat Bruters grafvar;

Strömmen sig hvar dag förökar,
Blir ett verldshaf innan kort.
Dolkar blixtra ren i tjellen,
Bergsbon väpnad står på fjellen —
Och i Kolisén det spökar,
Påfven läser det ej bort.

Nu är hämdens timma slagen!
Frihetsklingan hvässes, dragen
Ur den slida, der den rostat
Uti hundraårig skam.
Och de sår, som länge gömdes,
Bryta nu — ty ej de glömdes, —
För all smärta, de oss kostat,
Uti blodig feber fram.

Känner du vulkanens välde,
På hvars gömda eld du ställde,
Kejsare, din tron, och famlar
Der med maktlös spira än?
Se, nu häfvas hafvets vågor,
Himlen mörknar, eld och lågor
Berget spyr — och thronen ramlar
Ned i kratern, du med den.

Susen stolt Italiens lunder,
Vittnen till vår träldoms stunder,
Snart med segrens krans, den frida,

Blodig panna svalken af!
Och försonad skall den gamla
Tid den nyas kämpar samla
Sist till hvila vid sin sida
Ärofullt i samma graf!

Student sång.

Nu, bröder, må vi sjunga
En rask och samfälld chör!
På oss studenter unga
Så gerna Finland hör.
Så må då sången skalla
Allt upp till polens rand,
Tills finska hjertan alla
Stå lyssnande i brand!

Från Bottenvikens stränder,
Vår bildnings gamla bygd,
Ifrån Karelens länder,
Den finska sångens skygd;
Från trakt, der norrskensflamman
Omsprakar snöklädd pol,
Vi strömmat hit tillsamman
För fröjd och lif och sol.

Hvart hjerta står i lågor
På fjäll, i skog, i dal.

Du räknar hafvets vågor.
Ej våra drömmars tal.
De äro blott ej drömmar,
De blifva verklighet,
Så sannt som dagen strömmar
I morgonrodnans fjät.

Som stjernan står i natten
Med skuggor rundtomkring
Och hvälfver silfverskatten
Och fruktar ingenting,
Så skall det ädla lefva
Och blomma i vår barm,
Som skuggan ondskan bäfva
Så mörk och tom och arm.

Friskt mod i lifvets stunder,
Friskt mod i dödens famn!
Det låga skall gå under
Förutan barn och namn.
Det eviga, det sanna
Ej krälar fram i grus,
Det går med öppen panna
Igenom natt — i ljus!

Så må då sången skalla
Allt upp till polens bloss!
Se, Finlands slägten alla

De hoppas uppå oss!
Omätlig är vår bana,
Men blicken målet når.
Framåt! — vår enda fana
Är fädrens röda spår!

I en artists album.

Mycket finna, än mer spana,
Uti allt det högsta ana,
Älska mycket, mer förglömma,
Gå i lifvet ut och — drömma,
Gudar tjena, guld försaka,
Ge och fordra ej tillbaka,
Hjertat offra, hjertan vinna,
Kyla möta och dock brinna,
Äran älska, ej begära,
Skapa, bilda, pröfva, lära
För ett mål som aldrig hinnes,
För en efterverld, som vinnes,
Sen dig verlden mer ej når:
Det är konstnärns lott på jorden. —
Endast så odödlig vorden
In till gudarna han går.

I en konstälskares album.

Det finns en konst att evigt vara ung,
Fast locken glesnar, hjessan böjes tung.
Hur snabb och mäktig tiden äfven svingar,
En genius finns, som eger bättre vingar;
Hur djup och hård sin runa tiden skär,
En genius finns, som den i blommor klär:
Det sköna älska. Njut det i naturen,
Lef blommans lif, lef stjernans i azuren.
Njut det i konstens rika underverld,
Der sången blommar och musiken klingar,
Der tanken ilar jemt på himmelsfärd,
Men jordens rosor rodna på dess vingar.
Då gjutes evig ungdom i din själ,
Der den bland stora andar ofta dröjer,
Tills lifvets sorger små, dess flärd och fel
En skugga bli, som ljuset mer förhöjer.
Den glada vishet konstens lära är,
Och evig ungdom dig, sin vän, beskär;
Ty det, som lefver öfver skiften, öden,
Du njöt i lifvet, har till vän i döden.

Fogeln.

Der sitter en liten fogel
På hafvets vilda strand.
Långt borta uppgår solen
I gyllene morgonland.

Der vinkar emellan rosor
En port af rubiner och gull.
Det växer i fogelns hjerta
En lust så längtansfull.

Han flyger mot morgonrodnan,
Skön vinkar dess purpurkust;
Han flaxar med svaga vingar,
Han sjunger med mäktig lust.

Allt längre, allt längre han ilar,
Han skådar bakom sig ej mer,
Tills, hvart han vänder blicken,
Blott öde vatten han ser.

Han flyger, tills vingen brister,
Han sjunker i böljande haf, —
Och aftonen ler i rosor
Och stjernan i guld på hans graf.

Rosen i skogen.

Vilda rosen skön i skogen står,
Kalken strålar af en silfvertår,
Och kring den liksom en purpurflod
Strömmar rosens unga, friska blod.

Mellan granar står dess skönhet gömd,
Mindre skådad klart än ljufligt drömd.
Med en varsam kyss den glada vind
Andas kärlek öfver blommans kind.

Stum af tjusning stilla skogen står,
Trasten öm i nattens skymning slår,
Morgonrodnans första stråle varm
Perlbesmyckar rosens oskuldsbarm.

Vandrarns själ hon stämmer mildt till bön,
Der i rosig glans på tufvan grön
Ljuft om himlens skönhet, jordens vår
Talande sitt stumma språk hon står.

Visst en engel i en sky af doft
Flög hon ner en stund i jordens stoft.
Nästa morgon syns hon icke mer, —
Ack, mot döden blott så huldt hon ler!

Demanten på Marssnön.

På drifvans snö der glimmar
En diamant så klar.
Ej fanns en tår, en perla,
Som högre skimrat har.

Utaf en hemlig längtan
Hon blänker himmelskt så;
Hon blickar emot solen
Der skön den ses uppgå.

Vid foten af dess stråle
Tillbedjande hon står
Och kysser den i kärlek
Och smälter i en tår.

O, sköna lott att älska
Det högsta lifvet ter,
Att stråla i dess solblick
Och dö, när skönst den ler!

Det förtorkade trädet.

Qvittra, du min lilla fogel,
Qvittra i den torra linden!
Tro dock ej din sång uppväcker
Den till grönska och till glädje.
Vet du, hvarför linden torkat,
Vet du, hvarför kronan vissnat,
Och den fasta stammen murknat?
Uti stammen skuro tvenne
Unga hjertan in sin kärlek.
Dessa hjertan skildes sedan
Brustna här i lifvets stormar.
Ynglingen bedrog sin flicka,
Flickans brudsäng blef då grafven.
Under träden är hon myllad,
Sköna blommor gro kring linden.
Flickans hjerta har för roten
Talat om sin dystra smärta;
Roten det för stammen talat,
Stammen det för grönklädd krona.
Derför sörjer grönklädd krona,
Derför murknar tjocka stammen,

Derför vissnar starka roten.
Qvittra fogel, fåfängt qvittra!
Linden aldrig mer skall grönska,
Ty en gäckad kärleks tårar
Bränna på dess merg och rötter.

Stjernorna.

På den östra himlastranden
Står en stjerna silfverklar,
Fjerran på den vestra randen
Den sin vän och älskling har.

Fast de från hvarandra tindra
Mer än millioner mil,
Inga rymder kunna hindra
Gyllne blickens säkra pil.

Ej de veta att de båda
Äro mörker blott och stoft, —
Skönt de i hvarandra skåda
Guld och rosor, ljus och doft.

Öfwer en afplockad ros.

Du unga blomma i purpurblod,
Hur blek du hvilar i handen.
Nyss frisk och doftande fri du stod
Uti de blommande landen.
Men ack! hvi log du så varm och rik,
En jungfru vän i din oskuld lik,
Och hvarför såg du på mig så skön?
Att bruten dö blef din lön.

Och dock ännu du så vänligt ler
Mot mig, ehur jag dig brutit,
Ehur från grenen jag tog dig ner,
Der ljuf din vårdag du njutit,
Ehur jag ingenting kan dig ge,
Än blott med tjusning uppå dig se
Och andas stilla din vällukt in
Och glädjas att du är min.

O, finge jag åt en älskad brud
Dig ge, du ljufvaste blomma;
Men som en vind är min suckans ljud

I rymder öde och tomma;
Och såsom du är mitt hjerta visst
En blomma, bruten ifrån sin qvist,
Som ditt så flyger dess lif sin kos.
O, vissna, vissna min ros!

Höststormen.

Naturen är i uppror. Svartklädd höst
Sig hugger girigt fast vid jordens bröst
Och dödskallt flämtande så vildt och kort
Dess sommarlif och skönhet suger bort
Lik en vampyr, och sveper lömsk och bråd
I drifvans likduk offret för sitt dåd.

Högt ryter hafvet, ty den himmel blid,
Som darrande i guld i qvällens frid
Med sol och ljus har hvilat i dess famn,
Vill hösten rycka bort; sin huldas namn
Det ropar högt, hvar bölja fåfängt ber
Och störtar hvit i egen afgrund ner.

Se, eken kämpande på fjellet står.
Sin ärekronas dunkelgröna vår
Förgäfves skakar den och full af harm
Mot höstens stormbud lyftar mergfull arm.
Det hvisslar hånfullt åt den starkes hot
Och strör dess ära vissnad för dess fot.

Och blomman, som de starkes öde ser,
Står mild och lugn och ej om skoning ber,
Blott gömmer tårdränkt kalk i mossans hägn;
Men stormen ser det och med iskallt regn
Den späda piskar fram derur, i stoft
Förtrampar oskuld, skönhet, bön och doft.

Snart furan blott står grön, en minnesvård,
Och hafvet stannar med en dödsaccord.
Sitt värf har stormen fyllt och hvilar nu,
De mörka skyar dela sig itu —
Och oförgänglig stjernehimmel ser
I jordens stumma ödemarker ner.

Reminiscens från Pirunvuori. *)

I tusen stycken ligger fjellet splittradt,
Och tusen år ha stenarna förvittrat,
Men än de lika hemskt och hotfullt stupa
Uppå hvarann i dalen ned, den djupa,
Der block på block i vild oordning ligga
Och om en oträngd plats förgäfves tigga.

Der stå de liksom grafvar och ruiner,
I halft förvissnad tall en vindkår hviner,
I remnorna roffoglar byggt sig nästen;
Här smyger vargen, kända vintergästen,
I bondens stall, han tar *der* hvad han kräfver,
Här blodig matta sen på drifvan väfver.

Och sommarsolens glans, som vänligt skiner,
Kallt återkasta klippornas ruiner:
Förgäfves vinden mull i remnan sopar,
Ur hvilken våren blommor små framropar.
I mörka djupet, som derunder grinar,

*) I Karkku vid Kulovesi.

Allt ramlar ned och sjelfva mossan tvinar;
Så skall det evigt stånda sönderstyckadt.
Blott af sin egen hemska skönhet smyckadt.

Ruiner, menskohand ej vid er rörde,
När er man skapade och er förstörde, —
Men här har mörkrets engel stått på fjellet
Engång och sett hur soln gick upp kring stället
Och tänkt: hur många hjertan i den natten,
Som brusto törstande och ej fått vatten,
Hur många, som i dunkelt qval sig vredo,
Då inga stjernor ljus i mörkret spredo,
Hur mången engel, som sin vinge miste,
Fast Gud och hon och — Satan blott det visste,
Hur mången tärna ljuft om vännen drömde,
Som henne då i vilda lag fördömde.
Och gällt ett hånskratt öfver menskligheten,
Det godas afbild, först för evigheten,
Gaf Satan till, och eko sjöng i fjellet,
Så det i tusen stycken flög på stället, —
Likt hjertan, som för onda makter klinga
Och sen med alla strängar sönderspringa.

Augusti aftonen.

I azur och silfver månen går
Och glimmar i vikens vatten, —
Så hög och tankfull skogen står
Och drömmer och susar i natten.

En julle lätt öfver vågen far
Mot fiskarkojan på näset,
Ur jullen klingar en röst så klar,
Och elfvorna lyssna i gräset:

„Blif när oss Herre Jesu Christ!
Din nåd intill oss ile,
Ty aftonen är nu kommen visst,
Men ljuft i din hägn vi hvile!“

Och månen log på sin silfvertron,
Ett ljus upptändes i tjellet, —
Och länge bortdog psalmens ton
I fjerran blånande fjellet.

Tyrannens natt.

Så tung står natten i sorgflor klädd,
Tyrannen vakar på purpurbädd,
Hans enda son uppå svartklädd bår
Från slottet förde man bort i går.

Med öppet öga, med dystert sinn'
I mörka natten han skådar in,
Der ljusnar, rör sig en fjerran punkt,
Den kommer närmre, — han andas tungt.

Han ser sin son uti snöhvit skrud
På vingars guld, som han fått af Gud.
Han sväfvar sakta till bordet, der
Den gyllne konungakronan är.

Han börjar plocka demanterna.
Så sorgligt skiner hans gloria.
„Jag får ej ro i min trånga graf,
Förrän jag alla har plockat af."

„Min far dem köpt genom mord och död
För undersåtares blod så röd;
De döda fordra af mig dem nu.
För min skull hafva de offrats ju.“

Till purpurmanteln han sedan går,
Den droppar blod som af djupa sår.
Bekymrad torkar han den ibland,
Alltmer den blöder för snöhvit hand.

„Jag kan ej lefva, jag kan ej dö,
Förrn denna mantel är hvit som snö.
Med mina tårar jag tvager den,
Med vingen torkar den om igen.“

Och bleka spöken kring gossen stå,
Med vilda blickar till honom trå,
Han gråter sakta, han blir så matt, —
De gripa honom med hånfullt skratt.

Blek springer kungen ur bädd så snar,
Allt är försvunnet, det ljusnat har, —
Än bordet oskadd hans krona bär
Och lika blodröd hans mantel är.

Den wakande modren.

Derute stormen mot rutan slår
De svarta vingar och natten rår,
Men slumra stilla, min rosenkind,
Du vackra morgon, du unga vind!
Mitt barn jag vaggar med sånger in,
Det hör ej stormen, blott rösten min.

En skugga hemsk sig derute rör
Och täljer synder som ingen hör,
Men slumra stilla min engel mild,
Du kärlekstanke, du oskuldsbild!
Du lutar dig på min arm så godt,
Du ser ej skuggan, mitt löje blott.

Den vida verlden derute står
Och ropar på dig om några år,
Men än du slumrar i fridsäll hamn,
Din lugna verld är en moders famn.
O, minns i villande verldens gång,
Som nu du hör den, din moders sång!

Guds trädgård.

Jag minns en flicka glad som våren,
Som våren i vår barndomstid,
Då löjet ler i sjelfva tåren
Och själen är en bäck så strid,
Men frisk och klar och oerfaren,
En öppen, skämtfull breflapp till
Den hela verld, — vi få sen svaren
Med svarta kanter, svart sigill.

Hon var så skön, den lilla flamman!
Vi lekte „far och mor“ vi små,
— Det var en fröjd, det var en gamman! —
Men blott så ingen hörde på.
Vi nära intill kyrkan bodde
Och sprungo i dess vigda mull,
I pastorns trädgård, som vi trodde,
Af kors och vackra blommor full.

Dock undrade vi många gånger
På dem, som kommo dit, att de

Just sågo ut som mormors sånger
Så sorgsne och andäktige.
En gaf en krans, en gaf en blomma,
En gaf en tår åt trädgården, —
Vi stodo der med händer tomma
Och hade endast leenden.

Ibland dock liksom tala hördes
Det der i granens gröna topp.
Sirenens hvita blommor rördes
Och nickade än ned, än opp.
Men länge kunde vi ej drömma,
Vi lekte glada om på nytt
Bland korsen natthugg, kurra gömma
Och skreko: „fick du fatt?“ — „jo pytt!“

Engång en gubbe silfverhårig
Jag frågte: hvems är trädgården?
Han log med blick så skön och tårig
Och svarte: „det är Guds, min vän!“
Guds trädgård, jublade vi åter,
Ej underligt att skönt här är.
Hvad Gud är god, som dock oss låter
Bland sina blommor leka här.

Men när vi lärt oss stafva sedan
„Här hvilar“ uppå hvarje grift,
Då ljusnade det litet redan.

Inunder denna gyllne skrift
Guds englar visst bland blomstren sofva
Uti Hans trädgård hvarje natt
Och lemna qvar en vacker gåfva
Af tusen perlors silfverskatt.

Dock tyckte vi det lustigt bara
En engel klockartitel ha
Och riddare en annan vara,
Det passade ej riktigt bra!
En qväll jag gömde mig, att höra
På engeln, när till sängs han gick, —
Men hotfullt granen sågs sig röra,
Jag sprang, och intet se jag fick.

Men hastigt mina lekars syster,
Min lilla brud, min bästa skatt
Blef sjuk — och förr så glad och yster
Der log hon nu mot mig så matt.
Jag handen höll den magra, lilla
I min och grät: gå ej från mig!
„Jag blir en engel, log hon stilla,
I trädgården jag möter dig“.

De flytt för längesen de åren,
Med dem min barndomshimmel blå;
Nu bor i sjelfva löjet tåren,
Dock tror jag ännu såsom då.

Och blir den strid, vår kraft förnöter,
Mig stundom här för tung och hård, —
Då går jag glad på nytt och möter
Min Engel i Guds blomstergård.

~~~
~~~

Ottos julafton.

Der sitter en gosse vid skeppsdäckets rand,
Ett barn på den stormiga vågen.
Han ser utåt hafvet, der synns intet land,
Det skymmer kring seglen och tågen.
Nyss smekte en hafsvind hans böjliga hår,
Men kunde ej torka ur ögat den tår,
Som föll utan spår
Uti hafvet.

„Och nu är det jul i mitt fädernehem,
Små ljus uti granen der gunga,
Och syskonen alla — välsigne Gud dem! —
Kring grenarne dansa och sjunga.
Och Pappa och Mamma se gladt på de små,
Men lille sjömannen de minnas väl då,
Som ensam får gå
Öfver hafvet.

Till Gud de visst bedja för honom en bön,
Det blifve min julklapp, den bästa!
Som gyllene sky under himmelen skön

Den följer mig, hvar vi ock gästa.
Och ej är jag ensam . . . med mig är ju Gud,
Och syskonens tankar och himmelens bud
I stormarnas ljud
Uppå hafvet“.

Och upp mot den blånande himlen han såg,
Der logo små stjernorna klara.
Så sällsam, så hoppfull, så glad blef hans håg,
Som sjelf han ej kunde förklara.
Och snart bland matrosernas gamman och skratt
Sof gossen i kojen och drömde så gladt
I signefull natt
Uppå hafvet.

På balen.

I balsalongens skimmer
Log sorgset Glädjens blick —
Hon var ej inviterad,
Hon der osynlig gick.

Blott Äran med sin stjerna
Der stolt och synlig stod,
Och rikedom, som skyler
Med guld sitt låga blod.

Kurtisen och Malicen
Här äfven fått sitt rum —
Men obekant gick Glädjen
Igenom salen stum.

Hon såg i de dansandes hjertan,
Hon såg en bleknande vår,
Hon hörde de tvungna orden
Och löjet i deras spår.

Ett bittert, besynnerligt vemod
Då genom salen drog —
Så dunkelt lamporna lyste.
Så sakta musiken dog.

Skridskoåkaren.

Öfver solbeglänsta fjärdar,
Mellan tvänne blåa verldar,
En i spegeln, en deroppe,
Raskt jag ilar som en vind.
Stålet mot min fot jag spänner,
Lustigt öfver isen ränner,
Frosten i en silfverdroppe
Smälter på min varma kind.

Vill du veta, hvart det bärer?
Se det namn, som stolt jag skärer
Uti blanka fjärdens yta,
Uti stelnad silfvervåg.
Nästa vår, när böljan lossas,
Här det ljufva namnet krossas,
Går dock aldrig ur mitt hjerta,
Aldrig ur min glada håg.

Vinden silfverblommor plockar
Uti rimbeströdda lockar,
Svala kyssar kinden gifver,

Men den glöder blott dess mer;
Ty, när hjertat trofast brinner,
Ingen vinter på mig vinner,
Och min segers runor skrifver
Jag i isen stolt och ler.

Din är segern, sköna flicka!
När de klara himlar blicka
I min själ, hvad ljufva vårar
Väcka de ej saligt der.
När din stämma mot mig klingar,
Orden fly på englavingar,
Och den Amors pil, som sårar,
Full af himmelsk balsam är.

Vänta mig då, sköna flicka,
Efter mig åt fjärden blicka,
Varmare, när in jag träder,
Mig du trycker då i famn.
Kommer qvällen sen den tysta,
Ömt bli dina läppar kyssta, —
Aftonstjernan huldt oss viger
Utan ord och utan namn!

Sjömansgossens afsked till sin brud.

Farväl, min unga sköna brud!
Jag måste bort från dig,
Och när vi träffas, vet blott Gud,
Igen på lifvets stig.
Hör, redan afskedstimman slår,
O, torka bort ditt ögas tår.

Nej, låt den stråla än en stund
Mot mig i ögats frans;
Der ler på trohets azurgrund
En evig kärleks glans.
I höstlig natt vid stormens strid
Blir den min andes ljus och frid.

Säg, minns du än den mörka lund,
Der frid och skugga bo,
Der vi en stjernströdd aftonstund
Hvarandra svuro tro,
Och kyssen brann uppå din mund,
Inseglet uppå vårt förbund?

Ack, gles och gul är lunden nu,
Och stormen hviner: höst!
Dock hopp och minne skapa ju
Ny vår i våra bröst.
Vi skiljas, — men med tro och hopp
Mot samma himmel se vi opp.

En kyss ifrån din rosenmund,
Du hulda, gif mig den
Och luta dig som förr en stund
Emot mitt hjerta än!
Sen får jag drömma blott om dig
Derute uppå stormars stig.

När, flicka, på din fönsterkarm
En svala sätter sig
Och sjunger flämtande och varm
Sitt qvitter gladt för dig,
Tro att jag då har sändt dig den,
Tro att den kommit från din vän.

Gråt ej, om i det vida haf
En enslig bädd jag får.
Kan du ej pryda der min graf
Med blommor och en tår,
Du minns ju stundom mig ändå
Och längtar till mig i det blå.

Men rostar ringen på din hand,
Din kärlek och din tro,
Då res ett kors på hafvets strand,
Der storm och bränning bo,
Då först som död du sörje mig,
Död för min hembygd och för dig.

Hvi blir du blek? jag vet förväl
Det kan ej blifva så.
Med varma strålar ser din själ
Ur trogna ögon blå,
Du himmelsdröm i lifvets natt
Du själens fröjd, du hjertats skatt.

Ännu en kyss, en enda blott!
Och sen — farväl, farväl!
Ännu en blick, — det känns så godt,
Så himmelskt i min själ.
Min ros är du, en vind jag är,
Farväl! — o, hur du är mig kär!

Den wansinniga spinnerskan.

Hon sitter vid rocken så knotig och grå
Och väter och spinner den surrande trå,
Hemskt hvirflar hon hjulet i taktmessig gång
Och småler och sjunger en underlig sång:

Ej är jag en gumma, fast er synes så,
Med aftärda händer och lockar så grå,
Jag är ju en jungfru så deilig och fin
Och tvinnar med rosiga fingrar mitt lin.

En sjöman så rask är min fästeman huld
Och trogen jag vill honom vara som guld.
Vid afskedet sa' han: var lugn nu, min vän!
Snart gifta vi oss, när jag kommer igen.

Jag stod uppå stranden tills solen gått ner,
Sen tycktes väl tiden gå framåt än mer,
Han tycktes ock komma från resan igen,
Men såg icke på mig, han glömde sin vän.

Och så stod hans bröllop i sus och i dus,
Härute var natt, men derinne var ljus,
Jag stod bakom fönstret och grät mången tår, —
Derinne gick bruden med myrtenprydt hår.

Hans ärliga ögon hur sveko de så?
Ej falskhet kan bo uti himmelens blå.
En drömbild det är och jag drömmer . . . ja, ja!
Men ve, ingen ände den drömmen vill ta!

Snart hafver jag spunnit väl ut denna trå;
Ur drömmen den hemska uppvaknar jag då.
Så irra, du hjul, uti lusteligt mod,
Och sjung, du mitt hjerta, om vännen så god!

Hymn till kärleken.

Kärlek, flamma från det höga,
Tänd i menskohjertat opp,
Strålande ur solens öga,
Glödande ur rosens knopp!
Gud i skapelsesekunden
Jorden gaf din kyss så varm, —
Evigt, evigt sen den stunden
Glöder den i jordens barm.

Minsta blomma skönt dig röjer,
Ljuft du andas i dess doft,
Lunderna de gröna höjer
Du ur jordens mörka stoft,
Du i fogelsången klingar,
Du omstrålar himmelen,
Tigerns grymhet du betvingar
Och till ömhet lockar den.

Flickans öga du bestänker
Med en himmelsk tjusningsglans,
Du i ynglingsblicken blänker,

Der han står med ärans krans.
Blott med dig hon drömma vågar,
Blott med dig hans morgon gryr,
Och ditt rosenaltar lågar
Och din fest i kyssar flyr.

Skön du hvälfde qvinnobarmen
Till din andes helgedom,
Mjuk du bäddar modersarmen,
Ler ur barnets blickar from.
Mannen gör du stark att strida
Hur än ödet vänder sig;
Allt med dig vi kunna lida,
Säll är ingen utan dig,

Folken öfver öde hafven
För du i hvarandras famn,
Ljust blir lifvet, ljus blir grafven
Vid ditt segerrika namn.
Lugnt vi följa dig i fjäten
In i dödens dunkla land,
Frukta ej för evigheten,
Ty du väntar på dess strand.

Gud i skapelsesekunden
Jorden gaf din kyss så varm,
Evigt glöder sen den stunden
Du i alla slägtens barm.

När vi för Hans öga hamna,
Flammar i vår själ den än,
Saligt skall Han oss omfamna,
Evigt ta sin kyss igen.

Rosor och kyssar.

Vi gingo tillsamman, vi unga,
Längs ängens blommande rand.
Långt efter oss blefvo de gamla
Vi voro på tu man hand.

Nog tänkte jag något säga,
Men tyst jag en törnros bröt.
Hon gjorde detsamma, men tyckte
Att min var „alltför söt“.

Då bytte vi om behändigt.
Hon log och rodnade lätt,
Och ros efter ros vi bytte
Och bundo hvarandras bukett.

Snart bytte vi mer än rosor:
De sötaste kyssar små, —
Men, ack, att de gamla voro
Bakom oss alltid ändå!

Till Minna.

Skönt du log bland ängens blommor
Qvittrade bland skogens foglar.
Intet öga var så vänligt
Såsom ditt i hela verlden,
Ty utur ett himmelskt hjerta
Sändes dina varma blickar,
Som en vårsols milda stråle
Föll din blick, till lif uppväckte
Ynglingshjertats första blommor.
Hvarför skulle dem du väcka,
Endast för att dem förbränna?
Men det vet ej solens stråle
Och skall aldrig det få veta.
Gerna blommorna förbrännas,
Hviska med en tår i ögat:
Lif du gaf oss, — tog ock lifvet!

Till Ellen.

Flicka, skönare än källans
Klara, fria, vackra våg, —
O, behåll som hon för evigt
Denna friska barnahåg!

Flicka, skönare än stjernans
Milda glans i aftonen, —
O, behåll som hon för evigt
Dig ett rum i himmelen!

Flicka, skönare än rosens
Friska daggbestänkta vår, —
O, behåll den doft för evigt
Som dess väsen genomgår!

Glöm dock ej ibland att tänka
På din yra fjäril ock, —
Ljuft du bundit har hans vinge
Med din nattligt ljufva lock.

Warning.

Lägg, yngling, handen på ditt bröst, —
Hvad klappar rastlöst der?
Det kan bli dina dagars tröst,
En stjerna ljus och skär,
I stormens dån en engels röst,
En eternell i lifvets höst, —
Lek ej med elden der!

Lägg, yngling, på ditt bröst din hand, —
Hvad klappar fridlöst der?
Det kan bli dig en helvetsbrand,
Som all din ro förtär,
Ett sår, som blöder utan band,
En afgrund utan ljus och rand, —
Lek ej med elden der?

När och fjerran.

Emellan oss var skog och sjö
Och höga fjell med evig snö, —
Och ändå var du mig så när,
Som himlen för den fromme är.

Ty mellan oss en engel flög
Och jemt med helsningar han smög,
Och drömmar om en evig tro
Vi närde djupt i själens ro.

Så gingo några år förbi,
Och åter råkades nu vi;
Hur mycket du förändrad var!
Och jag också, du förebar.

Och mellan oss en öken låg
Så lång att ej dess slut jag såg,
Och ändå var du mig så när,
Som grafven för en dödssjuk är.

Var det en dröm.

Var det en dröm att ljuft engång
Jag var ditt hjertas vän? —
Jag minns det som en tystnad sång,
Då strängen darrar än.

Jag minns en törnros af dig skänkt,
En blick så blyg och öm;
Jag minns en afskedstår, som blänkt,
Var allt, var allt en dröm?

En dröm lik sippans lif så kort
Uti en vårgrön ängd,
Hvars fägring hastigt vissnar bort
För nya blommors mängd.

Men mången natt jag hör en röst
Vid bittra tårars ström:
Göm djupt dess minne i ditt bröst,
Det var din bästa dröm!

Afskedet.

„Godnatt, du goda flicka!
Godnatt ännu engång,
Jag måste gå, det skymmer
Och vägen är så lång.“

„Godnatt, du goda gosse, —
Men glöm dock något qvar,
Så har du skäl att komma
Igen om några dar.“

Han gick, hon honom lyste
Med lampan i sin hand;
Så mörk var mörka locken,
Så röd var kindens brand.

„Godnatt!“ — „godnatt!“ de sade,
Förstulet blicken brann, —
Och båda något glömde
För evigt hos hvarann.

Ögon blå.

Två skälmska, ljufva ögon blå
Mig följa hvart jag än vill gå —
Godmorgon, hviskar en röst så gladt
Och, när det skymmer, godnatt, godnatt!

De skälmska, ljufva ögon blå
Dock långt från mig som himlen stå,
Och denna röst, som mitt hjerta rör,
Det är i drömmen jag blott den hör.

De skälmska, ljufva ögon blå
Mig ner i grafven lysa må —
Och denna röst af min fjerran vän
I granen susa deröfver än.

Vår inre verld.

Gestalter sväfva för mitt inre öga
Och nicka vänligt från en fjerran strand,
Än barndomsvänner från det ljusa, höga,
Än ungdomsbilder ifrån jordens land.

De hviska mig så mången herrlig saga;
I ljuf förklaring böljar tyst min själ.
Än le de gladt, än sörja de och klaga,
Men alla ge mig af sin känsla del.

I, sångarns sällskap och hans skönsta minnen!
Hur lycklig menskan är! Hvad skönt hon ser
Utom sig, spridt omkring för spridda sinnen,
I ordnad skönhet inom henne ler.

Der skapar hon en verld af sina minnen
Så lugn, så skön. I himlen, andens hopp,
Skall jag förklarad se med nya sinnen
Dem gå kring mig i evig skönhet opp!

Wid inwigningen af G. A. Wallins minnessten.

(Melodi: Fra Issefjorden etc. af Hansen.)

På öknens slätter i natten
En beduin framfar,
Kamelen vaggar sakta
Och himmelen tindrar klar.
In slumra öknens vågor
Vid vandrarns aftonpsalm.
Vid vägen i toppen bruten
Står vissnad ung en palm.

„Dig stormen bröt i din blomning, —
Stor Allah är som var!“
Så beder beduinen,
Till tömmen han åter tar.
En reskamrat från fordom
Då minnes hastigt han.
Han nämnde sig Abdul Waly; *)
Det var en trofast man.

---

*) Wallins i öknen antagna namn.

Han minns hur der vid hans sida
En stjernklar natt han red,
Den resliga gestalten
Med stål uti hvarje led.
„Hvar månne nu han resa
I öken eller stad?“
En sörjande vindfläkt susar
I palmens vissna blad.

Han vet ej att högt i norden
Han ligger gömd i frid,
Att här han föll likt palmen
I blomningens bästa tid;
Vet ej hvad allt förloradt
Med honom gömdes sen; —
Vi veta det vi dess mera,
Som reste denna sten.

Till G. Montgommery.

vid festen i Åbo den 13 Juni 1860.

Ung engång i Suomis nejder,
Här i blodigt sköna fejder
Äran mot dig log;
Och du stridde, led och blödde,
Tills, då ödet allt förströdde,
Sorgsen bort du drog.

Bort du drog till andra trakter
Och åt fridens milda makter
Offrade din tid.
Dock du Finland icke glömde,
Stolt i häfdens blad du gömde
Hennes största strid.

O, du minns i sommarnatten
Friden här kring land och vatten —
Dagens vilda strid!
O, du minns på drifvor kalla
Rosor glöda, kämpar falla
Jublande dervid.

O, du minns de enkla tjellen
Forsens vilda sång på hällen,
Tallbevuxen hed,
Folket der med enkla seder,
Med sin dygd, sin tro och heder;
Som dess son du stred.

Och till oss en längtan drog dig,
Och vårt folk i famnen tog dig,
Kände dig igen;
Kände blicken, silfverhåren,
Kysste bort den ädla tåren
Från sin gamle vän.

Och det säger: än mitt hjerta
Slår som förr, då du med smärta
Afsked från mig tog,
Ännu är jag ung som våren,
Rask som du i ungdomsåren
Svärdet för mig drog.

Än i Suomi kämpas striden
Gladt för ljuset, lyckan, friden
Här på banad stig:
Och det unga slägtet gömmer
Fädrens minne varmt och tömmer
Stolt sin skål för dig!

Studenterne.

(Uppläst vid en studentkonsert i Helsingfors.)

En liten skara äro vi,
Men ung och rask och stolt och fri,
Af finska folket buren
Och vigd att kämpa för dess väl
I lust och nöd af all vår själ,
Åt ljusets makter svuren;
Det är en sak att lefva för,
Det är ett lif som aldrig dör.

Vi stå på hoppets ljusa höjd,
Dess luft är frisk och ren dess fröjd,
Dess vinge aldrig dignar.
Så springer mellan fjellen opp
Den klara källans strida lopp,
Som nejderna välsignar;
På tusen silfverarmar der
Sin skatt i verlden ut hon bär.

Och mången åder omärkt går
Och mången utan synligt spår
I jorden djupt förrinner
Och mången blir en mäktig flod
Som störtar fram med kraft och mod
Och lof och hyllning vinner —
Men också den, som svinner tyst,
Har kanske fram en blomma kysst.

Så gå vi fram i mot som med,
En ljusets slutna jägarked
Okufligt an vi rycka;
Der höfs ej pansar, svärd och stål,
Blott samma själ och samma mål:
Det finska folkets lycka —
En lösen, svarad från hvar trakt
Af kända rösters säkra vakt.

Och på vår sträfvan fäderne
Med varma, stolta blickar se,
Och brudens kinder flamma
Hon binder rosor i det band,
Vi knutit för att dig, vårt land,
För framtid skön uppamma!
Vår rikedom din kärlek är,
Och vår är din — och segren der!

Skål för qwinnan.

Vid en studentfest.

Tag ditt glas uti hand,
Låt det glimma till rand
Med de blödande drufvor uti.
Jag vill dricka en skål,
Som att lemnas ej tål
Ibland bröder och vänner som vi.

Jag vill höja mitt ord
För det ljufva på jord,
För det skönsta i skapelsens ked,
För den osedda gäst
Uppå ynglingafest
Som ändå i hvart hjerta är med;

För den purprade skyn
På den strålande hyn,
För de drömmande blickarnas brand,
För den snöhvita barm,
Der en kärlek så varm
Slår för oss och vårt älskade land;

För den slumrande blom,
Som en qvinna så from
Oss som barn uti hjertat har strött;
För den sol, som den fick,
Då den älskandes blick
Sen i blomningens tider oss mött;

För det ljufva farväl,
Som hon helgar vår själ,
Då vi måste långt från henne gå;
För den Engel, hon ber
Ifrån himmelen ner
Vid vår sida att skyddande stå.

O, hur ler hennes bild,
O, hur rodnar den mild
Öfver framtidens ljusnande rand!
Så med hjertat i brand
Som med glaset i hand
Skål för qvinnan i Suomis land!

Invigningen af de döfstummas skola i Åbo.

Hvad klang den psalm, som stilla mot det höga
På denna dag ur rörda hjertan bröt,
Hvad sken i tåren, som ur månget öga
I högtidsstunden klar och himmelsk flöt?
En glädje, högre än den stunds, som svingar
Med dans och blommor bort på flärdens vingar,
Ty skönt gick upp en hoppfull gryningstid
För nyss så hopplöst bundna andars frid.

De stodo der de tolf i mängdens hvimmel
Och sågo kring sig stilla undrande,
Men ljus var blicken, ty mot Fadrens himmel
De redan lärt sin stumma bön att be.
O! denna blick skall bli allt mer vältalig,
Och denna bön allt mera lugn, lycksalig
För fröjden att få lefva, älska här; —
Du trötta menskligheten, gå dit och lär!

---

*) De inskrifne eleverna voro till antalet 12.

Lär här hur denna lycka dock är ringa,
Som här du sökt, mot den du fått, men glömt!
Att ha en Gud, till hvilken du kan svinga
I bön och kärlek, som dig älskar ömt;
Att bröder ha, dem du får älskad trycka
Till hjertat ljuft i vänskaps stilla lycka,
Att ha ett fosterland, uti hvars värf
Du offra kan din andes ringa skärf.

Den lyckan skola dessa njuta lära,
— Af jordens lycka all är den blott sann, —
Och med sitt lif än evig lager skära
Åt anden, som uppå naturen vann.
De skola gå i Finlands skilda trakter
I tjenst hos kärlekens och ljusets makter
Och som de stummas tolf apostlar se
Till bröder, hårdt vanlottade som de.

Så varde ljus för dem, — som strålen ilar
Från himlen ljudlös genom natten lång!
Och själens strängaspel, som stumt nu hvilar,
Skall stämmas här att klinga klart engång,
När döden tecknar: kom! och själen svingar
Befriad upp till Gud på lösta vingar;
Der skall dess stämda strängars första ljud
Bli det: jag tackar dig för lifvet Gud!

På Sofiadagen

(till en mor af hennes barn).

Det blir en tid, då böljan fridfullt flyter
Bland blomstren, dem hon väckt på stranden opp,
Då uti ljufva vemodsminnen byter
Sig hvarje barndomsdröm och ungdomshopp,
Då själen icke mer bland guldmoln ilar,
Men tyst och tänkande sin vinge hvilar
Och ser, hur fjerran invid himlens rand
Uppstiga klara stjernor efterhand.

Den tidens slag du slår, o modershjerta!
Som unga blommor knoppas vi kring dig.
Vår fröjd är din och din är ock vår smärta,
Med oss du går igen din ungdomsstig.
O, må vår fröjd då ren och ädel vara,
Vår smärta, stilla qvälld ur källa klar!
Det är blott så en lön vi kunna spara
Åt den, som vid sin hulda barm oss bar.

Med goda föresatser, varma böner
Vi vilja fira din Sofiadag,
De likna vårens grönska, hvilken kröner
Det bord, vi sirat ut åt dig idag;
Så svag är den, är blott ett hopp i Herran,
Men växer, blommar i Hans kraft engång, —
Så äfven oss hans kärlek är ej fjerran,
Han skall ge mening åt vår enkla sång.

Till — — —

(skrifven på sybordet).

Ila hastigt, lilla hand,
Öfver duken ila!
Må din vackra blick ibland
Dock uppå mig hvila,
Läse du i mina drag
Hur ditt barnsliga behag
Stilla låga tänder
Upp uti min själ
Och ömt englahänder
Den vårda fromt och väl.

Ljufligt är att se på dig,
Der du tyst arbetar
Och kring garnen innerlig
Mången tanke flätar,
Mången tanke, suck och dröm;
Deraf vacker blir din söm.
Mången tant den prisar,
Men hon icke vet,
Då du fram den visar,
Dess skönhets hemlighet.

Må din lefnadsduk så ren
Bli som den du sömmar,
Stråla af det klara sken,
Som från himlen strömmar.
Väf der in bland blommors vår
Äfven någon vemodstår,
Väf för himlens stränder
Skönt din andes skrud! —
Hvita englahänder
Dig kläda der till brud.

Till den nygifta.

Du sluter honom till ditt varma hjerta,
Det varma hjertat, som han älskat så,
Och ljuft han lofvar att i fröjd som smärta
Med dig förenad lifvets kamp bestå.

Väl strålade den friska myrtenkransen,
Nathalia, skönt på dina lockars natt,
Dock ännu skönare log kärleksglansen
Ur dina ögon, ler der än så gladt.

Och derför, fast i dag du bort skall fara
Ifrån det hem, der du har fostrats opp,
Se, sällhet bor dock i de tårar klara
Och ur din makes strålar samma hopp.

Så går du hän med fröjdomstrålad smärta,
Invigd prestinna för den altarhärd,
Hvars offerflamma är ditt eget hjerta,
Hvars tjenst — din ära och din efterverld.

Gå till den sällhet, som dig himlen ämnar,
I lycka mild, i sorg bekymmerfri, —
O, gå välsignad af det hem du lemnar
Till det, der du välsignelsen skall bli.

Till Helmi.

Söndan nämns bland dagar perlan.
Helmi det bland flickor är;
Och en sann och äkta perla
I det radband, som jag bär.

I det „radband“ utaf sköna
Milda qvinnoanletsdrag,
Hvaruti mitt stackars hjerta
Insnördt är till domedag.

Till den stora „domedagen“,
Då jag ut att fria går,
Och af alla, först af Helmi,
Korgen för min djerfhet får.

„Korgen“, hvari sen jag kastar
Verser, fulla utaf sorg.
O, förskona allmänheten,
Helmi, för min papperskorg.

Den lilla hedningen.

Helmi, du frågar, hvi stundom jag är
Sorgsen, orolig m. m.
Derför, min vän att — alltmer jag blir kär,
Att, huru kristligt vårt samhälle är,
Rår här en hedning, som alla oss snär,
Och öfverallt får husera.

Jemnt uppå resa kring jordringen vår
Ordning och lugn han ombringar,
Far in i hjertan och dörren tillslår;
Amor som „namn“ uti respasset står,
Verldarnas början hans „födelseår“,
„Tecknet“: guldlockar och vingar.

Jägare är han till sin profession,
Jemt han på tjufskytte ilar.
Ingen dock fångar hans lilla person;
Konung och statsman, polis och spion
Herrskar han öfver, har dock ingen thron,
Endast ett koger med pilar.

Hvarthän han kommer, blir oro och strid,
Allt om hvarannat han kastar,
Slägten, familjer och tycken och tid.
Fäderna mörkna förgäfves dervid,
Ungdomen bleknar och mister sin frid,
Pilten han ler och borthastar.

Ner han mig kunde från himlen förmå,
Ner till två jordiska himlar,
Helmi, de der uti ögonen blå;
Och hur mot honom predika jag må,
Sitter han der nu och tjusar mig så,
Att i min hjerna det hvimlar.

Adertonhundra och sextio år
Verlden har ren varit kristen,
Öfver oss alla den skalken dock rår.
Liten han är, men en stor matador;
Och huru spelet i verlden här går,
Han gör trumfviv eller — sisten!

Englarna.

Du min hulda, sköna engel!
Jag som fästman sjöng hvar qväll,
Och min engel var en liten
Dygdeädel, täck mamsell.

Snart min hulda, sköna engel
Blef min egen muntra fru,
Och vi glömde hela engeln
För det enkla „kära du!“

Hur det gick och hur det hände,
Hon en liten gosse fick,
O, du lilla, söta engel!
Nu det hette hvar man gick.

Snart den lilla, söta engeln
Blef en bengel, stor som jag,
Och nu har han sjelf en engel,
Som han tillber natt och dag.

Den lyckliga familjen.

Den äldsta sonen en morsgris blef,
Den andra lat uppå gatorna dref,
För trolös fästmö den tredje dog,
Den fjerde henne till hustru tog,
Den femte kastad på gillstu'n blef,
Den sjette och yngste verser skref —
Och fadren skrek: o, dog jag så visst!
Det värsta, det värsta det kom till sist.

Skolfuxen.

Jag var i fordna dagar kung,
En kung så säll, då jag var ung.
Mitt rike var den hela verld,
Jag tog den in med tankens svärd,
Och sanning, frihet, ljus och rätt
Jag strödde kring så lätt, så lätt.
Nu — vill min bild du se?
Nu sitter jag vresig och gnatig och bister,
En lärd och förtorkad och fattig magister —
Och „buffeln“ jag kallas på spe.

Jag hade förr ett ideal,
En ros så skön i bortgömd dal.
På glädjens ban, på sorgens stig
Hon följde lika vänlig mig.
Fast ljuf en drömbild blott hon var,
Hon dröjde länge, länge qvar;
Tills fodret blef för skralt.
Nu bäddar en gråhårig „Maja“ mitt läger
Och sopar och dammar och skurar och säger
Att matfrun vill hafva betalt.

I glada vänners fria lag
Jag glömde mången tråkig dag,
Och drufvan göt sitt varma blod,
I eld och rosor kinden stod,
Och hoppet log och sången klang,
I fröjdraketer tanken sprang,
Ej hängdes nånsin läpp. —
Nu pluggas Brunérs grammatik hela dagen,
Så gamla magistern får ondt uti magen
Och tyst tar i skåpet sin knäpp.

En fröjd ändå på gamla dar
För tråk och bråk mig ersatt har:
En näsvis pojke nyss i kolt
Framför mig står som yngling stolt,
Och trycker gamla lärarns hand,
Sin framtidsdröm med blick i brand
Han täljer, tyst jag hör.
Då värmas de gamla, försoffade sinnen,
Då vakna de eviga, älskade minnen —
Jag ej med en suck honom stör.

II.

I toner, i toner
Finns frid och finns tröst,
För blödande hjertan
I tviflande bröst.

Det outsägliga.

När något skönt oss möter och förtjusar,
Okufligt ett begär betar vår själ,
Att af den glädje, som oss då berusar,
Åt verlden som en broder gifva del.
Från suck till blick, från blick till sång — dock orden,
Hur rika, böjliga de vara må,
Hur de ta skatt från himmelen och jorden,
De ingen känsla tecknat fullt ändå.
Ett outsägligt finns i fröjd som smärta,
En perla, sluten för hvar kunskapstörst,
Gömd innerst för oss sjelfva i vårt hjerta —
En fond, som bortom grafven öppnas först.
Det är det eviga i mennskosinnet,
Hvarur frisk dagg hvar morgon gjuter sig
På hoppet, som vill vissna, och på minnet,
Som annars blektes här på skuggors stig.
Det kan ej höras. Beethowen ej skrifvit
Så djup musik, som klingar i oss då,
När sjelf vår själ ett strängaspel har blifvit,
Och högste Mästarn spelar deruppå.

Det kan ej målas. Så ej färg sig bryter
På konstnärns duk mot ljuset ren och skär,
Som detta skimmer, hvari verlden flyter
För våra ögon, då det drömmer der.
Det bor i hjeltens blick, då han i striden
Sin glafven för. Ej ser han blod och mord,
Men bakom purpurskyar ser han friden
Och döden ej, men frälsad fosterjord.
Och det är det, som himmelskt skimrar i
Den frommes öga, när ur stoftet fri
Sitt lif han öfverskådar sista gången
Och lyssnar ren och ler mot englasången.
Och det är det, som bor i ungmöns dröm,
Då af sin kärlekslycka ljuft medveten
Hon talar med en blick som lifvet öm,
Som grafven stum och rik som evigheten.

Dvergens hämd.

Det ståndar en dverg i bergets natt.
Han hamrar och smider på guldets skatt,
Det glöder, det hvitnar på gnistrande häll.
Han hånler och sjunger med röst så gäll:

Från sol och värme och blommor och träd
Oss menskorna drifvit i bergen ned.
Vi hata den stolta, den roflystna ätt,
Vi hafva ett tärande gift dem beredt.

Vi smida i fjellen det flammande guld,
Som menskan förderfvar och störtar i skuld.
Vi hafva i vilda, stupande schakt
Försåtligt skymtande ned det lagt.

Vi ge det en glans så underbar,
Som menskans hjerta allsmäktigt drar,
Hon störtar efter dess granna glöd
Från sol och himmel, till natt och död.

Det fäller svärdet ur hjeltens hand,
Det bryter ed och förråder land,
Förgiftar kärlekens rosenband
Och skapar stöld vid Guds altarrand.

Det dödar oskuld i tärnans barm
Och gör sen själen på tro så arm.
Det bräcker ynglingens glada mod
Och sprider is i hans varma blod.

O, glimma metall! i gnistrande prakt!
Du hatets hammare! dåna med makt!
Förderfvad menniskors ätt förgår,
Och jorden åter engång blir vår!

Lokomotivförarn.

Ej ro, ej rast.
Med blixtens hast
I kolmörk natt
Vi flyga fram.
Se, trädets stam!
Hör bergets skratt
Vid färdens skalf
I klyftans hvalf.
Der lyser matt
Signalens eld
I fjerran däld.

Framåt, framåt
På mäktig stråt
Du jättehäst,
Som frustar dof,
Vid vagnen fäst.

Den kraft, som i
Naturen sof,
Vi gjorde fri;
Då eld och haf
I brudsäng smög
Intill hvarann,
Och kyssen brann!
Och ångan flög
Med bådas makt
I silfverprakt
Ur kampen opp.
I jernfast kropp
Till evig slaf
Vi bundit den.
Du rasa må,
Du gudason,
Att fri igen
Vårt verk med dån
I stycken slå.
Ju mer du slår
På fängslen, se!
Dess raskare
Det framåt går.
Då svigtar bro
Af fur från mo —
Ett bergfast värn —
Likt lösan sand.

Då gnisslar tand
Af härdadt jern.

Du vrider vals
I sömnlös natt
Med dystert knot,
Med mägtigt hot;
Men på din hals
Har tanken satt
Bevingad fot.
Mer snabb än du,
Mer stark ännu
Är den ändock,
Och dag och natt
Arbetar ock.
Och jord och haf
Och lif och graf
Ge den sin skatt
Sen tusen år —
Och den är vår!

På segerstråt,
I facklor tänd,
Oss följ, framåt
Med stormens dån,
Du gudason,
Vid hjulet spänd!
Triumfhvalf stå

De sprängda berg,
Och gnistor slå
I brokig färg
Som blommor på
Den väg vi gå!
Då blir hvar vagn
En segervagn,
Som bärer fram
Vår stolta stam —
Och menskors slägt
I kungaprakt,
I tiggardrägt
Ser stolt sin makt.

Hvad flammar der
I dunkel dal?
En grön signal,
En varningseld!
Det fara är.
Du slaf, tag rast,
Du fart, blif fälld!
Var aktsam blick! —
Ett sidokast,
En enda klick —
Vårt stolta tåg
I stycken låg.
— För tusende
Nu väl och ve

Stå i min hand.
Allt är så tyst,
Ej knäpp, ej knyst
I graflik natt.
Och facklans brand
Så hotfull står,
Och bäfvande
Med fart så matt
Wagongen går.

Den dystra eld
I dunkel däld,
Som qvar oss höll,
Nu äro vi
Igen förbi. —
En daggtår föll.
Det ljusnar ren.
Ett rosensken
På skogens topp
Den mörka står.
Bakom oss går
Visst solen opp.

Flyg åter nu,
Min eldhäst du,
Med dagens lopp
Mot fält och bygd
I verksam dygd!

Hvad stim och brus
Ur grönklädd dal
I morgonbrand!
Godmorgon ljus
Och folk och land!
Der är station.
Ljud högt signal
I klarnad zon!

Geniens hämd.

„Ställ i dag till mig din gång!
En artist jag bjuder på.
Han skall under vin och sång
Mig en tafla måla få.
Allt i ordning ställes nu,
Konstnärn midt i laget står,
Och på timmar sex à sju
Verket helt ur penseln går.

Hopens bifall sorlar gladt:
Skål, du målar som en karl!
Penseln kastas, med ett skratt
Han det fyllda glaset tar.
Muntert flyr nu qvällens fest,
Tills med fröjd för flera dar
Tumlar bort den siste gäst —
Ensam blir konstnärn qvar.

Och med lampan i sin hand
Vid sitt nya verk han står;
Dystert mörknar ögats brand,
Handen öfver pannan går.
Kallt på honom taflan ser,
Den ej lif för honom har;
Ej han kan förtjusas mer —
Icke som i fordna dar.

Och han säger vemodsfull:
O, hvart flög du fantasi?
Ej vi ringar bytt af gull,
Skulle dock jag sviken bli?
Ej så falsk jag trodde dig,
När i fordna dagars lopp
Du allena satt vid mig,
Full af kärlek, tröst och hopp.

Hastigt af en sol i glans
Som försvunnen taflan är.
Och i silfverskrud och krans
Står en himmelsk genie der,
Och hon talar: bröt väl jag?
Rösten klingar som musik,
Öfver rosigt sköna drag
Dallrar tåren klar och rik.

Jag har kysst din barnamund,
Jag dig vaggat mången gång,
När din mor i nattens stund
Slumrade ifrån sin sång.
Jag var med i hvar din lek,
Märkte när du var allen,
Satt med dig, när dagen vek,
Drömmande vid brasans sken.

Visade dig himlens ljus,
Jordens skuggor, marken grön,
Fradgans snö på vågens brus,
Klippans form så vild och skön,
Ut med dig på fältet gick,
Och med varma kyssars brand
Gjöt jag kraft uti din blick,
Gjöt jag styrka i din hand.

Minns du hur du svor att mig
Öfver allting hålla kär,
Minns du hur jag svor att dig
Evigt, evigt blifva när.
Ve dig, stolte menskoson,
Trodde du jag var din slaf,
Då till låga fröjders lån
Du en himlens ande gaf!

Icke till din ära, nej,
Steg jag ner ur gudars sal,
Till en sjelfvisk njutning ej
Tom, bedräglig, falsk och fal,
Till det skönas ära blott;
Oförvanskligt det består.
Lef det lif af jord du fått!
Jag till himlen återgår!

~~~~~~~~~~
~~~~~~~~~~

Marssnön.

Den svala snön derute faller
Och täcker marken mer och mer,
De lägga sig de hvita stjernor
I hvarf på hvarf längs jorden ner.

Håll slutet än o, vår! ditt öga,
Sof godt i blid och vänlig snö —
Dess mägtigare skall du blomma,
Dess rikare skall sen du dö.

Vågen.

Fall unnan klara bölja!
Hvi skall du rastlöst skölja
Väl längre klippan så?
Hur än din tår den höljer,
Hur den din suck förföljer,
Förblir den hård ändå.

„Jag kommit och jag ilat,
Jag stormat och jag hvilat;
Blef klippan större? nej!
Ren föll engång från randen
En skärfva ner i sanden.
Jag faller unnan ej".

Den fromme.

Vid Kristi kors i stilla bön
Är ljuft att verlden glömma,
Vid Kristi kors i tro så skön
Är ljuft om himlen drömma.

Vid Kristi kors en evig fred
Jag slöt med lifvets skiften. —
När jag är död, pryd, broder, med
Dess segertecken griften.

I en Spaniors album.

Der i Spanien, der i Spanien,
Långt uti det sköna söder,
Rosor och jasminer dofta,
Myrten grönskar, drufvan glöder.

Här i Suomi, här i Suomi,
Uppe i den kalla norden,
Kort är sommarn, sjelfva blomman
Hvit som vintern öfver jorden.

Der i Spanien, der i Spanien
Mörkögd tärna gladt sig svingar,
Blicken blixtrar, rosenmunnen
Ler och kastanjettan klingar.

Här i Suomi, här i Suomi
Drömmande hon inne sitter,
Lyssnar hur en ensam fågel
Höjer i en gran sitt qvitter.

Der i Spanien, der i Spanien
Stolta äro männers sinnen
Och från stora fäders tider
Ha de ärorika minnen.

Här i Suomi, här i Suomi
Ringa äro våra minnen,
Blott den framtid, som vi drömma,
Skapar stolta våra sinnen.

Och just derför detta landet
Högst är älskadt uppå jorden.
Hvart vi komma, vändes blicken,
Emot stjernan bort åt norden.

Säg i Spanien, nämn vårt Suomi,
Kulna landet upp vid polen,
Men der hvarje hjerta flammar
Varmt derför som södersolen.

Den 10:de November 1861.

(Till Professor F. L. Schauman och dess maka).

Er silfverbröllopsqväll! I frid och lycka
Fem lustrer utaf kärlek flytt för er.
Den bästa sång på dem ej kunde trycka
Ett högre sken än verkligheten ger.

Er silfverbröllopsqväll! I rik förhoppning,
Du ädla par, kring dig hvad blommor stå.
Såg du för tjugo år den äldstes knoppning? —
Der ler en engel än med ögon blå.

Er silfverbröllopsqväll! Och än så unga
Till själ och hjerta stån J bland dem qvar.
Lätt är det silfver årens hand den tunga
På mannens hjessa stilla snögat har.

Er silfverbröllopsqväll! den skymmer sakta,
Och klara stjernor gå på himlen opp,
Och ljusets englar engång få betrakta
På jorden skönt uppfyldt ett ungdomshopp.

Er silfverbröllopsqväll! Ej prydda borden,
Ej facklors festglans, hjertat firar den.
Du make, länge lef för fosterjorden,
För hemmet båda — och för himmelen.

Ett brunnsafsked.

Sista glaset, sörjd af mången
Hon, vår älskling, drack,
Och åt skänkfrun sista gången
Sade ljuft sitt tack.
Klädd i hvitt — i hemlandsfärgen —
Som en ros i snö,
Hon åt lunderna och bergen
Nickar sitt adjö.

Alla hennes vandring följa
Der hon bort nu går.
Uti fällda kalkar dölja
Blommorna sin tår.
Men med rosor nu på kinden
Hon så glädtigt ler,
Och den milda sommarvinden
Afskedskyssen ger.

Oskuld och behag bestråla
Stigen, hvart hon går.
Lätt i rosor kinden måla

Hennes sexton år.
Skönhet sig för hennes fägring
Ödmjukt böjer ner,
Tviflarn ser en himmelsk hägring,
Bitterheten ler.

Oberörd af verldens hvimmel,
Blott med blicken för
Dygd och skönhet och den himmel,
Dit hon redan hör,
Så hon kom, med samma sinne
Bort hon sig beger.
Sjung, min sång, ett himmelskt minne!
Nu hon synns ej mer.

Vid min älsklings sida.

Vid min älsklings sida vill jag
Drömma att jag sitter här,
Rår ej för dock att mitt hjerta
Tysta qval i djupet bär.

Drömma vill jag, att hon frågar
Om mitt dystra löje då.
Himmelskt huld och ljuf hon lyssnar.
Med en kyss jag svarar så:

Derför att i vida verlden
Du allen är sann och öm —
Och dock är du blott en skugga,
Såsom denna dikt en dröm.

Serenad till Helmi.

Fjäriln på rosen drömmer,
Stjernorna milda le,
Flickan i kudden gömmer
Lockarne.
O! den som finge
Lätt som en stråle gå,
Nog hvart jag ginge
Visste jag då.

Till dig, hur lätt du drömde,
Omärkt jag smög min gång,
Bland dina blommor gömde
In en sång.
Skulle betrakta
Stilla min väna vän,
Kysste dig sakta,
Flydde igen.

Stjernan i natten brinner,
Månen ur guldmoln lyss,
Sången allen dig hinner,

Sångarns kyss.
Vagga på vågor,
Tonernas vågor du!
Himlar och lågor
Omge dig nu!

Ur gamla gömmor.

Was vill die einsame Thräne?
Heine.

I.

När hjertats vår har vissnat bort,
Vår ungdomskärlek rik och varm,
Hur tomt blir lifvet innan kort,
Och verlden tycks så mörk och arm.

Vår enda fröjd är minnas få,
Hur ljuft vi älskade engång,
Och läsa om från tider då
Ett gammalt bref, en bortglömd sång.

Och sjelfva saknan sakna vi.
Vårt qval vi ville gråta bort;
Men allt far ögat kallt förbi —
Det skymmer blott, förblifver torrt.

II.

Allt på jorden, när det dör,
Får att hvila i, en graf.
Hjertat blott, det döda hjertat,
Vet ej hviloläger af.

Och ditt hjerta det är dödt,
Der är vinter, der är natt,
Fast det går igen och spökar
Stundom under fröjd och skratt.

Tror du att man det ej ser,
Hur du än det dölja vill? —
Ofta smärtsamt midt i skrattet
Har jag hört det spritta till!

III.

Må de lycklige sjunga om ungdom och fröjd
Och om frihet och fädernesland.
Må de sjunga om sanningens strålande höjd,
Och om kärlekens heliga brand.
Må de sjunga hur stunden flyr bort som en dröm,
Huru drufvan är varm, huru tärnan är öm,
Hur i lifvet ler Gud såsom sol öfver sjö —
Jag vill krossa min lyra och lyssna och dö!

IV.

När barn få en sticka i fingret,
De skrika tills trötta de bli,
Får en yngling en flicka i hjertat,
Strax skriker han — poesi.

Och skrattar hon, jord och himmel
Han svärtar med gallbittert bläck —
Der stå nu jord och himmel
Så mörka som i en säck.

För ett fnurr af en liten näbba,
Är hela verlden på tok. —
Väl, om det ej blir värre
Deraf än en dålig bok!

Elegi öfwer en käpp.

O, du min käpp — hvem kan sitt öde ana? —
Du som jag troget öfverallt kringbar,
Du som på lifvets småstenslagda bana
Min trogna vän och hjelparinna var!
I går jag ännu lätt och muntert slängde
Ditt späda spö, så böjligt, dock så fast —
Ack, när i dag jag åter så dig svängde,
För sista gången var det, kryckan brast.

Minns du ännu, när jag dig köpte, stunden?
Jag tror det var hos Göhle-Aspelin.
Förutan prut blef vid mitt öde bunden
Din elfenhand, så strålande och fin —
O, hur vi flögo sen i esplanaden,
Så ljuft och troget hållna af hvarann,
Så skön som du fanns ingen käpp i staden,
Som jag så säll ej en förlofvad man.

Du fordrade ej kläder och presenter
Och i mitt ungkarlsrum allen en knut,
Du drog ej med dig svågrar eller tanter,

Var alltid redo, när jag ville ut.
Du alltid var med mig af samma mening
Och sjelfva stenen älskvärd kysste du,
Och ingen nyck vår trefliga förening
Som mången, mången annan, bröt i tu.

Om i en sak man om min mening sporde,
Jag upp till näsan höjde dig och teg,
Lät andra gräla, tills man allt afgjorde,
Och högt i aktning för min vishet steg.
Fick jag en ledsam Bacchibror på halsen,
Jag svängde dig, tills han ur vägen gick;
Kom der en mö, hur sirlig gick ej valsen,
Hvari du flög, när hon min helsning fick.

Hur afvundsamt du sågs af mina vänner,
Hur sneglade hvar fiende på dig,
Och än min grannes arga pudel känner
Den tapperhet, hvarmed du värnat mig.
Men ödet unnar menskan ingen lycka,
Det slog ock dig, som det allt annat slår —
En stump är nu ditt spö, en bit din krycka,
Förenas ej af sångens saknadstår.

Jag kunde till en svarfvare dig föra,
Men såsom förr du blefve ej ändå,
Jag kunde åt hos någon guldsmed höra
Och låta silfver kring din remna slå.

Dock nej, dock nej, det blefve ej detsamma,
Jag dina brustna bitar gömma vill,
Likt sköna minnen af en flyktad flamma,
Den enda fröjd som sorgen mer hör till.

Min vän.

En vän, hur ock min lott må bli,
Jag har så redebogen,
Han har förstånd, han har geni,
Han är så fast, så trogen.
Och hvart jag går och hvar jag är,
Han ger mig råd, är jemt mig när.

Så hände det sig häromsist
Jag gick i giftasifver.
Han skrek: hvad nu? vet du så visst
Att flickan nej ej gifver? —
Och medan jag i tvifvel gick,
En annan ja och flickan fick.

Jag då beslöt en elegi
Till tröst i sorgen skrifva.
Han fick den första raden se:
Hvad f—n skall detta blifva?
Du gör dig löjlig käre vän! —
Jag strök min vers och glömde den.

Jag tänkte att mitt kapital
I en fabrik förränta.
Håll, ropte han, din vinst blir skral
Och snar konkurs att vänta!
Jag läste åter till mitt skrin
Och bjöd min vän på ett glas vin.

Att ta en tjenst jag sist beslöt,
Straxt var han här och rådde.
Han visste hur förtjenst mig tröt,
Gräl, bråk och tråk mig spådde
Så långt och väl att ett tu tri
Ansökningstiden gick förbi.

Ja, sade jag, för evigt blif
Min vän! blott för den tanken
Han ställde genast till ett kif
Och bad mig dra för fanken. —
Ack längesen jag gjort det, men
Jag är, jag sjelf just denna vän!

Kaisaniemi-wisan.

Solen börjar skina, dimman löser sig,
Snön den hvita, fina glänser på hvar stig.
Talgoxen qvittrar på en löflös gren,
Vinglaset glittrar uti solens sken.
Uppå alla kanter flickor, mammor, tanter,
Kjolar långa, små, hvita, röda, blå
Kring oss stå.
Hör hur de prata, se hur de le
Flammor och fästmör alla in spe.
Kling, klang, gutår! stämmen upp! nu är det vår.

Se hur alla lundar skaka frosten af.
Blomstertiden stundar, isen bryts på haf.
Lärkan mot höjden lyfter vingars par,
Sjunger om fröjden högt i rymden klar.
Snart går mön bland sippor, plockar blomster-
knippor;
Bäst hon plockar så, ler ur kalken blå
Amor då.

Nå sköna tärna, lycka då till!
Gerna din skål nu dricka jag vill.
Kling, klang, gutår! stämmen upp! nu är det vår.

Snön i silverknoppar taket prydnad ger,
Blixtrar bort och droppar längs verandan ner.
Sångerna klinga, timmarna de gå,
Kyprarna springa, korkarna de slå.
Mamsell Myhrman blickar fram ur dörrn och
nickar:
Nu är god trafik, nu är god publik,
Glad och rik.
Solen är mild och hjertat är sällt,
Hoppet är friskt och sorgen på svält.
Kling, klang, gutår! stämmen upp! nu är det vår.

Allt i lifvet är ej sol.

Allt i lifvet är ej sol,
Allt i lifvet är ej natt,
Som en morgonljusning klarnar
Allt omkring oss småningom.

Allt i lifvet är ej vår,
Allt i lifvet vinter ej,
Lef i kärlek — allt försmälter
I en solomstrålad tår.

Sök ej i det högsta allt,
I det lägsta bor ock Gud —
Under jorden ligger grafven,
Är dock salighetens dörr.

Almqwist.

Monolog. *)

Att våga eller icke är det första,
Att lyckas eller icke är det andra,
Och deremellan ligger handlingen.
I handling ligger lifvets makt, all lycka,
All ära och all rikedom. Blott den
Bevisar att vi finnas. Hvad är tänka?
Ett embryo till lif — hvad samvetsqval?
En sjuklig handlings mord emot sig sjelf.
Jag mycket tänkt, jag till exempel tänkt
Att intet högre finnes än förnuftet.
Den tanken jag som mången öfvergifvit
Och flytt till tron, sagt der det högsta finns —
Och medan jag i tysta böner ligger
Vid Kristi kors, så somnar jag och drömmer
Om sköna qvinnor, guld och glada lag.
Ha! sällsamt huru fantasin dock flyger,
Den gycklaren, och visar oss att allt
Ett narrverk är. Och sjelfva handlingen,

*) Fragment.

Hvad är den? en tillämpad fantasi.
En ny gestalt uti det fastlagsspel,
Det brokiga, som heter lifvet eller,
Med litet längre titel, menskligbetens
Utveckling till lycksalighet. Jag suttit
Och målat mången tafla derifrån.
Det var min rôl tills nu. Nu kommer der
En skurk och stör mig. Hvad är mer naturligt
Än att jag stöter honom i kulissen?
Det är en ursäkt dock som är för vanlig,
För platt. Ack, verklighetens verld är full
Af bara platthet; skall man handla der,
Så bli motiverna de gamla kända,
Slutledningarna likaså. —
På sned är verldens anlete och växer
På nytt på samma gamla sätt på sned.
Hvad som var godt för några tusen år,
Hvad som var ondt, anses så nästan än.
Väl pågår allt från tidens början dock
En sammansvärjning mot det evigt lika
Och enahanda; jemt uppträda män,
Som stämplas såsom rackare och bofvar
För det de sökt att svänga om ethiken
I stort, allt från sin urgrund. Jemte dem
Finns andra dock som lyckats, stora kungar,
Som mördat uti gross, bankirer fina
Som stulit uti stort, och filosofer,
Som ljugit i systemer. Hyggligt folk,

I sanning, fast misskände af partier.
Jag vet det finns ett ondt, jag känner ju
Att sjelf jag ämnar nu ett brott begå,
Ett afbrott uti alltets jemna gång.
Och derför darrar jag. Allt kallas ondt,
Som gör en ondt; men är min darrning öfver
Och lyckas handlingen, så blir det onda
Ett godt, och får jag samvetsqval deröfver,
Så blir det åter ondt. Så vexlar hemskt
I verlden lifvets ljuft violblå färg —
Och dock är nattvioln så ljuf en blomma.
Jag mycket älskat denna lilla blomma
Och ämnar skrifva en roman om den,
Der hela handlingen sig vände blott
Omkring en blomma och der blomman vore
Hjeltinnan uti stycket, menniskorna
Bisaker blott. En underbar intrig
Och vackra ord — och under allt en tanke,
Lösaktig, djurisk som en Messalinas.
Det vore ett problem; nå väl, låt se,
Blott denna sak är öfver, skall jag börja
Ta hand derom — men nu är giftet färdigt.
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — —

För dig jag sjunger.

För dig jag sjunger, om jag eger qvar
En ton, som mild och klangfull än sig rör.
För dig, som mer än all min kärlek har,
För dig, som salighet och frid tillhör.

Jag söker i min andes mörka vrår,
Om ingen perla finns bevarad än,
Som vore värd att få ditt blonda hår
Besmycka — — — — — —

— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —
— — — — — — — —

Vill du komma med mig?

Vill du komma med mig i den grönskande skog,
O, der ingen, der ingen oss ser?
Hörde du, hörde du, huru fogeln han slog
Långt i skogen; han också dig ber.

Vill du sitta med mig i den skuggande lund,
Vill du ljuft åt min arm dig förtro?
Kom, o kom, i den tysta, den skymmande stund,
När all jorden hon hvilar i ro.

När all jorden i stjerneglans hvilar i ro,
Låt oss sitta och språka förtroligt;
När all jorden i stjerneglans hvilar i ro,
Och blott hjertat det klappar oroligt.

Jag har dig kär.

Jag har dig kär, öfver allting kär,
Du mer än himmel och jord mig är;
Hvar min bana går
Du framför mig står,
Om du är mig när,
Om du fjerran är,
O! du är mig kär, öfver allting kär.

Du är mig kär, öfver allting kär,
Om himmelsk glans du kring pannan bär,
Om du helig satt
Öfver sky och natt
Ibland englars här,
Hann min sång dig der;
O! du är mig kär, öfver allting kär.

Du är mig kär, öfver allting kär;
Ja, om lagd du vore i jorden här,
O, jag smög dit ned
Ifrån gröna träd,
Ifrån sol och vår,

Ifrån fröjd och tår,
För att dö hos dig, för att bli hos dig.

Du är mig kär, öfver allting kär,
Min högsta fröjd som mitt qval du är.
Dina ögon blå,
O, hur le de så?
I dess himlar der
All min himmel är;
O! du är mig kär, öfver allting kär.

Det ej glömska finns, ingen död nu mer,
Sen du allt mig blef, sen jag dig blott ser.
Blott en kort sekund
Vid din rosenmund,
Blott en blick af dig
Gör odödlig mig:
Kom och lef med mig, låt mig dö med dig!

Don Juans afsked från lifwet.

Naturskön nejd i Grekland. Klassiska ruiner framskymta uti lager- och myrtenlundar. Det är antingen morgon eller afton, ty ett matt rosenskimmer flämtar öfver föremålen. Don Juan sitter på en kullfallen kolonn och drar upp sitt ur.

Jag står vid målet, rättare: jag — sitter
Vid dettta mål, som snart mig mållös gör.
Likt lampans sista flämtning hjertat spritter,
En sällsam susning ofta ren jag hör.
På den jag längre ej fundera gitter; —
Hvad än det är, jag vet att snart jag dör.
Lätt dödens ishand kittlar mig i hälen —
Han får gå långt förrän han hittar själen.

Emellertid så lär jag kunna hinna
Att afsked ta från lifvet, som sig bör.
I alla öden måste man sig finna,
Och till de bättre dödsinviten hör.
Hvarföre då så länge sig besinna
På den? det sällskap, dit man in oss för,
Skall vara glupskt; men *vi* det ej må klandra,
Som göra allt att äta ut hvarandra.

„Sålänge man har lif, så skall man lefva.“
Den först det lärde, var en välvis man.
Tids nog vi få i tomma intet sväfva,
På vingar en, på qvastar någon ann'.
Att lefva älska är, så mente Eva,
Och Adam straxt derpå detsamma fann —
Och icke lär i ordningen don Juan
Af lika tycke vara numro tuan.

Den satsen klingar mig så skön i hågen
Just nu, när lifvet skymmer mer och mer.
I guld den nickar ner från himlabågen —
Der sig ett svanepar till flykt beger.
Den dyker upp ur blommorna, ur vågen,
Men ej som förr den om min hyllning ber,
De dagar äro — hur ock soln må glöda —
Som Julia och Haidie för evigt döda.

Farväl då sol! Jag ser naturen stråla
Kring mig i minnets sista återglans.
På himlen qvällen purpurmoln ses måla,
Kring brustna stoder mörknar skogens krans,
En skog af myrtenträd? — En gam hörs skråla
På högsta toppen, tar en lustig dans
I klara rymden, nu sig åter sänker —
Fin lukt han har, han visst på Juan tänker.

Ty här jag vankar utan lust och vänner,
Snart utan lif, och ingen vet mitt namn.
Den skönaste, den stoltaste bland männer
Var fordom denna gråa, vissna hamn.
Fort säger man väl nog att tiden ränner,
Men bäst jag sjönk i älskarinnans famn
Med eld och rosor, fröjderna och våren,
Så steg jag upp med vintersnö i håren.

O, ungdomstid, o vingade minuter!
Jag er dock tömt på millioner sätt.
Hvar fröjd, som fanns, jag till mitt hjerta sluter,
Stor sak i himlen eller helvetet.
Ej qvinna log, hvars skatter jag ej njuter:
Hos blyg, hos kylig, eldig, qvick, kokett!
I alla himlar har jag rusig tumlat
Och älskat, syndat, gråtit, hånlett, rumlat!

I heta kyssars purpureld förbleknat
Den kind, som nu är gul — som merg.
Kring hvita fingrar lindad locken veknat,
Tills småningom den antog deras färg,
Och stillare blef hjertat — — — —
— — — — — — — — — — —;
Men hjernan klarnade alltmer och sporde
Hvad vi egentligen på jorden gjorde.

När hjertat slutade att kurtisera
— En sak, som läkarn sa' nödvändig var —
Begynte hufvudet filosofera
Och hängde öfver böcker ett par dar,
Gick sen bland menskor ut att detaljera
Sin vunna kunskap. Frukt allt studium har,
Så äfven mitt. Den rymmes i de orden:
Vi stå på våra fötter emot jorden.

En ondskans slöja menskligheten tarfvar
Och bortfilosoferar sina fel.
Hvar tid, som går, en lapp till trasan skarfvar
Och menar nu först är den kjorteln hel.
Men nya tider hvina; trasan slarfvar,
I stycken sliten under stormens spel —
Och nya slägten klippa, kanta, lappa
På menskligthetens långa doktorskappa.

Må hvem som vill med ljuset blindbock leka,
Jag — löjligheten fruktar mer än pest.
Af kärlek blifva våra kinder bleka,
Af vishet mörkna våra ögon mest.
Hvarom skall man då mer i lifvet teka? —
Be Gud, bli from och bikta för en prest?
Det sägs i Kristo mången fröjd man hafver
Och mår bra som — likmask i kadaver.

Men för att tro man dertill dock behöfver
Ett något, Gud vet hvad, men icke jag!
Den tron är ljuf, dess vaggsång in oss söfver
Och sprider glans kring ren förvissna drag.
Enfalden hoppar tankens afgrund öfver;
Den gåfvan bortblef på min födseldag,
Och jag för mycket lefvat att ej finna,
Att tron på syndens mörker är — en hinna.

Lef för det ädla! är en vacker lära
I Jesuiters och fantasters mund.
Det ger en lön af — luft, som kallas ära,
Som retar blott aptiten mer hvar stund.
För menskligheten offrom oss! de svära —
Om helst det vore för en trogen hund!
Men strida, dö — det icke mig behagar
För trolöst pack med stora svalg och magar.

En slik fantast jag kunde kanske blifva,
Såg något värdt jag blott att lefva för.
För maka, hem och barn sitt blod att gifva,
Kan vara stort för den ett land tillhör;
Men skulle jag mig i Sevilla skrifva,
Jag orättvis dock deri synas tör,
Ty maka har jag — såsom ryktet tutar —
Och ungar ock i alla verldens knutar.

Parbleu! — Det går så ledigt uppå franska
Med eder och kurtis. — Parbleu! rätt nu
Jag blir förtviflad uppå äkta spanska
Och kastar mig i första krig. „*Ett, tu* . . .
Men *tri?* nej först en sak jag måste granska,
Förrn jag i blod med döden dricker du.
Man blir ej hjelte, hur ock rimmen skena,
När rheumatismen plågar en i bena.

Ett återstår mig: börja samla pengar
Och gräfva mig i rostig koppar ner.
Det bor en oro uti Mammons drängar,
Som kraft att lefva, handla, verka ger;
Och hur förtalet ger dem ampra slängar,
Det bakpå ryggen ändå alltid sker,
Ty framtill hörs blott, hvart de sig begifva:
„Vill herrn på denna sedel borgen skrifva?“

Guld, guld är lösen, när man åldras hinner,
Det regulatorn är för allas prat.
Visst solen sjelf derför så skön man finner,
Att den har tycke utaf en — dukat.
Men huru mycket än den gamle vinner,
Den unge vanligtvis dermed för stat;
Han vräker sig i dennes ekipager
Och slösar bort hans guld uppå kalaser.

Om skatter jag till millioner samlar
Och hopar högt som Cheops pyramid,
Med skrumpna händer jag deröfver famlar
Och grafven gräfves djup och mörk brevid,
Tills ner i den till verldens fröjd jag ramlar.
Om helst deröfver blef en blodig strid,
Men blott processer, kif och protokoller —
Tills störste skurken hela arfvet håller.

Men om jag skulle bli poet? Jag tänker
En lagerkrans anstod rätt väl mitt lik.
Låt vara att förakt hvar skald mig skänker,
Som lökens verkan har på sin publik,
Hvars silfvertår i små idyller blänker
Och har sin poesi, som rock på spik,
Den, borstad väl, han bär på högtidsdagen
Med intet dam på fina sammetskragen.

Hur ur ett armt, förblödt, förbrustet hjerta
Då skulle strömma hån, förakt och qval.
Ner i en graf af natt och synd och smärta
Jag droge jord och stjernor, himlens sal.
Tro, oskuld, hopp med blixtar hvassa, bjerta
Jag sönderslet likt bubblors sköra skal.
Ej stort, ej skönt, ej ens ett ondt jag fattar,
Det tomma intet gapar och hånskrattar!

Jag midnattens barn.

Jag midnattens barn, jag arma barn,
Hvi har väl född jag blifvit?
På stormande våg åt det bristande flarn
Mer lycka har Herran gifvit.
Ve! lyckan jag haft och jag har den förstört:
Jag bedt till Gud och han har mig hört;
Dock — jag honom förglömde
Och han mig fördömde,
Men ner ej i jordens djup mig gömde!
O Gud, min Gud, gif mig nåd,
O Gud, min Gud gif mig råd,
För Jesu Christi skull,
För Jesu Christi skull!

Du skall ej mig lemna i djefvulens våld,
Fast nu han mig hårdt omslutit.
Du skall mig ej låta till honom bli såld — —
Ditt blod Du för mig äfven gjutit!
Du helige Gud, rättfärdige Gud!
Du är icke stor blott i åskans ljud
Och i daggen som glimmar

Och i strålen som strimmar
Mildt fram mellan molnen i morgonens timmar!
O Gud, min Gud, gif mig nåd,
O Gud, min Gud, gif mig råd,
För Jesu Christi skull,
För Jesu Christi skull!

DANIEL HJORT.

Sorgespel i fem Akter med fyra Tabláer.

Första gången uppfördt å Nya Theatern i Helsingfors
den 26 November 1862.

Denna pjes må ej å någon theater uppföras, utan författarens eller hans rättsinnehafvares begifvande.

Personerna:

KARL, Hertig af Södermanland, Riksföreståndare.
ARVID STÅLARM, Krigsöfverste i Finland.
JOHAN FLEMING, son till Klaes Fleming och Ebba Stenbock.
OLOF KLAESSON, naturlig son till Klaes Fleming, adopterad.
ERICUS ERICI, Biskop i Åbo.
JOACHIM SCHEEL, Befälhafvare på Hertigens flotta.
DANIEL HJORT.
EBBA STENBOCK, enka efter Klaes Fleming.
SIGRID, Stålarms dotter.
KATRI.
ERIK BRAHE,
LAURENTIUS PAULINUS, } Beskickning från Sverige.
Biskop PETRUS af Wexiö,
Officerare på Slottet i Åbo.
En Parlamentär.
Tvenne Borgare i Åbo.
En soldat på Slottet.
Tvenne Soldater i Scheels läger.
En Fångvaktare.

Gäster. Soldater. Menighet från Åbo.

(Händelsen tilldrager sig 1599 på Åbo Slott och i dess närhet.)

FÖRSTA AKTEN.

(Stora salen på Åbo slott. På hvardera sidan något framåt fonden tvenne pelare. Emellan dem åt höger är Stålarmska vapenskölden uppställd, omgifven af fanor och svärd, emellan pelarena åt venster den Flemingska, ståtligare och rikare ornerad. Åt höger en balkong. På muren i fonden ofvanom den äro följande latinska verser i röd skrift inhuggna:

CAROLUS HUC VENI, VICI FUDIQVE REBELLES;
HINC ABEO PRORSUS VESTIGIA NULLA RELINQVENS.
HUC ITERUM VENIAM, CAVEAT SIBI CONSCIUS OMNIS!
NON ILLO PARCET TEMPORE DEXTRA REIS.

En dörr på hvardera sidan närmare förgrunden. På venstra sidan en bönstol med en Mariebild).

Första Scenen.

Arvid Stålarm. Ebba Fleming. Olof Klaesson. Daniel Hjort. *Senare* **Johan Fleming.**

DANIEL HJORT *(inträdande).*

Nu står derute hertigens beskickning.

EBBA FLEMING *(sorgklädd).*

Om än min make, du Klaes Fleming lefvat,
De aldrig vågat hit i sådan tjenst!
Du svarta sorgdrägt, dig omkring min själ

Hvar ädling, som i Finland trogen blifvit
Sin konung, efter Fleming evigt bäre!
Men är vår makt densamma ej som då!
Vår kung densamma är, vår sak densamma —
Och hertigen dödsfienden, som då.
Tar du emot dem, Stålarm!

STÅLARM.

Låt oss höra;
Jag fruktar lika litet ord som svärd.

JOHAN FLEMING *(inkommer från venstra sidodörren med ett bref i handen)*.

EBBA FLEMING.

God morgon, son!

JOHAN FLEMING.

God morgon vänner alla!
Jag kommer, för att afsked ta! Jag redan
Har öfver sorgeåret vistats här;
Mig Sigismund till Warschau återkallar.

(Räcker brefvet åt Stålarm).

Se här — och bjuder åt er dotter, Stålarm,
En plats hos drottningen.

STÅLARM *(ögnande i brefvet)*.

Och ännu mer:
På nytt landstiga ämnar han i Sverige

Ännu i höst sin thron att återtaga.
Godt, godt, då kunna här vi vara lugna. —
Du ämnar resa?

JOHAN FLEMING.

Ja — och eder dotter?

STÅLARM.

Derom vi tala må ett ord ännu.
Du, Daniel Hjort, tag mellertid emot
Beskickningen. De här må svalka sig.

OLOF KLAESSON.

Hvad hin har farit i min käre broder?
Han knappt mig ser, är tvär, som vore han
Den adopterade och jag, minsann,
Den äkta pojken så till själ som moder.

(Alla gå utom Daniel Hjort).

Andra Scenen.

Daniel Hjort. Beskickningen från Sverige, bestående af **Erik Brahe, Laurentius Paulinus,** och Biskop **Petrus** af Wexiö.

DANIEL HJORT.

I värde herrar! vänten här en stund;
Snart Stålarm redo är att höra er.

ERIK BRAHE *(till Laurentius Paulinus).*

Säg känner ni den unge mannen der?
Det bor en stolthet i hans blick och hållning,
Som vore värd en Fleming.

LAURENTIUS PAULINUS.

En student,
Som tjenade bland juniorerne
I Wittenberg, den tid jag der tog graden.
Uppfostrad är han uti Flemings hus,
Ett hittebarn för öfrigt, fast det tycks
Som finska adelsöfvermodet smittat. *(Till Daniel Hjort).*
Är det ej Daniel Hjort? det tyckes mig
Som förr vi sett hvarandra.

DANIEL HJORT.

Så det varit.

LAUR. PAULINUS.

Rätt mycket är förändradt, se'n vi tjente
Tillsammans under ljusets fana.

DANIEL HJORT.

Hoppas
Ni med ert tal mig vinna för er sak,
Ni tager miste.

LAUR. PAULINUS.

Hvilken sällsam tanke!
Dertill er ställning alltför ringa är.
Blott som en gammal vän jag talte här.

Tredje Scenen.

De förra. Arvid Stålarm. Johan Fleming. Olof Klaesson.

DANIEL HJORT *(för sig)*.

Nu skall det börja. Jag ej mäktar höra,
Min egen tanke vill mig sjelf förföra. *(Af)*.

STÅLARM.

Varen helsade! Från hertigen J kommen.
Vi äro icke vana från det hållet
Att höra något godt; dess mer tack skyldig
Jag eder blir, om nu det fallet är.

ERIK BRAHE.

På Svea-rikes vägnar komma vi
Och helsa dig med frid och vänskap, Stålarm!
Den vilda strid, som broder emot broder
Och hat mot hat och död mot död har ställt,
Ej längre för en sjelfvisk konungs skull
Vårt folk, vår fosterjord förstöra skall.
Du minns hur Sigismund, så snart han kronan

På pannan tryckt och tagit hyllningseden
Det land, som var hans fäders jord, uppfyllde
Med polska knektars vilda öfvermod
Och jesuiters stämplingar och list,
Och sökte så vår kyrkas rena tro
Och svenska folkets frihet undergräfva. —
Nu slagen af vårt svärd, till Polen flyktad,
På allmän riksdag hela Sveriges folk
Skiljt honom från vanhelgad kungamakt,
Och såsom föreståndare af riket
Gett styrelsen åt hertig Karl; lägg derför
Ditt vapen, Arvid Stålarm, ned, det du
Förrädiskt nu mot fosterlandet för,
Och skilj ej Finland mer, med fruktlöst motstånd,
Från glädjen af en dyrt beseglad fred.

STÅLARM.

Jag känner ingen annan fred än den,
Som sätter landets rätte konung åter
I frid uppå sin thron. Mig Sigismund
Har utnämnt till krigsöfverste i Finland,
Jag skall mitt vapen lägga ner, när han
Mig så befaller — ej då hertigen
Befaller det, ty annorlunda skall
Det fridens altar byggas, der jag tager
Utaf mitt svärd, än som ett trappsteg för
Riksföreståndar'n upp till Sveriges thron.

LAUR. PAULINUS.

Vet ni, hvad ni med dessa ord har sagt,
Vet ni, hvad med ett längre trots ni gör!
Som Fleming, eder företrädare,
Vill ni förakta folkets makt och vilja
Och ställer öfver det en sjelfvisk konung.
Hvad tror ni då väl, att en krona är?
Ett lån af Gud allen', som borgades
På folkets aktning; och när den är kränkt,
En skenbild blott af svunnen makt är kronan,
En hägring falsk, som intet fäste har
På himmel eller jord. Vänd åter, Stålarm,
Från orätt väg, än medan det är tid,
Och sök förlåtelse för allt hvad här
Du och Klaes Fleming brutit emot folket.

STÅLARM.

Om svenska folket har förglömt sin trohet,
Har Finland den ej glömt och skall ej glömma,
Så länge här en ädling finnes qvar,
Som heder har och svärd till dess försvar,
Det finska folket troget skall förbli
Sin kung, sin ed — och folket det är vi!

BISKOP PETRUS.

Ej samka ökad skuld med sådant tal
Till Herrans vrede öfver detta arma
Och ödelagda land. En trolös konung,

En kättersk kung är Sigismund, som velat
Med påfvelärans mörker släcka ut
Det rena ljuset af vår kyrkas tro.
Ej brottsligt uppror är, som störtat honom,
Ej hertigen, ej folket. Sjelf han gjort det,
Då de beslut, hvarmed Upsala-möte
Slöt en evärdlig ringmur kring vår kyrka,
Han falskt besvurit först och sedan brutit.
Ett folk, ett land, en tro är Sverige nu,
Och innan han ödmjukat sig för oss,
Skall Sveriges rike sorgsen enka stå,
Som glömt den brudgum, henne ej var värdig,
Och i Guds helga ord den tröst uppsöka,
Som läker alla sår, hur djupt de blöda.
Tro, Stålarm, icke att ditt trots förmår
Förändra det som himmelen beslutit;
Lägg derför ödmjukt ned ditt vapen nu,
Att Herrans hand ej tung på dig må falla.

STÅLARM.

Ers vördighet, jag är för litet bisp,
För att för det der kalfskinns pergamentet,
Som i Upsala prester skrefvo hop,
Uppoffra öfvertygelse och ära.
Jag trodde på min Gud, förr'n det fanns till,
Och än jag hoppas, han mig skydda vill.
Den kung, han gifvit svärdet uti hand
Jag strider för till lifvets sista rand.

ERIK BRAHE.

Ert sista ord?

STÅLARM.

Jag underhandlar ej.

LAUR. PAULINUS.

Det svaret skall ni ångra än med sorg.
Minns hur ni redan en gång blef besegrad
Af hertigen och tvangs att honom hylla,
Minns hur det löfte då ni honom gaf,
Ni bröt på nytt. Snart skall han komma åter.

(Pekande på verserna ofvanför balkongen).

Den versen der, han då i muren högg,
Han hugga skall i blod på häfdens blad.

(Uppläsande den).

„Hit jag, Karl, har kommit och sett och betvingat ett uppror,
Härifrån åter jag går, lemnar ej spår af min hämd.
Men jag skall komma igen, enhvar förrädare bäfve!
Ingen förskoning då finns undan min straffande hand“.

STÅLARM.

Vi den ej frukte. Orörd der den sitter
Och håller skarp vår blick och blankt vårt svärd.
Må detta bli det sista ord vi byta!

BISKOP PETRUS.

Så fortfar då att anse mera värd
En brottslig konung, än er fosterjord.
Med sorg vi resa åter, snart med svärd
Afgöras skall, hvad vi här bytt med ord.

(Erik Brahe, Laur. Paulinus och Biskop Petrus af Wexiö gå).

Fjerde Scenen.

Arvid Stålarm. Johan Fleming. Olof Klaesson.

OLOF KLAESSON.

God natt med er, J riddare af ordet,
God morgon strid och muntert lif igen,
God natt med kutter under jungfruburen,
God morgon trummors larm, kanoners brumbas,
God natt med middagslur och gäspning lång,
Snart börja vi vårt glada näringsfång!

JOHAN FLEMING.

Af rättvis harm mitt hjerta mot dem lågar.

STÅLARM.

Vill än' du från oss resa?

JOHAN FLEMING.

Resa nu?

Förråda vore det min konungs land,
Och fast mitt svärd i striden väger ringa,
Jag för min kung skall veta det att svinga.

STÅLARM.

Det hoppas jag utaf Klaes Flemings son.
Nu till fru Ebba! I sitt bönerum
Hon väntar oss. *(Stålarm går).*

Femte Scenen.

Johan Fleming. Olof Klaesson.

JOHAN FLEMING.

Hör på ett ord, min bror!
Vi varit nu en tid ej riktigt goda
Uppå hvarandra.

OLOF KLAESSON.

Jag det märkt förväl;
Men kan ej dertill hitta på ett skäl.

JOHAN FLEMING.

Mitt felet är. Jag vet ej, men en misstro
Till dig, till mig, till allt mig fatta vill.
Hvarföre skulle Sigrid väl och mig
Man för hvarann bestämma? Väcka så
Uti min själ en fåfäng eld till lif!
Kall, sluten, bort hon drager sig för mig.
Om någon ann' hon älskar, är det dig.
Tag henne då, gör slut på mina tvifvel
Och gif mig ro! Er lycka skall bli min.

OLOF KLAESSON.

Är detta skälet till vår position?
Må hin all kärlek ta, som kastar så
Ett sjelfviskt grand i vänskaps klara blick
Och här oss begge hållit nu till narrar!
Jag Sigrids älskare! Ja, om hon vore
En fri och munter borgartös, då kunde
Jag väl ha vågat på en hemlig kyss.
Hon älska mig! Den allvarsamma, vackra
Och stolta flickan! Gå och säg åt henne
Det ordet blott, hon skrattade dig ut
Och gret på samma gång, att du ej bättre
Förstår dig på ett litet blygsamt hjerta,
Som troligen ej känner högre lott
Än att få falla dig om halsen blott.

JOHAN FLEMING.

Nej, nej.

OLOF KLAESSON.

Det der, det duger ej, min själ;
Hon måste än i denna dag bli din,
Ty annars drunknar uti älskarn hjelten,
Och sådant duger ej i tid som vår.

JOHAN FLEMING.

Men om hon icke älskar mig?

OLOF KLAESSON.

Åh prat!
En flicka bär sin tro ej fram på fat;
Den gömmer hon — ja, bilden är fatal —
Som en rekryt sitt hopp att bli genral.

JOHAN FLEMING.

Förlåt den misstro emot dig jag närt!

OLOF KLAESSON.

Gör ingenting. Jag ej stort bättre varit.
Ty som, näst hertigen, af allt på jorden
Jag hatar sorgen mest, så har jag sökt
Förnärmad vänskap vända bort i löje
Och skratta ut dig ur min glada själ.
Men som det orätt var, låt det bli glömdt!
Och nu — ett ord ej om hvad föregått;
Här har du gamla vännens hand tillbaka.

JOHAN FLEMING.

Jag tager den med hjertats tysta ånger,
Jag trycker den vid minnet af den stund,
Då, nyss till Finland kommen, första gången
Jag till min faders grafvård gick och der
Dig knäböjd såg med kind af tårar stänkt.
Hvem kunde derpå känna glade Olof,
Hvarom i Warschau jag så mycket hört.
Vi derför länge språkade tillsamman

Och kände ej hvarandra alls igen,
Till dess du hastigt mig om halsen for
Och ropade mitt namn. Och det blef afton,
Förrän vi skildes åt och himlens stjernor
Bevittnade vår vänskaps varma ed.

OLOF KLAESSON.

Och troget ock skall denna eden hållas.
Snart komma storm och strid, då pröfvas den;
Då vet du, hvar du har en trofast vän.

JOHAN FLEMING.

Nu låt oss följa Stålarm till min moder!

OLOF KLAESSON.

Ännu i dag blir flickan din — jag håller!
Och om jag vadet tappar, eger du
Min svarta frustande Arab.

JOHAN FLEMING.

Din tok!
Du aldrig kärlek kännt.

OLOF KLAESSON.

Blott åtta gånger,
Och hvar gång följd af små-förtret och ånger

(Båda gå genom venstra sidodörren).

Sjette Scenen.

Daniel Hjort *(träder in bakom pelarena, läsande i en gammal bok).*

Jag kan ej säga som den store talarn:
„I skrift och tanke finns min fröjd och tillflykt;
Så gladt finns intet, som ej gladare
Blir genom dem; så sorgligt intet finns,
Som genom dem ej mindre sorgligt blir“.
Jag pröfvat denna sats, men den är falsk.
När dig jag läser, gamle Livius, o,
Ej fylls mitt bröst af glädje, men af ångest.
När jag på edra stora strider tänker,
Hur ringa synes mig ej denna strid!
När jag ert tappra, stolta folk beundrar,
Hvar ser ett sådant jag i denna tid?
När för min själ en Brutus, Marius stå,
Då faller blytungt öfver mig mitt öde,
Och, fängslad här af tacksamhetens skuld,
Mig sjelf jag måst' besegra. O! att aldrig
Jag skådat denna bok i Wittenberg,
Att aldrig annat för min tanke kommit
Än torr, spetsfundig dogmatik, den käpphäst
På hvilken tiden, som en blodröd narr.
Nu rider karnaval. Bort, sköna bok!
Jag vill dig bränna upp. En bättre sats,
Än den jag nyss citerat, vill jag svära:

I dröm och kärlek finnes fröjd och tillflykt;
Så gladt finns intet, som ej gladare
Blir genom dem; så sorgligt intet finns,
Som genom dem ej mindre sorgligt blir. —
Slå upp ditt öga, kärlek, du som drömmer
Uti mitt bröst, att der blir ljus och frid,
Slå upp din blick och hviska Sigrids namn!
Jag henne lärt som barn. Vid stilla kärlek
Jag sett en engel blomma helig upp.
O! jag ej orätt läst i hennes blickar,

(tar fram ur boken en biljett).

De skygga, drömmande. J skrifna ord,
Åt henne yppen hvad jag ej kan säga.

(Gömmer biljetten vid Mariebilden).

Här uppå fridlyst rum, dit hon blott nalkas,
Jag lägger omärkt den. När hit hon kommer
Och ber sin bön, Guds moder bed för mig!
Man nalkas! det är hon och hennes far.

(Går ut genom högra sidodörren).

Sjunde Scenen.

Arvid Stålarm. Sigrid *(med en krans af hvita rosor i handen. De inkomma bakom pelarena från venster samtalande).*

STÅLARM.

Min dotter! Redan alltför länge har
Trolofningen med Johan tyst du afböjt.

Det går ej längre an. Jag sjelf ju ser,
Hur dina kinders blommor blekna af.
Du älskar honom, hvarföre då längre? . . . . .

SIGRID.

Min dyre fader! Ingen ann' jag älskar
Än dig. Jag vill ej gifta mig. Har jag
Ej nog af kärlek här? Jag vill ej mer.
Till Warschau åter reser Johan Fleming.
Hvi vill du bort mig sända, att en främling
Vid hofvet dväljas! Låt mig bli hos dig,
Min gode fader!

STÅLARM.

Barnsligheter, Sigrid!
Dessutom reser Johan ej. Han blifver
I Finland qvar att dela här med oss
Den fara, som från Sverige hotar.

SIGRID.

Ah!

STÅLARM.

Nåväl, betänker du dig än?

SIGRID.

Låt mig
Inför Guds moder hålla här min bön;
Se'n skall jag svara dig.

STÅLARM

Farväl till dess!
(För sig). Som snäckans perla gömmer sig för dagen
Och blygsamt drömmer i sin egen glans,
Hon sluter tyst sin kärlek i sin barm,
Min goda dotter! *(Går).*

Åttonde Scenen.

Sigrid *(på knä för Mariebilden).* **Katri** *(senare).*

SIGRID.

Heliga Guds moder!
Min mor jag tidigt miste. Du min tröst,
Min moder blef; så hör min bön, som fordom!
Om andra dig förglömt, så hör dock mig!

KATRI *(smyger sig in bakom pelarena).*

Hur länge skall jag sörja i min själ,
Och ängslas dagliga uti mitt hjerta,
Hur länge skall min ovän sig förhäfva?

SIGRID.

Så rent, så hvitt, som dessa rosor, var
Engång mitt hjerta. Tyst det blöder nu,
Du heliga Guds moder, gif det frid!

KATRI.

En bön? Och här? Hvem är den hvita dufvan?
Tyst! Skrämmas skall hon, om hon blir mig varse.
Ej för att böner höra, hit jag smugit.

(Gömmer sig bakom Flemingska vapenskölden).

SIGRID.

Gif åt mitt hjerta himlens kraft att segra
Uppå dess onda böjelser och tankar.

(Fäster kransen under Mariebilden).

Nionde Scenen.

De förra. Daniel Hjort *(från högra sidodörren).*

KATRI *(för sig).*

Der kommer han. O, att jag ensam vore
Med honom här! När skall den stunden slå?

DANIEL HJORT *(blickande på Sigrid).*

Skall jag till hennes fötter falla? Fråga
Hvad kärlek blott kan våga? Nej, ej än'?

SIGRID *(blir varse biljetten, som Daniel Hjort gömt vid Mariebilden).*

Hvad? Detta papper? . . . . .

DANIEL HJORT.

Ah, hon märker det!

SIGRID *(tager biljetten).*

Till mig. Jag känner denna stil! O Gud!
Jag anar hvad den innehåller.

DANIEL HJORT.

Sigrid!

KATRI *(för sig).*

Han älskar henne. Blommar här hans lycka,
Tyst, okänd som jag kom, jag går att dö.

SIGRID *(fattande sig).*

Ni här! Ni skrifvit detta? Stanna! Tyst!
Hvad är som gifvit skäl till detta steg
Af er mot Stålarms dotter?

DANIEL HJORT.

Är det Sigrid,
Som talar så? O, nej, det är ej möjligt!
Har hon då glömt de ljufva barndomsstunder
Af fridfull lek i Qvidjas gröna lunder?
Har hon då glömt, den nu så stolta, kalla,
De fordna, glada, ljufva samtal alla
Vi höllo förr. Och är det hon, som talar?
Nej, hennes skenbild blott i dessa salar.

SIGRID.

Ni lönar illa det förtroende,
Min far bevisat er, och klandrar hårdt
Den rena vänskap, som ett barn er skänkt,
(med bortvändt ansigte)
Och om — — —

DANIEL HJORT.

Säg ut, jag redo är att höra.

SIGRID.

Och om man finge känna denna djerfhet,
Ni vet hvad er det kostade och mig.

DANIEL HJORT.

Ah!

SIGRID.

Här jag lägger brefvet, tag det åter.
En evig hemlighet emellan oss
Skall detta bli, er ingen förebrå.

DANIEL HJORT.

Ni älskar mig, ni älskar mig ändå!
O! säg blott det och jag skall lugnt försaka.

SIGRID.

Ni ärelysten är. Om ni mig älskat,
Förvisst ni hade spart mig denna stund.
Jag er ej aktar.

DANIEL HJORT.

Ah — Farväl!

SIGRID.

Blif qvar!

KATRI *(för sig)*.

Jag andas åter. Snart jag honom har.

Tionde Scenen.

De förra. Arvid Stålarm. Johan Fleming.

STÅLARM.

Är nu den lilla blyga oron öfver?

SIGRID.

Ja, jag bestämt mig.

STÅLARM.

Och så allvarsam?

SIGRID *(med förställd fröjd)*.

Du tycker det! Nå ja. Ett ja, min far,
Det flyger ej med fjärilsflykt på tungan
Det tusen nycker, tusen skygga tankar
Besegra måste, som så länge bry oss,
Tills man tar mod och säger: här min hand!
(Räcker handen åt Johan Fleming).

JOHAN FLEMING.

Du ljufva hand! Hur har du icke låtit
Mig vänta uppå dig! Än darrar den,
Som om den bort sig ville från mig rycka.
(Kysser Sigrids hand).
Så tar jag denna pant uppå min lycka.
Nu finnes ingen sorg och saknad mer,
Och qvällens fest, som ämnad var att fira
Mitt afsked, du förvandlat i en fest,
Der kärleken är värd och fröjden gäst.

SIGRID.

Här är så qvaft i denna tunga sal!
Hvar är din moder? Låt oss gå till henne!

JOHAN FLEMING.

Kom hellre ned i slottets trädgård då!

SIGRID *(undvikande).*

Re'n börjar aftonrodnan vestern måla,
Och höstens blommor halft förvissna' stå.

JOHAN FLEMING.

Ser du på dem, de vakna upp och stråla.
(Sigrid och Johan Fleming gå).

Elfte Scenen.

Katri. Arvid Stålarm. Daniel Hjort.

STÅLARM.

Gå lätta ungdom med din lätta oro! —
Här, Daniel Hjort! Skrif dessa bref i ordning!
De skola hän till alla väderstreck,
Hvarhelst vi ha en stridsbror rask och käck.
Slut blir med frid och ro i slott som tjäll,
Men gladt vi skola fira denna qväll.
Hör svenner! *(Betjening inkommer).*
Tänden ljus, låt lampor glimma!
Snart strida vi, nu njuts en sorglös timma.
(Går, förenande sig med ankommande gäster. Festlig upplysning. Musik höres utom scenen).

Tolfte Scenen.

Katri. Daniel Hjort. Fångvaktaren.

FÅNGVAKTAREN.

Hvart nu så upprörd, mäster Daniel?

DANIEL HJORT.

Du!
Så! någon finns, som märker också mig.
Och denne är fångvaktarn, mannen från

De här i hvalfven lefvande begrafna.
En passlig man! Hvad vill du här?

FÅNGVAKTAREN.

Jag skulle
Blott säga till häruppe, att den siste
Af fångarna har dött i natt.

DANIEL HJORT.

Ha, ha!
Det var rätt lyckligt för den stackars karlen!
I dag är lyckan gäst på detta slott,
Från Flemings son allt ner till Flemings fångar.
Gå! Isig graflukt hemtar du hit upp!
Ej Arvid Stålarm nu har tid med dig.

FÅNGVAKTAREN.

Säg, är det sannt, att vi få krig igen?
Då lär ej hvalfvet länge hållas tomt!

DANIEL HJORT.

Får du ej någon annan dit, så skall
Jag komma sjelf och bjuda mig åt dig.

FÅNGVAKTAREN.

Utaf den der får intet klokt man höra.
(Fångvaktaren går).

Trettonde Scenen.

Katri. Daniel Hjort.

DANIEL HJORT.

Fly, fly, du kärlek, du, min sista dröm!
Du blef det bittraste af allt det bittra
Uti min lefnad! Hvarför blef just jag
En hemlös, vilsekommen gäst i verlden,
Ett hittebarn förutan namn och far?
Sin rot har minsta blomma, hafvets våg
Ger upphof åt en annan, mossan har
En grafsten dock att växa på, den fånge,
Som dog i natt, han hade dock engång
Ett lif att lefva för. Hvad eger jag!

KATRI *(framträdande)*.

Mer, än du tror och mer, än här kan sägas.

DANIEL HJORT.

Ha! Åter qvinna står du i min väg!
Så tala, säg en gång, hvad vill du mig?

KATRI.

Jag har den fackla, som ditt dunkla öde
I blodrödt sken skall lysa upp och ge dig
Tillbaka allt, hvad här du saknat har.

Möt mig i morgon qväll vid slaget nio
På Åbo torg; man kommer, gå, farväl!
(Hon drager sig tillbaka bakom en pelare).

DANIEL HJORT *(aflägsnar sig långsamt, då han blir varse Ebba Fleming).*

Fjortonde Scenen.

Katri. Ebba Fleming.

EBBA FLEMING.

På nytt slår kriget vingen öfver norden; —
Och du, Klaes Fleming, är ett stoft i jorden!
Ner öfver oss din starka ande sänd
Och samma kraft i våra hjertan tänd,
Hvarmed du Finland höll med säker hand —
På tidens vilda stormupprörda vågor
Hur folket stod i uppror och i lågor! —
Vid svuren trohets säkra ankartand!
Ditt svärd var härar, och din kraft var spord
Från Polens sol till norrskenet i nord,
Och Sveriges krona hängde på ditt ord!
Och samma själ, hur blid, hur varm den var
I hemmets ro; hans blick, hur ljuf och klar!
O! jag vid detta hjerta hvilat har.

KATRI *(som stigit fram och hört Ebba Flemings monolog, gör en hotande åtbörd och skall aflägsna sig, men märkes af Ebba Fleming, som förskräckt studsar tillbaka).*

EBBA FLEMING *(med ett anskri).*

Ah! hvem är ni! Hur har ni kommit hit?

KATRI.

Ohörd som sorgens suck i glädjens sal,
Omärkt som, bland de mäktige, föraktet.

EBBA FLEMING.

Bort hemska syn! Bort dit, hvar'från ni kom!

KATRI.

Det är för långt tillbak's till Österbotten.
Var helsad från dess grafvar och dess öknar!
Jag helsar dig ifrån din makes verk.

Femtonde Scenen.

De förra. Arvid Stålarm. Olof Klaesson. Johan Fleming. Sigrid Stålarm. Gäster.

(Vid Ebba Flemings anskri hafva alla inkommit och församlat sig i fonden).

EBBA FLEMING.

Ah! Drifven henne bort! *(Förenar sig med de andra).*

KATRI

Kom mig ej när!
Bereden er på hvad som förestår.
I störtat folket i förderf och död,
Men fast vår gård ni brändt, och från oss röfvat
All kärleks kraft, så lefver hatet än!
Det smyger spårlöst fram vid tiggarstafven,
Det håller råd med skuggorna i grafven.
Lyss vid palatsets dörr, i kojan talar;
Då brista vapensköldar, remna salar.
Så länge lefver det, tills hämdens dag
Går ned i blod, — och detta hat är jag!

(Aflägsnar sig skyndsamt).

Slut på Första Akten.

ANDRA AKTEN.

(Åbo torg med domkyrkan i fonden. Till höger ingången till en bod. Något fram på scenen en schavott. Skymning).

Första Scenen.

Tvenne Borgare.

FÖRSTA BORGAREN.

God afton, du, hur' står det till?

ANDRA BORGAREN *(vid boddörren).*

Ingenting att säga derom i så oroliga tider, som dessa.

FÖRSTA BORGAREN.

Sörj den som vill. Ger Gud dag, så ger han råd.

ANDRA BORGAREN.

Ja den som bara hade råd att vänta! Polsk inqvartering, dryga utskylder, flickorna bakom lås och bom, onda tecken på himmelen, spöken som

strida i luften, sjöfarten hindrad till Sverige. — Usch! det finns en sorg på hvar fingerled den här tiden. Jag väntar bara att en vacker natt få se slottet dansa polska med domkyrkan på ett munkrep, för att allt i verlden skall vara upp och ned, utom vi två.

FÖRSTA BORGAREN.

Ondt finnes det alltid, käre vän. Finnes det inte utom oss så finnes det inom oss. „Ju strängare vår Herre uppfostrar oss, sade far min i tiden, dess bättre menar han det med oss“. Det säger Biskopen också. Ni var inte i kyrkan i sista söndags.

ANDRA BORGAREN.

Hade annat att tänka på, träffade en svensk skutfarare, en rask karl, må du tro. Hertigen har knäckt herrarne i Sverige och snart skall han komma hit också.

FÖRSTA BORGAREN.

Jo, jo, så säger man. Det finns många herrar i riket nu för tiden, och ju flere kockar, dess sämre soppa, och vi äro soppan vi — — —

ANDRA BORGAREN.

Som ätes opp ja. Låt se, låt se! Vet ni hvad, Jansson, det sker hiskeliga saker om natten, der omkring schavotten.

FÖRSTA BORGAREN.

Huh! Det mörknar redan!

ANDRA BORGAREN.

Jag har måst flytta min säng i ett annat rum, ty om midnatten tisslar och tasslar det jemt här utanföre och lemnar oss ingen ro i huset. I går natt, Jansson . . .

FÖRSTA BORGAREN.

Nå, i går natt . . . . . .

ANDRA BORGAREN *(stängande boden)*.

Så rang det liksom af domens klockor i luften, och häromkring schavotten sjöng en dödspsalm sig sjelf, utan att man visste, hvarifrån det kom.

FÖRSTA BORGAREN.

Huh, det är ruskigt och mörkt härute. God natt, kära bror!

ANDRA BORGAREN.

Bah! Vill du inte komma in och hålla mig sällskap?

FÖRSTA BORGAREN.

Tack, tack! I sådana här tider trifs man helst hemma vid ljus hos hustru och barn sina. Måtte

det bli bättre tider för dem engång. God natt, god natt! *(Han går. Månen framskymtar ur moln och kastar svarta skuggor öfver scenen. Andra Borgaren går in i sin bod, den han stänger efter sig).*

Andra Scenen.

DANIEL HJORT *(inkommer).*

„Jag har den fackla, som ditt dunkla öde
I blodrödt sken skall lysa upp," så föllo
Ju hennes ord. Jag hör dem än, jag hört dem
Igenom sömnlös natt och dagens hvimmel,
Du öde, skall ditt dok du ändtligen
För mig upplyfta! Fader, moder, hem!
Hvad ljufva ord! jag sagt dem aldrig förr.
Är det en dröm, en dröm, som gäckar mig?
Min hela själ är väntan, mina sinnen
Försmält uti ett enda: hörseln. *(Lyssnar).* Hör jag
Ej steg, ej röster här!
(Tornuret slår nio). Ah, timman slår!

Tredje Scenen.

Daniel Hjort. Katri.

KATRI.

Hvar är du, för hvars skull i tjugu år
Min fot har blödande på törnen trampat,

Hvar är väl du, så känd och dock så okänd,
Uti hvars hand ett vapen jag förtror,
Som blodshämd starkt, som dödligt hat så segt?

DANIEL HJORT.

Om mig du menar, är jag här.

KATRI.

Jag lofvat
Dig säga, hvem du är. Jag kan än mer,
Jag kan dig föra till din moders famn
Och till din faders — graf.

DANIEL HJORT.

Ve, om ditt hjerta
En hopplös smärta kändt och vågar dock
Min öde själ med falsk förhoppning gäcka!

KATRI.

Jag gäckas ej, om sjelf du mig ej gäckar.
Dock, innan någonting jag yppar, svara,
Om du har mod att allting öfvergifva,
Som förr du vördat, och i evig glömska
Försänka allt, hvad förr din kärlek egt?

DANIEL HJORT.

Du frågar om mitt mod. Ej mod behöfs,
Der ingen strid i fråga komma kan.

Du ser framför dig här ett hjerta blott,
Som ingen ömhet, ingen vänskap kännt,
Som törstat, törstat hela lifvet efter
En droppe kärlek och den aldrig nått,
Som likt en fogelunge, ensam lemnad
Uppå en öde klippa uti hafvet,
I gränslös, evig ensamhet förtvinar.
Du talte om min faders graf, hvar är den?
Om under klippors hvalf och jordens grund
Han låg fördold, jag sprängde dem och värmde
Det döda hjertat med mitt lif till lif!

KATRI.

Håll upp, att ej den sista kraft, jag spart
För denna stund, trots år af sorg och vanvett,
Flyr bort.

DANIEL HJORT.

Så fortfar, säg min faders namn,
Att i dess himmel jag får svalka mig!

(Griper i henne och skådar henne i ansigtet).

Du ljuger ej! En djefvul det ej kunde!

KATRI.

Ser lögnen ut som jag, då ljuger sanning.
I himlens stjernljus här jag för dig står.
Så sannt, som Gud har detta hvalfvet byggt,
Så sannt det öfver menniskornas synd,

Sjufaldt förlåten, sjufaldt remna skall,
Så sannt det är, att dagens klara sanning
Jag till dig ropar med din faders namn:
Bengt Ilkainen.

DANIEL HJORT.

Det namnet förr jag hört.
Säg, var han icke en af dem, Klaes Fleming
I slottets fängselhålor lät förgås,
Till straff, för det de reste sig mot honom?
Ha! sjelf jag varit med och domen skrifvit.

KATRI.

Din faders bror det var. Din fader föll,
Då än ett omedvetet barn du var.
Långt upp i Österbotten stod hans gård,
En grushög nu, der ulf och ormar smyga.
Här finnes han, inunder galgen kastad
Och tredelt huggen af Klaes Flemings bödel.

DANIEL HJORT *(ilar upp till schavotten).*

Der! — Ha! Min fosterfar min faders bane!

KATRI *(sätter sig på schavottens trappsteg).*

Din fader var en fri och mäktig bonde.
I strid med Ryssland landet stod. Klaes Fleming
Var då krigsöfverste; — med vilda knektar
Hvar gård han fyllde, ty den stolte herrn

Oss bönder hatade, som honom vi.
Så höll han krigets röda fackla hånfullt
Vid jemn och varsam eld, för att med den
I våra gårdar nödens mordbrand tända.
I denna jämrens tid din mor dig födde.
Jag minns en qväll, som om i går det varit,
Din fader borta uti rian var,
Din moder satt med dig invid sitt bröst
Och såg för första gång det födselmärke,
Som du vid hjertat bär, och undrade
Hvad denna ormgadd väl betyda skulle.
Då vildt en skara utaf Flemings knektar
I rummet rusade, af blod bestänkta.
De hade varit hos din far i rian
Och fordrat der, att med den rest af säd,
Som våld och krig uppå hans åker lemnat,
Han genast skulle deras säckar fylla.
Bengt var den mannen ej, som slikt fördrog,
Den fräckaste han lyfte upp och slog
I blod till marken ned. De öfrige
Hans folk ur rian dref; en strid begynte,
Der knekten kom till korta. Flyende,
Förföljde af de våra, in de bröto
Uti din faders hus. Ej mer blott ord
Och armkraft gällde der, men spjut och pilar.
Då lyfte en soldat dig på sin arm,
Gick fram med dig till fönstret, ropande:
„Den första pil, J rikten emot oss,

Blir detta barnets död".
Din moder dignade på golfvet ned,
Och när hon åter vaknade, då stod
I lågor stugan, qvidande du låg
På halfbränd tröskel; upp hon tog dig, flög
Igenom eld och rök — och gården hann — der
vred sig
Din fader i sitt blod, och långt från fjerran
Ljöd knektars hånskratt genom lågors gnissel.

DANIEL HJORT.

Jag hör det tydligt, som jag lågan ser
Och gården, skogen, — åkern bort till höger.
Ha! minnet som en vådeld flammar upp
I dunklet af den natt, der förr jag famlat.

KATRI.

Förstärkning hade Flemings knektar fått,
De våra flytt, din fader sårad fallit,
Och de, som började med rån och våld,
Med mordbrand slutade sitt segerjubel.

DANIEL HJORT.

En skogsväg minns jag nu, en stormig natt.
Emot en qvinnas axel tyst jag låg
Och lekte der med ett par svarta lockar.

KATRI.

Det var din mor. Hon följde med din fader
Till Åbo, dit han skickades att klaga
Hos Fleming öfver knektarne.

DANIEL HJORT.

Nåväl?

KATRI.

Nåväl, för uppror och för mord beskylld,
Emedan han sin egendom försvarat
Mot Flemings knektar, dömdes han till bojor
Och skymflig död på stupstock. Fåfängt låg jag
På knä för Fleming, bedjande om nåd.
Den grymme mannen såg mig kallt i ögat
Och vände sig och — gick. Här är den plats,
Der skuldlöst flöt din faders blod!
Här är den plats, der liflös ned din moder
Af smärta dignat!
Här var det, som hon under nattens mörker
Gret blek sin kind och sörjde håret grått.
Här har hon lyft dig faderlös mot skyn
Och ropat ve, ve öfver mördarn Fleming.
Här tappade hon bort förståndets ljus
Och, liknöjdt irrande i skog och mark,
Åt bark af träd och sina tårar drack.

(Månen går för ett ögonblick fram ur molnen och kastar sitt sken öfver dem).

DANIEL HJORT.

Min mor, min mor, ja, det är du, är du!

KATRI.

Kom mig ej när, ej än min son du är!
Hör mig till slut, jag sedan dig skall höra.
Så satt jag engång invid vägens rand;
Förbi red Fleming med en guldsmidd skara,
Och halfdöd låg du vid mitt bittra hjerta.
Mig tycktes då, att alla goda men'skor
På jorden voro döda. Gud var död
Och himlen svepte sig, ett dunkelt sorgflor,
Kring all den döda verlden. Här allena
Uti mitt bröst ett hjerta slog; mig tycktes
Som i en dröm, att du var död, det gjorde
Min själ så godt. Vansinnets ljufva mörker
Omgaf mitt hjerta som en läkedom.
Se'n vet jag icke hvad som hände mer.
Allt nog — du qved ej mera vid min barm;
Och så kom jag tillbaks till Österbotten —
Gud vet uppå hvad sätt.

DANIEL HJORT.

Ah! det var då
Mig Fleming tog från vägen upp.
Du öde!

KATRI.

Der satt jag sedan på vår gårds ruiner
Och vackra visor sjöng till foglars qvitter —

Så vackra visor! En jag minnes än:
„Min make föll i sitt röda blod,
Bödeln som prest vid kistan stod,
På grafvarna giftört växer.“

DANIEL HJORT.

Hur bittert söndersliter denna syn
Den sista flik af vördnad, som jag än'
För Fleming hyser.

KATRI *(med återvunnen fattning).*

Fleming säger du!
Hans skuldregister än jag icke slutat.
Skrif upp på det, att han din slägt utrotat,
Då Österbotten som en enda man
Sig reste mot hans jernok opp. Bengt Poutu,
Din moders bror; Matts Ilkainen, din farbror,
För denna stupstock fallit, eller hungrat
Ihjäl i slottets mörka fängselhålor.
Ej finnes qvar i hela Österbotten
En enda man, som var din faders vän.
På härjad åker rostar lemnad plog,
Och floden suckar emot blodig strand,
På härden ligger elden svart och död,
Och kyrkan står, en öde helgedom.
Hvarthän du ser i Finlands skilda trakter,
Borggårdar blott och kyrkogårdar frodas.
Och sjelfva gräset uppå grafven hviskar:
Hämd öfver Flemings ätt i sista led?

Det ropet gaf mig åter min besinning,
Mitt öga tändes, minnet vaknade
Och dig jag mindes, mindes hur jag smög
Ifrån dig, att du ej det skulle höra,
Och hur jag såg dig se'n på Flemings arm
I vägens dam vid krökningen försvinna.
Jag upp dig sökte, såg dig, kände dig.
Dock aldrig skall jag i en moders famn
Den sonen sluta, som Klaes Fleming uppfödt,
Förrän sin äkthet han bevisat mig.

DANIEL HJORT *(faller på knä och blottar sitt bröst).*
Se ormens gadd uppå mitt bröst, och slut mig
Intill ditt hjerta!

KATRI.

Gå tillbaks till slottet!

DANIEL HJORT.

O moder! mer du hatar, än du älskar.

KATRI.

Af kärlek hatar jag. Se här, min son!
Tag denna ring, den tryckte hertig Karl,
Då än en ung och fridsäll prins han var
Din far på hand, då denne segrande
För folket en gång talte stolt på riksdag.
Den ringen följde honom in i döden,
Den hör dig till som arf.

DANIEL HJORT *(sedan han försökt den).*

Invid mitt hjerta
Den hvila skall, nytt lif ingjuta der.
Och nu min moder. *(Breder ut armarna emot Katri).*

KATRI *(vänder sig bort).*

När du först bevisat,
Att du är folkets son. Till dess farväl!

DANIEL HJORT.

Ja, neka, moder, neka mig din famn,
Så länge än jag håller detta namn,
Så länge än jag denna klädnad bär,
Som spunnen utaf Flemings silke är,
Så länge än jag tjenar denna makt,
Som folket uti natt och bojor bragt, —
Ja, neka till att skåda på din son,
Så länge han är sina fäders hån,
Så länge tills han slitit ur sin själ
Allt, allt, som var. Till dess farväl, farväl!
(Han går).

Fjerde Scenen.

Katri *(ensam).*

Han går! Hvad har jag sagt? Hvad gjort? Min kraft,
Min kraft mig öfverger.
(Famlar till pålen och omsluter den krampaktigt).

Der går han, o min son!
Se stjernljus sväfva kring hans mörka lockar,
Och hög som natten växer hans gestalt.
Du älskade, du lif, du vår, du sol,
Vänd åter i min famn! . . . . Han hör ej mer.

(Hon dignar ned på schavotten).

Tablå.

(Studerrummet hos Ericus Erici).

Femte Scenen.

Ericus Erici *(sitter och skrifver. Bibeln och några andra böcker på bordet).* **Arvid Stålarm** *(inträder).*

STÅLARM.

God afton, ers högvördighet! Jag stör?

ERICUS ERICI.

För ingen del. Det är ett arbete,
Som när som helst jag åter kan ta vid.
Guds milda lära här jag tecknar upp
I enkla ord för folket, och så länge
Hans andes frid bor i min själ, förmår
All verldens strid mig icke deri störa.

STÅLARM.

Ett godt och nyttigt verk! Dock tyckes mig
Ni orätt gör, herr bisp, då så ni drager
Ert snille bort från statens ärender,
Som nu behöfva krafter mer än nå'nsin.

ERICUS ERICI.

Hvar men'ska har sin gifna plats i lifvet,
Jag tackar Gud för min och verkar der.
Om ni tillåter, skrifver jag till slut
Den mening, som ni med er ankomst afbröt.

STÅLARM *(under det Ericus skrifver).*

Ni är mig just en general, herr bisp.
Ert stridsfält är det hvita pergamentet,
Der svarta bibelsprängda små soldater
Marschera uppå ert kommando fram.
Bläckhornet är fältlägret och er själ
Det mynthus, hvarur ni i guld betalar
Den rika solden åt er trogna skara.
Så leker ni som barn med tennsoldater
Och bryr er litet om, hur det ser ut
I statens stora, sönderfallna hushåll.
Men säg, herr general, hvem är väl då
Motståndaren, som så upptar er omsorg,
Att för allt annat blind ni är?

ERICUS ERICI *(bortläggande pergamentet).*

Det är
Det onda, egenmäktiga och mörka,
Hvari vi men'skor famla; och när det
En gång är kufvadt, då, krigsöfverste,
Ha dessa droppar bläck dock mer förmått
Än strömmar utaf blod, som svärd utgjutit.

STÅLARM.

Ni gamle svärmare, så vill ni ställa
Er utom tiden, tills med oberäknadt vingslag
Den slår er hämdfull ned i stoftet snart.

ERICUS ERICI.

Hvad menar ni? Hvad har jag väl att frukta?

STÅLARM.

En ädel fromsint man ni är, Erici.
Ej ni, som mången af vårt presterskap,
Sökt reta folket upp emot sin konung,
Men manat det tvärtom till fridsamhet,
Der så ni kunnat. Er förtjenst det är,
Att finska kyrkan stått så lugn, så värdig
I alla tidens skiften. Ingen står
Af rikets prester derför så i aktning
Hos konungen som ni, och ingen hatas
Af hertigen så mycket just som ni.

ERICUS ERICI.

Tyvärr! Jag vet det sednare.

STÅLARM.

Nåväl,
Till eder kunskap har väl också kommit
Det rykte, som er hela hjord har skrämt
Och spridt i hopar omkring torg och gator.

ERICUS ERICI.

Det rykte menar ni, som åter vaknat,
Att hertigen är hit på väg. Än se'n?

STÅLARM.

Än se'n? — Jag kommit att en tillflyktsort
Er bjuda inom slottet.

ERICUS ERICI.

Jag er tackar,
Men tror mig ej behöfva den. Mitt rum,
Det är min borg, min värnlöshet mitt vapen.

STÅLARM.

Ni vill då hellre ensam stå?

ERICUS ERICI.

Ej ensam;
Med min församlig och mitt hopp på Gud.
Jag är en kyrkans man. Jag ej förstår mig
På edra strider, all min uppgift är
Vår kyrka skydda lika mot de anfall,
Som Sigismund med påfveläraus villor
Försökt mot den, och lika mot det sätt,

Hvarpå vår ärelystna hertig söker
Att den begagna som en stege upp
Till Sveriges thron. Ni ser såled's, jag har
Ej något ondt af hertigen att frukta,
Om han ock fruktar mig, då ondt han gör.
Jag önskar ingen gunst af Sigismund,
Om han den ock mig ger, då rätt jag handlar.
„Förliter ej på förstar,“ är mitt valspråk,
Följ Herrans stämma i ditt samvets dom!

STÅLARM *(stiger upp).*

Och huru lyder då ert samvets dom?

ERICUS ERICI.

Den passar ej för edra öron, Stålarm!

STÅLARM.

Låt höra dock, jag har ett godt humör.

ERICUS ERICI.

Välan om ni så vill! Som Abels blod
Ur jorden ropade uppå en broder,
Så ropar folkets blod ock öfver er.
Jag sjelf har utgått från det ringa folket
Och lidit med det, tröstat, der jag kunnat;
Men kunde slottets fängselhålor tala,
Och hade landets hundra galgar tungor,
De skulle hviska oerhörda ord,

Om huru ni herrar här er makt begagnat; —
Vill än ni höra på mitt samvets dom?

STÅLARM.

Nog nu, herr bisp! Jag rår ej för det der.
Klaes Fleming stundom tog för hårdt uti,
Och jag ock önskar mycket vore ogjordt.
Men som det är, ni glömmer dock en sak,
Att der vi hårdt förfarit, ha vi straffat,
Och der vi straffat ha vi straffat brott,
Om våldsamt uppror ej ni nämner dygd.
Ha! Ha! Var det er dom? Jag svarar bäst:
Den, som i leken går, får leken tåla.

(Kanonskott i fjerran).

Tyst! Hvad är det? Man skjuter uppå slottet.

Sjette Scenen.

De Förra. Olof Klaesson *(rustad till strid).*

OLOF KLAESSON.

Till slottet skynda, Stålarm! Knappt du gått
Så kom ett ilbud ifrån Kastelholm,
Det taget är af hertigens galejor,
Vår vän Salomon Ille,. slottsherrn, fången.
Knappt hade budet återhemtat sig,
Så dök ur fjerdens vatten flottan upp.

STÅLARM.

Är hertigen på flottan sjelf?

OLOF KLAESSON.

Han har
Landstigit med en här vid Helsingfors.
Jag skyndar till vår krigshär att den föra
Mot honom ut. Farväl om ej vi råkas
Igen, tryck Johans hand på mina vägnar!

(Olof Klaesson går).

STÅLARM.

Farväl, herr bisp, ni hör, jag måste skynda.

(Stålarm går).

Sjunde Scenen.

Ericus Erici. *(ordnande sina papper).*

Den, som i leken gått, får leken tåla,
Den, som har gripit svärd, med svärd förgås;
Gud styre allt! — Hvar var jag nu igen?

(Han börjar skrifva).

Slut på Andra Akten.

TREDJE AKTEN.

(Scenen är närmast murarne på slottet. Till venster en kanonglugg, bredvid den en knekt med brinnande lunta. Till höger fram på scenen en tom kanonlavett).

Första Scenen.

Daniel Hjort. En Knekt.

DANIEL HJORT.

Nå, hvarför skjuter du ej?

KNEKTEN.

Dum jag vore,
Om jag ej väntade. Så ädel vara
Som krut har bättre mål än luft.

DANIEL HJORT.

Ja, visst!

KNEKTEN.

Ser ni den der galejan der. Den kommer
Allt närmare. Snart vänder stäfven till.
Då, — fyr! ej förr! — Ni skall få se, hur masten
Skall braka ner och rorman mista knoppen.

DANIEL HJORT.

Hvad har du då mot honom?

KNEKTEN.

Lustig fråga!

Han är ju knekt som jag.

DANIEL HJORT.

Och derför skjuter

Du honom ner.

KNEKTEN.

Han gör så han med mig.

DANIEL HJORT.

Och hvarför?

KNEKTEN.

Hm! Derför att jag med honom

Gör just på samma sätt.

DANIEL HJORT.

Och hvarför?

KNEKTEN.

Fan vet hvarför!

DANIEL HJORT.

Nå vill du veta't, så vet jag hvarför.

KNEKTEN.

Jag också, för att ordern lyder: skjut!

DANIEL HJORT.

Åhnej, min vän! Om Stålarm dig befallt
Att krossa här ditt hufvud emot muren,
Du skakade på hufvu't först ändå.
Nej, men han skjuter, han, för hertigen,
Som är så vänlig mot det arma folket,
Det du som folkets son i grund föraktar.
Han kyrkan rensa vill från syndigt bruk,
Du med att det försvara himlen vinna.
Han hatar jesuiterna och adeln,
Och du, du älskar båda uti grund
Och derför gör du ganska rätt uti
Att slagtas här för dem och slagta. Skjut!

KNEKTEN *(betänksamt)*.

Hvad pratar ni?

DANIEL HJORT.

Hör på, hvem var din far?

KNEKTEN.

Det angår icke er.

DANIEL HJORT.

Visst ej en bonde,
Ty bondehertigen föraktar du
Och skjuter ner hans folk. Nu vänder stäfven.
Skjut ner den dumma rorman der, som tjenar
En herre, som på lumpet småfolk tänker.

KNEKTEN.

Skjut sjelf, här har ni luntan.

DANIEL HJORT.

Nej, min gosse!
Om ock en knekt jag vore såsom du,
Jag icke för din lilla sold det gjorde,
Två gånger mindre än den knektarna
Hos hertigen med skuldfritt samvet njuta.

(Drager sig undan).

KNEKTEN.

Hvad mente han? Bor satan eller Gud
I den der svarta rocken. All min kraft
Han pratat bort. Nå gudskelof, det är
För sent att skjuta. — Tvenne gånger mindre
Än solden, hvilken hertigen består! —
Hvad rör det mig? Om icke bort han gått,
Jag huggit honom ner. — Ett sällsamt tal!
Hvad skall jag göra nu? När i ens hufvud
Rätt underliga tankar vakna upp,
Är bäst med en god vän att derom språka.

(Han går).

Andra Scenen.

Daniel Hjort (*inkommer, sätter sig på kanonlavetten och blickar efter knekten*).

Det var det första — skall det bli det sista?

Tredje Scenen.

Daniel Hjort. Sigrid Stålarm.

DANIEL HJORT *(för sig)*.

Åh, jungfru Sigrid! Se så blek hon är,
Den lilla engeln slokar sina vingar,
Som om hon vandrat öfver lik och blod,
Som om hon varit ner i fängselhvalfven
Och sjungit Johan Flemings kärleksvisor
Till kedjors rassel. Det var god idé!
(Högt). God morgon, fröken Stålarm!
(För sig). Sa' jag Blodarm!

SIGRID.

Hur mår du Daniel?

DANIEL HJORT.

Tackar, ganska bra,
Om blott jag undantar en ryslig dröm
I går på aftonqvisten.

SIGRID.

Tälj den då!
Du drömde kanske, att du såg ett altar,
Dit tyst en flicka kom och lade ner
Ett offer, och det offret det var hjertat.

Oroligt var det, ville icke hållas
På altaret, men himlens englar kommo
Och vaggade det in i sömn till slut
Och sade se'n till dig, som stod der när:
Väck ej det hjertat upp med dina suckar,
Låt det ha frid och ljus.

DANIEL HJORT.

En vacker dröm!
Men nej, jag drömmer ej så vackra drömmar,
Jag drömde, att jag såg en blodig stupstock . . . .
Men det förstår ni ej och det kan vara
Det bästa, om det ej det sämsta vore,
Att ni engång dock måste det förstå.

SIGRID.

Förvirradt talar du.

DANIEL HJORT.

Förvirring är
Ju tidens lösen och förvirring är
Den enda lösningen på lifvets gåta.

SIGRID.

O, nej! försoning, frid.

DANIEL HJORT.

Det är en gåta,
Att fast man vet, hur man skall lösa gåtan,

Så vill man hellre den allt mer förvirra.
Se det är knuten.

Tredje Scenen.

De Förra. Johan Fleming.

SIGRID.

Johan!

JOHAN FLEMING.

Du, min Sigrid!
Här midt bland storm och död? Gå in i slottet!

SIGRID.

Så herrlig morgon genom fönstret sken,
Så fridfull vågen log, så tyst stod skogen,
Att ut jag lockades.

DANIEL HJORT *(för sig).*

Det är lockfogeln,
Som skall mig narra i sitt nät. Få se,
Om ej de sätta gillret ut tillsamman.

SIGRID *(fortsättande sakta till Johan Fleming).*

Då såg jag här
Den stackars Daniel Hjort. Du känner allt;
Gör honom till din vän, var god mot honom,
Lär honom glömma . . . . .

DANIEL HJORT (*som lyssnat*).

Sa' jag inte det?
Det här blir bra. Olycklig kärlek så
Den stackars Daniel Hjort förvirrat har;
Och är han inom eller utom muren
Hvem fäster sig dervid; det hör till turen.

SIGRID.

Jag lemnar eder nu. (*Hon går*).

Fjerde Scenen.

Johan Fleming. Daniel Hjort.

JOHAN FLEMING (*blickande efter Sigrid*).

En himmel är
Den ljufva flickans själ, så klar och ren,
Att minsta vårmolns skugga märks derpå.
Hjort, du mår icke väl? —

DANIEL HJORT.

Vill ni mig hjelpa?

JOHAN FLEMING.

Du saknar sysselsättning, och din själ
Blir trött af bara intet, tanken mattas
Och lynnet bittert blir.

DANIEL HJORT *(för sig).*

Han bort bli prest,
Så kunde han ha aflat sig förvärfvat
För fädrens synder.

JOHAN FLEMING.

Vill du, skall jag tala
Med Stålarm, att han lemnar dig ett svärd
Och gifver dig en plats. Du ser mig ut
Att kunna föra svärd såväl som penna.

DANIEL HJORT.

Ni skämtar bra. Hvad skulle jag med svärd?
Jag tror jag högg i orätt hugg kamraten.

JOHAN FLEMING *(betydelsefullt).*

Kan kärleken så bittert plåga kärlek?

DANIEL HJORT.

Är tisteln blomma och är korpen hvit?

JOHAN FLEMING.

Hvad menar du med det?

DANIEL HJORT.

Allt, allt beror
På, hvarifrån man ser.

JOHAN FLEMING.

Omanligt är
Att sörja så. Om lyckan är vår ovän,
Är lycklig du, ty smärtan är din vän.
Upp, tag dess kraft uti din andes tjenst
Och lär dig glömma!

DANIEL HJORT.

Lär mig glömma, — hvad?

JOHAN FLEMING.

En fåfäng känsla.

DANIEL HJORT.

Ack, hvad ni är god!
Ha, ha, hvad det är lätt att vara god.
(Stiger upp och går).

JOHAN FLEMING.

Det ligger något sällsamt, onaturligt
I hans förändring, som jag ej förstår.
Der speglas något brustet i hans blick
Och ännu mera hörs det i hans tal.
Dock hvarför skall jag tänka uppå honom,
Slog han ej af min vänlighet med hånfullt
Och bittert löje. Bäst är att ej märka
På honom. Egenkärlek är hans sot
Och andras liknöjdhet dess bästa bot.

Femte Scenen.

Johan Fleming. Arvid Stålarm. En Officer *(vandrande på muren). Senare* **En Parlamentär.**

OFFICEREN.

Den slup, som nyss med underhandlingstecken
Mot slottet lade, nu helt nära står;
Nu lägga de vid muren till.

(Stiger ner från muren).

JOHAN FLEMING.

Hvad vill man?

STÅLARM.

Ett bud från flottan att med litet prat
Oss roa, medan krigsorkestern stämmer
Till ett fortissimo.

PARLAMENTÄREN *(uppstigande från sjösidan på muren med en hvit fana i handen).*

Jag helsar dig
Från Scheel, vår amiral, och dig förkunnar
Att eder landthär är vid Helsingfors
Af hertig Karl fördrifven och besegrad.
Godvilligt öppna derför detta slott
Och afsvärj Sigismund för sista gången,
Om nåd du hoppas vill skall gå för rätt.

JOHAN FLEMING.

Hvad säger han? Styr blinda lyckan verlden?

STÅLARM.

Tillbaka helsa till din amiral
Och säg, att hertig Karl vid Helsingfors
Är af vår landthär slagen och fördrifven,
Och att han derför må ta sig i akt,
Om han vill hoppas att sin flotta rädda.
Säg det åt honom, han på mig skall tro
Med lika mycket skäl, som jag på honom.

PARLAMENTÄREN.

Det svar var väntadt af ert öfvermod;
Hör derför hvad till sist jag nu er säger.
Om längre med ert trots ni retar oss,
Skall amiralen de af edra vänner,
Som följa oss från Kastelholm som fångar,
Halshugga låta och till er varnagel
Fastspika deras hufvuden på pålar
Midt i er egen åsyn, för att så
Från blodig talarstol för er predika
Med skräckfull död er egen framtids dom.
Betänken er! Det gäller deras lif.

JOHAN FLEMING.

Hvad grymt ha de väl gjort, så grymt att straffas!
Din hvita fana rodnar utaf blygd
För sådant tal; vanhelgadt är dess skygd.

STÅLARM.

När rättigheter, vuxna ur vårt hjerta,
Med makt och ära stå på slumpens spel,
Ett menskolif en småsak blir, ett öre
På tidens raffelbord. Jag offrar dem
Som mig de offrat, om på dem det gällt.
Fäll ner din hvita fana, skynda dig
Tillbaka, om du döden undgå vill.
Det enda svar, vi ha på sådant tal,
Är ärligt motstånd uppå lif och död.

PARLAMENTÄREN.

Bestraffas skall du, trotsiga befäl;
Ej nåd, ej skoning finnes mer. Farväl!
(Stiger ner bakom muren).

JOHAN FLEMING.

Låt till en öppen plats oss gå, hvar'från
Vi kunna skåda bort till andra stranden.
Vid dagens ljus! de skola det ej våga,
Ej så våldföra sig på fångne män!
(Stålarm och Johan Fleming gå).

Sjette Scenen.

Daniel Hjort *(inkommer).*

När svärdomgjordad Kain slog herden Abel
Ihjäl och, plågad af sitt brodermord,

Af Gud sig öfvergifven kände, gjorde
Han sig ett beläte, för hvilket han
Sitt offer tände — och det nämnde Äran.
O, hvilken herrlig afgud! *herrlig* är
Med *herre* slägt, och Kain han var på jorden
Den förste herrn. Det var en snillrik karl!
Så konstigt skapade han denna afgud,
Att just i den man dyrkade sig sjelf,
Som om den varit bräckligt spegelglas,
Och dock står den ännu. För dig, o, ära!
Jag lefver, dör! — „För dig, o, ära! slår jag
Min bror ihjäl!“ — „Jag tackar er så mycket,
Er äran är!“ — Ha, en ironisk Gud! —
Och verlden har han bunden uti kedjor.
En broder hade Abel, Seth vid namn,
Hvarföre hämnades han ej på Kain? —
Det var en stackare! Hvarföre smög han
Ej in i Kains palatser och sin knif
Högg genom ryggen in allt till hans lefver?
Han ämnade det kanske, smög sig in,
Såg Kains afgudabild, förtrollades
Och föll i stoftet neder, ångerfull.
Det var en stackare! Ej sannt, J skuggor,
J blodiga? Ej sannt, J alla andar,
Som ej fån ro i dessa hemska hvalf,
Der edra ben, ombundna än af kedjor,
I mörkret lysa! — Hämnd! Hämnd! —
Tyst jag kommer;

Och ljudlöst, spårlöst, svärdlöst kommer jag!
Vår nästa natt skall bli min första dag! *(Går).*

Sjunde Scenen.

Arvid Stålarm. Johan Fleming *mötande*
Ebba Fleming.

EBBA FLEMING.

Här händer något rysligt. Ifrån fönstren
Man ser på andra stranden hemska verktyg
Uppresta . . . . .

STÅLARM.

Se ej dit, man vill förskräcka
Vårt mod; det skall blott högre egga det.
Vid Gud! Jag skall åt dessa ädla offer
Ge herrlig dödssalut och följesvenner
På färden till en bättre verld. Upp, knektar!
Till luntorna! i kretsar utaf eld
Må alla murar flamma högt af vrede! *(Går).*
(Kanonskott, scenen starkt upplyst).

JOHAN FLEMING.

Är detta ärans glans, är det den lager,
Jag drömde hjelten ge en evig dager?
Finns intet ridderskap i Sverige qvar?
Vårt fordna fromma folk, hvar finns det? Hvar?

Säg, Ebba Fleming, har vår strid, vår sak
En sådan blodig handling på sitt samvet?
Säg att den det ej har, och jag skall ega
Ett lejons kraft, ett svärd på hvarje finger,
En blixt uppå hvar egg! —

EBBA FLEMING.

Till striden, son!

JOHAN FLEMING.

Ja väl! Till strid med hämndens, hatets brand!
Bort kärlek, ömhet! — Arma fosterland!
(Går. Ebba följer honom).

Tablå.

(Amiral Scheels högqvarter gent emot Åbo slott. Ett boningshus till höger i förgrunden. Afton. Månsken.)

Åttonde Scenen.

Tvenne af Hertigens Soldater *(gående på vakt utanför boningshuset).*

FÖRSTA SOLDATEN.

Nå, du säger ingenting.

ANDRA SOLDATEN.

Jag tänker.

FÖRSTA SOLDATEN.

Hvad tänker du då?

ANDRA SOLDATEN.

Jag tänker upp en visa.

FÖRSTA SOLDATEN.

Och jag tänker på fästningen .... den håller i som en sköldpadda. Vet du hvad sköldpadda ä', du? — Det är en sorts stockfiskar, som ha ett ogenomträngligt skal, du, och man måste steka dem på glöd, innan de krypa ut derifrån. Jag önskar vi snart hade hertigen här, så finge vi hålla dem i eld från både land och vatten.

ANDRA SOLDATEN.

Hur tror du det ser ut der innanför? Finnarne kunna trolla, du.

FÖRSTA SOLDATEN.

Må de använda hvad makt som helst, utan folkets kärlek stå herrarne utan rötter. Puh! kommer ovädret och der ligga de som stormfallen skog.

ANDRA SOLDATEN.

Jag undrar hur de ha det der hemma hos oss bortom elfvarna i dalen.

FÖRSTA SOLDATEN.

Tänker du nu på ditt rusthåll igen? Gudskelof, att jag bara var bondedräng, som ingenting annat har än min sold, mitt korpralskap, min flicka och min frihet.

ANDRA SOLDATEN.

Det är skördetid som bäst. Vill du höra min visa?

FÖRSTA SOLDATEN.

Nå sjung den då, men bussig skall den vara.

Nionde Scenen.

De förra. Daniel Hjort.

DANIEL HJORT.

Hvar är er amiral? För mig till honom!

FÖRSTA SOLDATEN.

Pass, min gosse, hvad vill du honom?

DANIEL HJORT.

Det rör dig ej. Släpp in mig eller skjut
Mig genom hjertat. Det mig qvittar lika.

Tionde Scenen.

De förra. Amiral Scheel *(träder ur boningshuset).*

SCHEEL.

Hvad föregår här? Hvem är ni, som tränger
Er genom vakterna och stör min hvila?

DANIEL HJORT.

Jag är ej, hvad jag är. Jag kommer ej
Från slottet, fast jag kommer derifrån.
Jag har ej namn, fast jag har tvenne namn.
Dagsgammal är jag, fast en man till år,
Och mer än tusen lif jag gäller dock
För eder, hertigens och folkets sak.

SCHEEL.

Ett sällsamt, dunkelt tal, af hvilket man
Blott fatta kan, att ni från slottet är,
Det tidens dårhus. Och hur vill ni tros?

DANIEL HJORT *(upptager sin ring).*

Du ring, blif du min förespråkare!
O, stod här hertigen för mig som ni,
Och denna ring jag lemnade åt honom,
Som nu åt er, han visste hvad den gällde.

SCHEEL *(betraktar ringen).*

Det är min hertigs vapen.

DANIEL HJORT.

Denna ring
Han åt min far engång som minne gaf;
Som den jag ärft, med den jag ärft hans blod,
Hans sak, hans hämnd.

SCHEEL.

Kom, följ med mig, så få
Vi talas närmre vid. Följ med, soldat!

(Scheel, Daniel Hjort, första soldaten gå in i boningshuset).

Elfte Scenen.

Andra soldaten *(ensam)*.

Det der betydde något. Har den der icke något ondt i sinnet mot oss, så har han det mot någon annan. — Huh, det är så hemskt och dödstyst i månskenet. Jag vill sjunga min visa. *(Sjunger)*.

(Mel. O, Wermeland, du sköna, du m. m.)

I stugan väfver vännen, jag håller så kär,
För sakna'n så häftigt väfven lider.
Min fader mig gaf vid vårt afsked sitt gevär,
Det är ifrån konung Göstas tider.
Det klappar mig på axeln, liksom en trofast vän,

Och när jag blir gammal, min son får det igen,
Det får han, om jag lefver så länge.

Nu skördas på åkern och bergad är hvar äng,
Gud gifve att rik vore säden!
Och kommer jag ej åter, så får jag blodig säng;
Godt sofver man, när man dör med heder.
Ty dålig den bonde, som ej från plogen går,
När det med tro och frihet i landet illa står.
Gud skydde vår hertig och Sverige! —

Tolfte Scenen.

Andra Soldaten. Daniel Hjort *(kommer från boningshuset). Senare* **Scheel.**

DANIEL HJORT.

Nu är fördraget gjordt. Nu skall jag gräfva
Mig in med ord och guld hos hvarje knekt,
Och slottets kraft just i dess kraft förlama.
Skryt se'n med äran än!

SCHEEL *(kommer ut ur boningshuset).*

Ni glömde guldet;
Här är det. Lycka till! Var säker att
Ej hertigen skall glömma er. God natt!
(Går in i boningshuset).

DANIEL HJORT.

God natt, mitt fordna lif. Nu tysta månsken,
Du nattens onda, bleka samvete,
Gengångare i jordens midnattsdröm,
Tvinsjuka ljus, som tviflar på dig sjelf,
Ej sqvallra i mitt spår på dunkel väg. *(Går).*

ANDRA SOLDATEN

(sjunger om sista versen i sin sång).

Nu skördas på åkern och bergad är hvar äng,
Gud gifve, att rik vore säden!
Och kommer jag ej åter, så får jag blodig säng;
Godt sofver man, när man dör med heder.
Ty dålig den bonde, som ej från plogen går,
När det med tro och frihet i landet illa står.
Gud skydde vår hertig och Sverige! —

Slut på Tredje Akten.

FJERDE AKTEN.

(Stora salen på slottet. Morgonrodnaden strålar in genom fönstren och belyser föremålen i början af akten).

Första Scenen.

Johan Fleming *(hvilar slumrande, med armen i band, på en soffa till venster).* **Ebba Fleming** *(blickar upp från honom och ser utåt).*

EBBA FLEMING.

Re'n sol går upp, och flydd är ändtligt natten,
Den långa natten efter rastlös strid
I fyra dar; men ack! Hur går den upp!
Vänd, stjernors drottning, sol din glans från mig!
I veklig klagan sjunker jag, — och der,
Derute, obevekligt såsom förr
Fiendtlig flotta står, och intet segel
Till hjelp oss skyndar öfver liknöjdt haf,
Och intet bud om våra vänners öde
Framtränga kan till oss. — Tyst! Upp han vaknar.

JOHAN FLEMING *(vaknar och reser sig upp).*
Ack, hvilken herrlig dröm! Jag känner mig
Så styrkt, så glad!

EBBA FLEMING.
Du drömt?

JOHAN FLEMING.
Och idel ljus
Och frid och lycka! Jag på Qvidja var.
Till mig kom kungen dit uppå besök,
Då fridens första skörd på gyllne fält
Jag in med folket bergade tillsammans.
Allt var förändradt: rika parker, der
Nu vildskog står, uttappadt var hvart kärr
Och bytt i åkerfält. Mig kungen tog
Inunder armen och så gingo vi
Igenom folkets högtidsklädda leder,
Och blommor ströddes rikt uppå vår väg,
Och mössor svängdes vid hurrah i luften,
Och suckande såg Sigismund på mig
Och sade: Byt ditt rike emot mitt! —
Så man sig sjelf kan smickra uti drömmen
Och glömma bort i denna lifvets afbild
All strid och omsorg. — Moder, ingen visshet
Om landthärns öde än?

Andra Scenen.

De Förra. Arvid Stålarm *(som inträdt). Sednare*
Olof Klaesson.

STÅLARM.

Ett bud har kommit
I denna natt; igenom sorglös vakt
Det lyckats smyga hit.

JOHAN FLEMING.

Och detta bud?

STÅLARM *(pekar på Olof, som inkommer).*

Här är det.

EBBA och JOHAN FLEMING.

Olof Klaesson!

OLOF KLAESSON.

Ja tyvärr!

EBBA FLEMING.

Och krigshärns öde?

OLOF KLAESSON.

Spridd är den och slagen,
Och jag hardt när att bli tillfångatagen.
Förgäfves jag de lejda skaror ropar

Och söker samla deras spridda hopar;
Om ej jag några falska hjertan stungit,
De sjelf i band till hertigen mig tvungit.
Mod vänner! Om jag icke hoppats än,
Jag hit till eder kommit ej igen.
Vi skola hålla oss till sista man,
Oss trotsar lyckan, trots mot den tillbaka!

STÅLARM.

Visst står vårt slott, det än ej störtat samman,
Ehur' det snart får skäl; besättningen
Gör myteri, står trotsig vid kanonen
Och skjuter ej; förräderi kringsmyger,
Insnärjer oss.

EBBA FLEMING.

Och ingen hjelp från Polen.

JOHAN FLEMING.

O, Sigismund!

OLOF KLAESSON.

Så återstå dock vi.

STÅLARM.

Dock vi? Hvad äro vi? Hvad kunna vi,
Vi, öfvergifne och förgätne här!
Ha, Sigismund, är detta lönen då

För all den trohet, vi emot dig visat!
O! att vi aldrig känt den lumpna känsla,
Som svaga mödrar närt oss med som spenbarn,
Som drifver barnet att sin fader hylla,
Att såsom yngling vörda än hans svaghet
I gråa hår och skydda dem för skymf;
Den svaga känsla, hvilken högst i dårskap
Dock stiger, då den böjer undersåten
För kungen ned att honom dårligt dyrka
Som landets fader och sin äras borgen!
O! att vi qväst den, såsom hertigen,
Som alla andra, och vår egennytta
Sått ner i upprorsandans feta jordmån
Och skördat der vid packets jubel nu; —
Då hade vi ej öfvergifna stått
Med bruten lit och ensam, sviken tro!

EBBA FLEMING.

Är det väl Stålarm, Stålarm, som så talar,
Det finska ridderskapets pelare,
Vår konungs stöd, Klaes Flemings vän och Finlands
Sjelfständiga och fasta svärd!

STÅLARM.

Tack Ebba!
Jag har ej sofvit uppå tvenne nätter.
Bort, bort, du svaghet; kungen kallar dig!
Upp, trötta tanke, efterverlden manar;

Natur jag vill besegra dig! *(Till Olof Klaesson).*
Hur var det?
Vår krigshär slagen är. Då hvilar allt
På oss allen'. Dock, ännu låt oss hoppas
På hjelp från Polen. *(Officerare inkomma).*
Här befälet kommer,
Som hit till sista råd jag sammankallat.

Tredje Scenen.

De Förra. Officerare. Daniel Hjort.

STÅLARM.

Ha'n J med veteranerne besatt
Slottsportarna och uppställt knektarne
Här utanföre?

(Sorl bakom Scenen).

FÖRSTA OFFICERN.

De er svara sjelfva.

DANIEL HJORT *(för sig).*

Hör, det är min orkester det, och stycket,
Som spelas upp, det eder dödspsalm är.

ANDRA OFFICERN.

Doft växer deras knot, med möda fick jag
Dem ordnade. Till hertigen har redan
En del i nattens mörker öfverflytt,

Och af de öfrige är svårt att säga
Hvem är att lita på.

STÅLARM.

Välan, vi skola
Snart få rent spel i saken, och från hvetet
Allt ogräs sjelft må skilja sig!
(Slår upp balkongsdörrarna och talar derifrån nedåt).

Soldater!
Man sagt mig att bland eder — — —
(Sorlet tillväxer).
Tyst! falske uslingar, edsbrytare,
J pligtförgätne, som med fega tankar
Förqväfven modet i de bättres bröst,
J dåliga kamrater, tron J väl
Att vi behöfva er! Fritt må hvar knekt,
Som önskar det, gå hän. Slå slottets portar
På gafvel upp, att sådan giftig luft
Må strömma ut och ej oss här förderfva!
(Går hastigt från balkongen).

JOHAN FLEMING.

Jag kan, jag vill ej tro det —

STÅLARM.

Skåda sjelf!

JOHAN FLEMING *(ser ut genom fönstret).*

De bölja om hvarandra. Täta massor
Mot porten störta sig. Förgäfves söka
De gråa veteraner hejda dem.

STÅLARM.

Må ingen hejda dem.

OLOF KLAESSON.

Du vågar mycket.

STÅLARM.

Blott huggit af den arm, hvars lamhet annars
Också till hjertat kunnat sprida sig.
Nu må vårt råd begynna.

OLOF KLAESSON.

Värre makter
Än missmod verkat det. — Om jag tror orätt,

(med en blick på Hjort).

Så visar detta bleka anlet galet.

STÅLARM.

Kamrater! Finnes någon ibland eder,
Som önskar öfvergå till hertigen,
Han fritt det säge, fritt det göra må;

Ty intet annat återstår för den,
Som blifver qvar, än att med ära falla.

(Tystnad).

Finns någon ibland er, som något har
Att hoppas på af hertigen och röstar
För underhandling?

FÖRSTA OFFICERN *(pekande upp mot skriften öfver balkongen).*

Non illo parcet
Tempore dextra reis.

STÅLARM.

Välan då, vänner;
Fast svikna i vår lit på Sigismund,
Fast öfvergifne af vårt eget folk,
Vi skola visa hertigen i döden,
Att än vår konung och hvarandra trogna
Vi till hans planer ropa enigt: nej!
Och när på tröskeln här de siste fallit
Och hertigen instörtar jublande
I dessa salar, blott en man, en fackla
Behöfs, och slottet störtar öfver segrarn.
Och i ruinerna af dessa hvalf
Vi honom och vårt nederlag begrafva —
Och Sveriges thron och Sigismund är räddad. —

TREDJE OFFICERN.

Hurrah för Sigismund! Vi följa dig.

DE ÖFRIGE.

Hurrah för Sigismund! Hurrah för Stålarm!

STÅLARM.

Så svärjen det vid edra dragna svärd!
Vid fädrens skuggor och vid ärans glans!

ALLA *(draga svärden).*

Vi svärja det.

STÅLARM.

Så återstår oss blott
Att kasta lott om platsen ner i hvalfvet.

JOHAN FLEMING.

Behöfves ej. Min arm mig nekar strida,
Dock är den stark nog att en fackla föra.
Förtro det värfvet mig.

STÅLARM.

Må gå. Åt dig
Vår ära vi förtro med detta. — Nu
Må hvar och en i tysthet sig bereda
För evigheten. Sedan samloms här
Med klara samveten och glada hjertan,

Att tömma före stridens sista brand
Den sista guldpokaln för kung och land.

ALLA.

Hurrah för Stålarm!

(Officerarne aflägsna sig småningom).

EBBA FLEMING *(omfamnar Johan).*

O, min son! *(Stålarm går).*

JOHAN FLEMING.

Min moder,
Vi måste rädda Sigrid.

EBBA FLEMING.

Det är sannt!

JOHAN FLEMING.

Följ henne du, blif hennes moder.

EBBA FLEMING.

Johan!
En bättre tröstarinna finner hon
I hvarje qvinna än i mig; — Nej här,
Lik Indiens stolta enkor vill jag dö
Och ila utur offerbålets lågor
Till ärans himmel i min makes famn! *(Går).*

Fjerde Scenen.

Johan Fleming. Sigrid Stålarm *(inkommer förklädd till bondflicka)*.

SIGRID.

Hvad föregår här, Johan? Mig min fader
Befallt att kläda mig i denna drägt
Och sagt att bort jag måste härifrån.
Hvart än jag ser, jag skådar stränga blickar
Och slutna anleten. Hvad är det, Johan?
Hvarföre vill min far mig sända bort?

JOHAN FLEMING *(hela scenen vekt och innerligt)*.

Vi, som bli qvar, vi ämna dö i dag.

SIGRID *(ödmjukt)*.

Och derför — — —

JOHAN FLEMING.

Ämna vi dig från oss sända.
I denna drägt man dig ej känna skall,
Till dess du hunnit fram till våra vänner,
Och färden går helt lätt här öfver viken,
Dit knappt en vilsen kula nå'ngång kommer.

SIGRID.

O, att den hunne mig! — Och du ej frågar,
Om jag det ville . . . . . .

JOHAN FLEMING.

Svara, Sigrid, mig,
Säg öppet — då du gaf din hand åt mig,
Gaf du af kärlek den? —

SIGRID.

Har jag dig gifvit
Ett skäl till tvifvel om min tro?

JOHAN FLEMING.

Åh, nej!
Dock, hjertat väger icke skäl mot skäl.
Jag vet ej, men — — nu, Sigrid, säg mig — kan
Du älska?

SIGRID.

Ej så innnerligt, som du.

JOHAN FLEMING.

Låt mig få se i dina vackra ögon.
Se upp på mig. Säg, om jag bad dig blifva
Tillsamman här och dö med mig — ej sannt,
De skulle icke stråla rätt af fröjd?
Du svarade mig ja kanske, men sedan
Du lade till: „I denna tunga sal
Här är så qvaft“ . . . Minns du?

SIGRID.

Nej!

JOHAN FLEMING.

Jo, du minns det.
Ack, Sigrid! Om du mig ej älskade,
Hvi gaf du mig din hand, hvarföre sade
Du ej: Jag dig ej älskar. Då jag skulle
Ej plågat dig så länge, som jag nu
Fast omedveten gjort det.

SIGRID.

O, min Gud!

JOHAN FLEMING.

Jag förebrår dig ej, tvärtom mig sjelf
Jag förebrår. Farväl, farväl, min syster!
Blif lycklig en gång, när en själ du finner,
Som är dig värd, och minns mig som en vän!

SIGRID.

Nej, Johan, sänd mig icke bort. Om ock
Jag ej är värd att dö med dig, jag önskar
Dock intet annat än få dö.

JOHAN FLEMING.

Och hvarför?
Rår du väl för, att ej jag dig var kär
I högre mått än någon ann'. Ditt hjerta,
Hur kan så hårdt och dock så vekt det vara.
Farväl! Nu dör jag lycklig; men du skulle
Ej göra det.

SIGRID *(för sig).*

O, om jag hade mod
Att säga honom allt!

JOHAN FLEMING.

Jag går att ställa
I ordning slupen till din affärd nu.
Farväl så länge! *(Går).*

SIGRID.

Gå ej, Johan! Ah!
Han gick, han mig ej hörde. O, min Gud!

(betäcker sitt ansigte med händerna)

Hvi har du öfvergifvit mig och lemnat
Mig i det onda hjertats våld! — Se der
Den hvita kransen på Mariebilden!
Är jag lik den, som kransen fordom band?
Ja, som den brutna rosen är den friska.

Femte Scenen.

Sigrid. Daniel Hjort.

SIGRID *(blir varse Daniel Hjort).*

Han!

DANIEL HJORT.

Hvem har spökat er så vidrigt ut?

SIGRID.

Om icke denna drägt behagar er,
Jag aldrig heller frågat om ert tycke.

DANIEL HJORT.

Går ni med knappnålsbref i mun, min fröken? —
Har ni sett ärlig, ljuflig blommas färg
På hårda, konstigt brutna ädelstenar?
Har ni sett lammets ull på vargens yngel?
Har ni sett solsken i hvitmenad graf? —
Hvar är er spegel, fröken?

SIGRID.

Sista gången
Vi talas vid, och ni kan tala så?

DANIEL HJORT.

Nåväl, så kan jag säga något annat.
Hvem är ni, sköna mask?

SIGRID.

Om ondt jag gjort er,
Var det min mening ej.

DANIEL HJORT.

När satan frestar,
Så frestar han i englaskrud.

SIGRID *(aflägsnande sig).*

O, Gud!

DANIEL HJORT.

Bed, bed! Det passar er. Gå bort och bed
Och nyttja ej till annat edert hjerta,
Att det ert namn ej hånar. Nyttja ord,
Som vingar ha från himmel allt till jord,
Och bed, bed, bed! Kanhända Gud är nådig,
Åtminstone så nådig, som rättrådig.

(Sigrid går).

Sjette Scenen.

Daniel Hjort *(ensam).*

Skall jag er låta dö och dö med er,
Med hertigen och allt i samma lågor? —
Så vore striden slut och allting slut,
Så finge jorden frid, och döden bredde
Det tjocka täckelset, som hålla skall
Till domedag, uppå min hemlighet,
Och alla dessa synder, fienders
Som vänners . . . Ha! Du blinkar, dödsens svärd,
Som hänger öfver tusen hufvuden,
På spindeltråden af min svaga vilja!
Nej, nej! Derför blef jag ej född, derför
Ej forsar de förtrycktes blod med storm
Från hjertat upp till hjernan genom mig.

I afgrunden har himlen dykat ned
Ny kraft att hemta upp till brustet verldsskick.
Så fyll då, hämnd, min själ så med din ande,
Att intet annat utom dig den vet,
Håll vilda hat, håll fast vid hjertats rot
Och lär det endast slå på din befallning!

Sjunde Scenen.

Daniel Hjort. Arvid Stålarm. Olof Klaesson. Johan Fleming. En Veteran *(inhämtande vinbägare).* **Officerare.** *Senare* **Sigrid.**

STÅLARM *(i samtal med en officer).*

När jag var barn en tvillingsbror jag hade,
Som dog helt späd ännu. Jag minnes hur
Jag bad uppå hans graf, att bli förskonad
Ifrån att komma i den svarta jorden.
Rätt sällsamt, att hvad flyktigt, oförståndigt,
Som barn vi önskat, ofta se'n besannas;
Ty nu vi resa genom luften rakt
En ginväg öfver jorden bort från lifvet.
Räck bägarn hit! Skål, trogna krigskamrater,
För hedern, lifvets vin och ärans perla
I botten uppå lifvets bägare! —

(Alla dricka).

Sjung, Olof, sjung för oss en munter visa!

OLOF KLAESSON.

Ha alla sina bägare? Se här!

(Han räcker en bägare åt Daniel Hjort, som motvilligt tager den).

Sång.

Sankt Göran det var en riddare god
Vid glas som svärd.
Med glädje han drack och med fröjd gjöt sitt blod,
Stolt var hans färd.
Mot draken han kom med svärdet i hand
Och en munter sång,
Och fallen låg draken i purpurröd sand
På samma gång.
Hurrah för mod och fröjd!

KÖR.

Hurrah för mod och fröjd!

OLOF KLAESSON *(till Daniel Hjort).*

Hvad nu? Din bägare är full till randen.
Du smuglar, Daniel Hjort! Klang och drick ut!

(Sjunger.)

Sankt Göran han för prinsessan som fru
Till egen härd.
Och kungen han sade: „den bäste är du,
En krona värd!“ —
— „Nej kronan behåll, åt sonen din gif,

Den är mig för tung.
Men låt för dess ära mig offra mitt lif,
Min dyre kung!“ —
Hurrah för tro och fröjd!

KÖR:

Hurrah för tro och fröjd!

(Ett kanonskott höres).

OLOF KLAESSON.

De börja redan, än en vers är qvar.

(Sjunger).

Mot fiender hundra ensam han stred,
Hans kung vardt blek.
Han högg och han segrade, dignade ned,
Gladt som på lek.
Och kungen höll in på segrande färd
Och med blick i brand.
O! finge jag byta fast tusende svärd
Emot din hand!
Hurrah för fröjd och död!

KÖR.

Hurrah för fröjd och död!

(Under denna vers aflägsnar sig en och annan officer).

OLOF KLAESSON *(Till Daniel Hjort, som ämnar gå).*

Hvart skall du, Daniel Hjort?

DANIEL HJORT.

Hvad rör det er?

OLOF KLAESSON *(håller qvar honom).*

Förrädare! — Se hur han bleknar vid
Det namnet, vänner!

DANIEL HJORT.

Bort till murarne
Förr'n hertigen är här!

OLOF KLAESSON.

Bekänn, din skurk!

DANIEL HJORT.

Bevis! Emot min oskuld återstudsar
Uti er egen hals det namnet: skurk!

SIGRID *(inkommer).*

OLOF KLAESSON.

Bevis? — Hvad gjorde du i mörka natten
I amiralens läger?

DANIEL HJORT.

Hvad jag gjorde? —
Säg, efter ni det vet . . . .

OLOF KLAESSON.

Aha! Så har du
Dock varit der. — — Om jag ej upptäckt honom,
Han än förrådt . . . . .

OFFICERARNE *(draga värjorna).*

Ned med förrädaren!

SIGRID *(störtar sig emellan).*

Det är ej möjligt! Hören, hören honom!

DANIEL HJORT.

Ej kommen när mig. Fällen edra svärd! —
Javäl, jag er förrådt, förrädare!

SIGRID *(faller med ett anskri i Johan Flemings armar).*

DANIEL HJORT *(fortsättande).*

Just jag är den, hvars ord har eder stridskraft
Som blad förspridt; just jag är den, som bringat
Er uppå fall — och det min stolthet är!

FÖRSTE OFFICERN.

Stöt honom ner! *(De tränga sig på Daniel Hjort; han rycker värjan af en officer och försvarar sig).*

OLOF KLAESSON *(slår värjan ur Daniel Hjorts hand).*

Nej, bättre skall han straffas!

STÅLARM.

Du, svarta otack — som jag så har trott.
I lifvet blir det bittra aldrig slut.
Med honom handla, Olof, som du vill,
Jag skyndar ner. Re'n striden börjad är.

(Går med alla officerarne; straxt derefter Olof Klaesson med Daniel Hjort).

Åttonde Scenen.

Sigrid. Johan Fleming.

JOHAN FLEMING *(ännu hållande den afdånade Sigrid i sina armar).*

Beklagansvärda! Ha, jag allt förstår!
Och den föraktlige! Sof, evigt sof! —

(Nedlägger henne på soffan).

Tablå.

(Kruthvalfvet, afdeladt genom tvenne pelare. Daniel Hjort, fastkedjad vid den ena. Bakom den andra framskymta krutfaten. Mörker.)

Nionde Scenen.

DANIEL HJORT.

Vid pelaren de nitat mig i kedjor
I slottets kruthvalf här. Jag måste dö

Med dem i samma död, jag måste se,
Hur facklan väcker upp förstörelsen,
Som slumrar här kring mig och dödstyst hotar
Riksföreståndarn, folket, fosterlandet
Med undergång. O, afgrundsmakt af hån!
O, bristen kedjor, remnen hvalf af bäfvan
För den förbannelse, jag slungar ut
Mot dessa bödlar, brottslingar, tyranner!
Du håller kedja! Lumpna, usla jern,
Du är mer stark, mer evig än min ande!
Ha, ha, ha, ha! — Hör, huru hvalfven skratta
Åt mig, åt mig. O, död! Tag detta lif!
Hölj efterverldens vanfrejd öfver mig,
Men rädda, rädda hertigen och folket!

— — — — — — — — — — — — — — —

Ej svar, ej tröst! — Blott som ur annan verld
Kanonen doft igenom hvalfven suckar.
Mitt hufvud är så trött, min tanke svindlar.
Frid, frid! *(faller i vanmakt mot pelaren).*

Tionde Scenen.

Daniel Hjort. Johan Fleming. Arvid Stålarm
(med en brinnande fakla).

STÅLARM.

Här har du facklan. Redan man från borggår'n
Oss trängt till slottets dörrar. Hertigen

Sjelf stormar fram. På borggår'n står han redan.
Så snart du hör i hvalfgången signalen,
Tänd an de der. Farväl! *(Går).*

Elfte Scenen.

Daniel Hjort. Johan Fleming.

JOHAN FLEMING. *(lyser med facklan på Daniel Hjort).*
I vanmakt fallen!
Natur'n är alltför god.

DANIEL HJORT *(uppvaknar).*

(De fixera hvarandra med en lång stum blick).

JOHAN FLEMING.
Förmätne, djerfs du än uppå mig se!

DANIEL HJORT.
Min blick dig följer som ett samvete.

JOHAN FLEMING.
Se bort till Gud och gör din sista bön!

DANIEL HJORT.
Din hand förvissne! — Jag har bedt min bön.

JOHAN FLEMING.
Finns ingen Gud, då så en usling dör.

DANIEL HJORT.

Ej för ett sådant värf, du här utför.

JOHAN FLEMING.

Ljud snart, signal! Du räddar kung och thron!

DANIEL HJORT.

Dö bort, signal! Förderfvets, mörkrets ton!

JOHAN FLEMING.

Du fram den kallat och med den du dör.

DANIEL HJORT.

Men er med mig i afgrunden jag för.

Tolfte Scenen.

De förra. Sigrid.

SIGRID.

Det är en lögn, en nattsvart lögn, hopspunnen
Att oss förderfva alla. Nej, han har,
Han har det icke gjort.

JOHAN FLEMING *(kallt).*

Du, Sigrid, här?
Hvad vill du här?

SIGRID.

Få visshet och få dö.

JOHAN FLEMING.

Olyckliga, vanära icke dig,
Ditt namn, din far! Med brottslig känsla tig!

SIGRID.

Hvad är mig far och namn och allt mot honom.
I lifvet falskt, i dödens stund ändå,
Engång, vill hjertat fritt och öppet slå!
Jag älskade dig en gång, Daniel Hjort;
O, säg du ej det hemska brottet gjort.
Du det ej gjort? Ett svar! — Du tiger . . . tiger? . .

DANIEL HJORT.

Jag älskade dig en gång, Sigrid Stålarm;
Jag tiger, ty jag dig ej krossa vill.

SIGRID.

Du har det gjort?

JOHAN FLEMING.

Betviflar du det än?

SIGRID.

Att dessa dystra hvalf snart remna finge
Och bort med dessa brustna hjertan ginge!

Gif, Johan, mig din arm. — *(Till Daniel Hjort).*
Beklagansvärde!
I denna stund du mig förakta lärde.

JOHAN FLEMING.

Min klinga törstar, men den är för god
Att sölas i en fängslad uslings blod.

DANIEL HJORT.

Vid lifvets rand, ni vet man talar sanning;
Så hören ock den djupt föraktade —
Den djupt föraktade, hvars fostran till
En ödmjuk slaf i praktens gyllne salar
Man trodde sig fullbordat och försäkrat.
Man derför tog mig, derföre man qväfde
Min kraft bland böcker, gjorde svag min arm,
Höll svärd på afstånd, nyttjade min hand
Till darrsjuk slaf i dunlätt fjäders tjenst.
Till tvifvel, sjelfförakt och liknöjdhet
Man närde mig; och när försmådd, förbisedd,
Så långt man fått mig, solade man stolt
Sin äras glans emot min ringhets natt. —
Då kom till mig en oförväntad gäst.
Ni minns den gamla qvinnan på er fest;
Sin son hon sökte der, den siste af
Det folk, som gått igenom er i qvaf.
Med henne vid sin faders graf han stått,
Och denna graf var en schavott.

Med eder har han gått i gyllne sal,
När uti fängelsernas grymma qval
Hans bröder, gömde och förgätne, lidit,
För det de för sin rätt, sin frihet stridit.
Mot er i döden än sitt trots han bär,
Och denne son, — i kedjor står han här!

JOHAN FLEMING.

Hör upp!

SIGRID.

Du öde!

JOHAN FLEMING

Lögn!

SIGRID.

Nej, honom hör!

DANIEL HJORT.

Sitt hat hon lade till mitt hat mot er,
Sin hämnd till min förtviflan öfver er.
Och det försmådda hjertat, det fick ro
Och tviflet flög och tanken fick en tro.
Jag hade intet svärd, jag hade ord,
Jag hade ingen makt, jag hade list,
Och se, jag bragt er dock till fallets rand!
Och fast ni bundit mig i kedjors band,

J kunnen icke kedja sanningen;
Och fast mitt brott mig för i afgrunden,
Guds dom i samma eld er rycka skall;
Och fast J bringen hertigen till fall,
J kunnen ej förgöra lif och ljus.
Ja, störta slottet, er och oss i grus! —
Ersättning en gång efterverlden tar!
(Signalen, ett pistolskott, aflossas i hvalfgången. Svärdsgny och röster).

JOHAN FLEMING.

Vårt svar! — Signaln det var — till domen far! —

RÖSTER I HVALFVET.

Hell! Hertigens är segren!

DANIEL HJORT.

Håll!

SIGRID *(rycker vid Daniel Hjorts utrop facklan ur Johans hand och kastar den blixtsnabbt långt bort; den slocknar, scenen blir mörk. Sigrid faller afsvimmad ner vid Daniel Hjorts fötter).*

DANIEL HJORT.

Min kedja lös!

Trettonde Scenen.

De Förra. En Officer och Knektar af Hertigens parti *(inrusa med facklor och dragna svärd).*

JOHAN FLEMING *(griper en fackla).*

Hit facklan!

DANIEL HJORT.

Grip honom!

(Några af knektarne gripa Johan Fleming).

JOHAN FLEMING

Allt för sent!

DANIEL HJORT.

Kom lös min kedja!
(Knektarne befria honom från kedjorna).
Bort, hvalfven remna, hjertan brista! luft!
Luft! frihet! *(Störtar ut).*

SIGRID *(uppvaknande).*

O, min Gud! hvad har jag gjort!

(Faller ånyo i vanmakt).

Slut på Fjerde Akten.

FEMTE AKTEN.

(En fängelsekorridor. I fonden trenne dörrar. Till venster ingången, till höger korridorens fortsättning inåt hvalfven, hvarifrån en sidokorridor löper inåt fonden och bildar sålunda en mörk fördjupning åt höger i fonden).

Första Scenen.

Fångvaktaren *(ensam)*.

När jag var ung i verlden, då var jag en lustig ture. Hejsan! Då var det muntert lif, när hertig Johans öltunnor runno, och slottet genljöd af drickspengar, och jag var en ung och behändig slottsdräng med en flicka på hvart finger. Jag hade inte väl hunnit gifta mig, så kom der ett bref från kung Erik i Sverige, hertig Johans bror, och hertigen kom bak lås och bom. Knappt skrek min första gosse i vaggan, så kom hertigen ut och satte in sin bror kung Erik i stället och blef sjelf konung. Så fingo vi rast en tid, tills kung Johan flyttade bort sin bror, litet längre än tillåtet var,

om det icke är rätt att skicka sin bror med en ärtsoppa till andra verlden. Besynnerligt, att min hustru och kung Johan dogo på samma natt, så jag inte riktigt vet, om det var för hans eller hennes skull, som det spökade här hela natten. Men en from och gudfruktig menniska var hon ändå, så nog gällde det kung Johan, ty han hade ett brodermord på samvetet, han. Så gifte jag om mig den dag, Sigismund, Johans son, blef kung. Han hölls der icke länge han, så hårdt än Klaes Fleming höll honom fast dervid. Från den tiden har jag haft mycket folk här, än af hertigens vänner, än af Sigismunds — och nu? — så går det, så går det! Jag skulle säga, som det står i psalmen:

Allt hvad vi på jorden äge,
Det är allt förgänglighet.
Hvad vi timligt öfverväge,
Är ostadig stadighet.

om jag icke sjelf varit en ostadig krabat i min ungdom. Men nu tror jag hvarken på den ena eller andra myndigheten. Jag gör min pligt och har inte respekt för någon annan än dödgräfvaren, ty han öppnar porten till ett fängelse, hvaraf mitt endast är en underafdelning.

Andra Scenen.

Fångvaktaren. Olof Klaesson *(inkommer förklädd från venster).*

FÅNGVAKTAREN.

Ni, herr Olof Klaesson? — Ni lefver?

OLOF KLAESSON.

Tyst! Låt mig träffa min bror.

FÅNGVAKTAREN.

Men . . . . . .

OLOF KLAESSON.

Var lugn för din tjenst. Jag ämnar icke befria honom. Så väl har han utfört sin sak, att han icke har något att frukta af segraren.

FÅNGVAKTAREN.

Ja, ser ni, det är så, att fängelset och jag äro ett, liksom ni och ert svärd. Jag är en hård jerndörr, bara en hård jerndörr och sätter ingen in, ej heller släpper någon ut. Det är min sak det, ser ni. Dött skulle jag med fängelset i går, gjort ett hopp ända in i andra verlden, men hjelpa ut någon derifrån i dag eller i morgon, nej, går icke genom samvetet, har aldrig gjort det förr.

OLOF KLAESSON.

En gammal rostig väderhane är du. Vill du låta mig träffa Johan eller ej? Jag har intet guld att ge dig; men om du vill, har du mig sjelf i stället.

FÅNGVAKTAREN.

Gud bevare mig för det. Ni dömmer mig orätt. Ni skall få träffa honom, men gör det kort, ty hertigen är här i rappet! — Kom ut, herr Johan, här är en, som vill råka er.

(Öppnar dörren till höger i fonden).

Tredje Scenen.

De Förre. Johan Fleming.

JOHAN FLEMING *(vill omfamna Olof Klaesson).*

Min bror, du lefver, du är fri!

OLOF KLAESSON *(stöter Johan tillbaka).*

Håll Johan!

Vår ära vi förtrodde i din hand. —
Hur har du fyllt ditt värf?

JOHAN FLEMING.

Anklaga mig!

Mitt svar . . . . .

OLOF KLAESSON.

Fort! för det svaret trotsar här
Jag döden nu. För den skull lös jag slet mig
I går ännu en gång ur oväns hand .
Med harmens, skymfens kraft, då vi förgäfves
Fullbordandet utaf ditt värf förbidde.
Nåväl — —

JOHAN FLEMING.

Begär få tala med en annan;
Min sorg mitt ord förqväfver.

OLOF KLAESSON.

Usla feghet!
Och denne är min bror!

JOHAN FLEMING.

Du miste tar.
Vid Gud! Jag var ej feg!

OLOF KLAESSON.

Så svara mig.
Jag önskar intet högre, än att du
Den tanken döda må.

JOHAN FLEMING.

Nåväl, så hör!
Om du, liksom de andra af de våra,

Ej lös dig slitit, skulle du ha sett
Min falska brud invid sin faders fötter,
Vansinnig öfver hvad hon gjort.

OLOF KLAESSON.

Hvad då?

JOHAN FLEMING.

Af brottslig kärlek till förrädaren . . . . . .

OLOF KLAESSON.

Ej möjligt!

JOHAN FLEMING.

Slog hon facklan ur min hand.
Signalen oss förrådde, hertigens
Soldater trängde in, jag mins ej mer.

OLOF KLAESSON.

Så har då allt mot oss sig sammansvurit!
Nu jag förstår den syn, jag såg i natt.

JOHAN FLEMING.

Såg henne du?

OLOF KLAESSON.

Det måste varit hon.
Jag såg i snöhvit drägt en hvit gestalt,
Der muren högst sig reser upp ur fjärden,

Så luftig som en dimma vandra fram.
På mörka lockar skeno gyllne smycken,
Tillsammanvirade som till en krona.
Hon sjöng en sång till vågornas musik
Och gick som en sömngångerska så säker
På murens sista, silfverglänsta rand. —
Jag läste tyst en bön, gick fram mot muren.
Hon var försvunnen, och när fram jag hann —
Blott stjernorna i vattnet dallrade — — —

JOHAN FLEMING.

O, måtte hon det varit! — Såg du ej? . . . .

FÅNGVAKTAREN *(vid ingången).*

Hertigen hitåt nalkas. Skynda er!

OLOF KLAESSON *(griper med handen om svärd-fästet, blickande åt ingången).*

Långt borta är han. Hör Johan! Han
Ditt lif skall taga. Än han dig ej sett.
Du är den siste grenen af vår ätt.
Låt mig få dö för dig. Vi byta drägt.
Du smyger bort.

JOHAN FLEMING.

Nej aldrig, Olof, aldrig!

OLOF KLAESSON.

Du måste. Minns vårt namn!

JOHAN FLEMING.

Lef du för det!

(Går in i sitt fängelse).

FÅNGVAKTAREN.

Vi äro dödens, om ni längre dröjer! —
Gå in i det der hvalfvet. I dess skuggor
Er ingen ser.

OLOF KLAESSON *(gömmande sig).*

Välan, du blinda slump,
Var än min vän! Än är ej tid att dö!

Fjerde Scenen.

Fångvaktaren. Hertig Karl. Amiral Scheel.
Senare **En officer.**

HERTIGEN.

Det är således här du låtit sätta
In Daniel Hjort?

SCHEEL.

Det var hans egen önskan.
Så snart vi honom löst ur kedjorna,
Han störtade ur hvalfvet upp och ville,
Knappt hörande de ord jag lugnande
Till honom ställde, bort från slottet fly,

Till dess han slutligen gick in uppå
Att hit i tysthet draga sig tillbaka.
Uti det ljusaste af rummen här
Han väntar nu att få Ers Nåde se.

HERTIGEN.

En sällsam sägen har du mig förtäljt
Om honom och dock sannolik. Den väcker
Stolt fröjd uti min själ, på samma gång
Jag borde förebrå dig, att du så
Beräknande begagnat denne yngling.

SCHEEL.

Ers Nåde!

HERTIGEN.

Nog, jag vet hvad du vill säga.
Gif hit den ring, du emottog af honom
Och som jag fordom skall hans fader skänkt.

SCHEEL *(ger Hertigen ringen).*

Här är den.

HERTIGEN *(emottager den).*

Ja, jag känner den igen.
Allt tvifvel om hans sägens sanning flyr.
Hvad minnen väcker denna ring ej opp!
När den jag gaf, jag var ännu helt ung,
Och icke drömde då jag om den lott,
Jag var bestämd till. Djerfva tankar bodde

Dock redan då hos mig, varm kärlek till
Min faders stolta verk, vår svenska frihet,
Den friska plantan, knappt till knoppning hunnen,
Och ofta knöt jag maktlös vredes hand,
Då mina äldre bröders vankelmod
Och lejda prester och hersklysten adel
Det stora verket skakade till fall. —
Det kom min tid. Den kom som stormen kommer
Och såsom stormen skall jag rensa norden
Från allt det qvalm, som ligger i dess luft
Från allt det grus, som samlats på dess jord.
Min segren är och den skall så begagnas,
Att ingen arm skall mer mig den bestrida.
Min domen är och den skall fällas så,
Att ingen pjunkig nåd skall yxan hämma.
Mitt Sverige är och kronan skall bli min,
Se'n jag med frid och välstånd landet krönt.

(Vändande sig till Scheel).

Hur är det, Scheel? Har rådsförsamlingen
Uppsatt anklagelsen och domen re'n!

SCHEEL *(räcker honom tvenne papper.)*

Här äro båda.

HERTIGEN *(ögnande i dem).*

Riksförrädare och dödsdom.

(Återger honom skriften).

Godt! — det vill säga rätt — och rätt skall ske!

EN OFFICER *(inträder och framräcker ett bref till hertigen).*

Ett sändebud från Polen upp vi snappat,
Som hade detta bref till Arvid Stålarm.

HERTIGEN *(emottager brefvet).*

Från Sigismund! Nu kan han gerna få det.

(Officern går).

Fångvaktare! Låt upp för Arvid Stålarm
Och gif åt honom detta. *(Lemnar brefvet till fångvaktaren. Till Scheel).* Kom, vi draga
Tillbaka oss. *(Drager sig tillbaka med Scheel afsides).*

Femte Scenen.

De Förra. Arvid Stålarm *(från dörren till venster).*

FÅNGVAKTAREN.

Herr öfverste, kom ut.
Jag har ett bref till er. *(Lemnar det).*

STÅLARM.

Från Sigismund!
Som till en död! „Min käre Arvid Stålarm . . .
Vi tacke dig för . . . gerna ville vi . . .
Har icke kunnat sända någon hjelp . . .
Vi tvifle om . . . mitt öga sömnlöst är
För allt det blod, som fåfängt blifvit gjutit . . .

Farväl, mitt Sverige! . . . hellre håller jag
Den sanna läran och förlorar kronan . . .
Förr'n för min skull norden sönderremnar . . .
Jag i min oväns hand det lemnar . . .
Må Gud omvända det . . . kom hit till mig . . .
En tacksam kung i Polen väntar dig.". . .
Det var det sista. Krossad såsom fader,
Med ära fläckad af mitt eget barn,
Besegrad, fången; — detta måttet rågat.

(Betäcker sina ögon med brefvet och börjar, vacklande återgå till sitt fängelse).

HERTIGEN *(med dödsdomen i handen).*

Här är en skrift, som också gäller er —
Ej från en kung, men från er fosterjord.

STÅLARM.

Ni, hertig, här! Den skrift, som ni mig ger,
Jag känner den, behöfver den ej se,
Och svarar detta blott: jag lydt min konung.

HERTIGEN.

I sista ögonblicket har du stått
Mig efter lif och ära, — läs din död!

STÅLARM.

Jag ej begär er nåd. Vår strid är slut,
Ert Finland är och Sigismund oss lemnat.

Då är det bäst, att jag till döden går.
(Böjer ett knä).
Dock, nåd, o hertig, åt den lilla skara,
Som återstår af dem, min fana följt.
Min ordern var, men modet det var deras.
Och om ni önskar fosterlandets väl,
Dess ädla söner för dess framtid spara.

HERTIGEN.

Det var engång jag gaf er nåd, då sade
Jag här: Ve dem, som gäcka denna nåd,
Jag återkommer och då finns ej skoning. —
Nu är jag här; mitt ord står fast. Välan!

STÅLARM.

Dränk i vårt blod ert namn för efterverlden;
Och, att den ingen misskund må er ge,
Dränk det också i Johan Flemings blod!

HERTIGEN.

Du djerfve! Döden snart skall tysta dig!
För honom in i fängelset tillbaka. —

STÅLARM *(föres af fångvaktaren tillbaka i fängelset).*

HERTIGEN.

Scheel! Känner du den unge Johan Fleming?

SCHEEL.

Hvad jag om honom hört, besanna tycks
Att stränge män få milda, fromma söner.

Ung, skuldlös, ädel kom han hit uti
Arfsangelägenheter ifrån Warschau
Och deltog nu i striden först. Ej han
Har som de andre, då de slottet stängde
För oss, mot Eder brutit gamla löften.

HERTIGEN.

Dock var det han, som skulle minan tända.

SCHEEL.

Förledd utaf sitt mod och af sin oskuld. —

HERTIGEN.

Nåväl, för honom hit; jag pröfva vill
Hvad godt, som kan en Fleming höra till.

Sjette Scenen.

Hertigen. Scheel. Fångvaktaren *(för ut)* **Johan Fleming,** *(hvarefter han och Scheel draga sig åt bakgrunden).*

JOHAN FLEMING *(för sig).*

Det är då han; — så mycket lik min konung,
Som äregirighet liknar äran
Och våldet makten.

HERTIGEN *(för sig).*

Detta sonen är
Då till Klaes Fleming, han den ende, som

Med mig sig kunde mäta, fast, beslutsam
Och hård som jag, — min ovän bortom döden.

JOHAN FLEMING *(för sig)*.

I lyckans dag jag fann så lätt att dö.
Du, hjerta, nu, när allt du har förlorat,
Hur kan der hoppet ännu hviska: lef!
Om åter till min dyre kung jag länder,
Det är ej den, som for, som återvänder.

HERTIGEN.

Man sagt mig, Johan Fleming, att ni är
Till domen mindre skyldig än de andra.
Träd närmare! Nåväl, om ni, befriad,
Vill ingå i min tjenst och öfvergifva
Er plats i Warschaus hof hos Sigismund,
Så tag på tillgift och försoning här
Min hand emot.

JOHAN FLEMING.

Ers Fursteliga Nåde!
Så högt jag skattar edert ädla anbud,
Så högt ni säkert ock den känsla skattar,
Som här vid dödens rand mitt svar dikterar.
Jag har ej någon skälig orsak, hvarför
Jag skulle öfverge min käre konung
Och bryta otacksamt min tro mot honom.

(Böjer ett knä).

Jag får, jag kan ej mer än vördnadsfullt
Begära här en fri och högsint nåd.

HERTIGEN *(dystert leende)*.

Och hvilka vilkor vill du föreskrifva,
För att af dig, lifdömde domare,
Min nåd mot dig bedömmas må som högsint?

JOHAN FLEMING.

Gif mig ett straff, jag är ju fånge vorden;
Sänd mig i landsflykt bort från fosterjorden.
Det är mitt halfva lif, jag så er ger,
Men konung, tro och ära gälla mer.

HERTIGEN.

Hvi vördar du mig ej med tvenne knän?

JOHAN FLEMING *(stiger upp)*.

Så har jag vördat ingen ann' än Gud
Och den, som han sin makt på jorden gifvit.
Den hedern spar jag åt min Gud och konung.

HERTIGEN.

Du nogsamt mig tillkännager, att du
Din fars natur och stora mod har ärft,
Och varnar oss för det, som utaf dig
Att vänta vore, om du lefva finge.

JOHAN FLEMING.

Ers Nåd, jag svär . . . .

HERTIGEN.

Du svär med halfva själen,
Halft knäfall och halft samvete. Min nåd
Du har försmått. Jag litar ej på löften.
Invid schavotten råkas vi. Farväl! —
Och nu till Daniel Hjort. Kom, följ mig Scheel!

(Går med Scheel genom mellersta dörren i fonden hvilken öppnas af fångvaktaren).

JOHAN FLEMING.

Således döden! — Blott en flyktig dröm
Min lefnad var och intet spår på jorden
Jag lemnar efter mig. O, det är tungt,
Det är dock tungt att i sin ungdom dö! —

Sjunde Scenen.

Johan Fleming. Fångvaktaren. Olof Klaesson *(inkommer).*

OLOF KLAESSON.

Jag måste bort. Har något värf du qvar,
Som jag fullborda kan?

JOHAN FLEMING.

Min moder helsa
Och skaffa Sigrid en välsignad graf,
Farväl! —

OLOF KLAESSON.

Farväl!

FÅNGVAKTAREN.

Om längre här ni dröjer,
Jag svarar icke för hvad sker.

JOHAN FLEMING.

Farväl!

(Går in i sitt fängelse).

FÅNGVAKTAREN.

Hör ni, de komma re'n!

OLOF KLAESSON.

Var lugn!

(Fångvaktaren öppnar mellersta dörren. Olof Klaesson döljer sig bakom den).

Åttonde Scenen.

De förra. Hertigen. Scheel. Daniel Hjort. *(Inträda genom den uppslagna dörren).*

DANIEL HJORT.

Hvad ämnar
Han ställa till med mig? Jag ser på honom,
Att han föraktar mig.

SCHEEL *(till Daniel Hjort).*

Ni blir efter.
Vill ni bli qvar!

DANIEL HJORT.

Jag kommer. — Må de ämna
Mig hvad som helst, jag trotsar dem och allt.

(Hertigen, Scheel och Daniel Hjort gå ut till venster).

OLOF KLAESSON *(i beredskap att följa dem).*

Än finnes jag, som följer edra spår,
Ett värf i lifvet än mig återstår!

(Går hastigt efter de andra).

Tablå.

(En öppen plats i närheten af slottet. Åbo stad på afstånd i fonden. Till höger en kulle).

Nionde Scenen.

Ebba Fleming *(ledd af)* **Ericus Erici.**
Hertig Karl *(mötande dem).*

HERTIGEN.

Man får då ändtligen er se, herr bisp!

(Med en blick på Ebba Fleming).

Dock tycks ni hafva sörjt för, att vårt möte
Ej må mitt sinne vända till er fördel.

ERICUS ERICI.

Ej derför heller är jag här. Mitt kall
Är sorgen trösta och de stolta varna.

HERTIGEN.

Om ni det sednare förut här gjort,
Det förra nu ni hade kunnat spara, —
Då mindre blod, som mindre tårar nu
Erfordrats för att här jag skulle stå.

EBBA FLEMING.

Och skulle aldrig här ers Nåde stått,
Om ej med svek J farit.

HERTIGEN.

Rättvis hämnd,
Som ur er egen våldsmakt har växt upp.

EBBA FLEMING.

En fördelaktig dikt för Eders Nåde.
(Klockringning).

HERTIGEN.

J stolta fru, var nöjd att ni är qvinna!
Er annars gällde dessa klockor ock. *(Går).*

EBBA FLEMING.

Dödsringningen! — Nåd! . . . nej han skall ej lägga
Till sin triumf en krossad moders tår.

ERICUS ERICI.

Så gjut den då i skötet af den vän,
Som huru hårdt Han ock oss menskor dömmer,
Ett ödmjukt hjertas bön dock aldrig glömmer.

EBBA FLEMING.

Led mig till kullen der. — Tack, här i frid
Mig lemna åt mig sjelf. Gå, jag det önskar!

ERICUS ERICI.

Jag vet er vilja vörda. Om ni skulle
Behöfva mig, så är jag i er närhet. *(Går.)*

Tionde Scenen.

Ebba Fleming *(ensam på kullen. Menighet från Åbo vandrar då och då öfver scenen i fonden).*

EBBA FLEMING.

Se skarorna, hur liknöjdt fram de vandra
I högtidskläder. Ingen hör oss mer.
Blott klockorna de höras. Dödens ringning
Det är för allt jag hade qvar på jorden.
Nu dör den sista glansen af vår ära,
Nu bryts den sista spillran af vår makt,
Nu går den siste af vårt namn till döden
Och denne siste är min ende son;
Och griften, der vår vapensköld skall krossas,
Är en schavott! — Och ingen hör oss mer.
Ack, ej ens Gud. Min själ till himmelen
Ej når. Böjd emot jorden stapplar den.

(Lutar sig ner mot kullen med bortskymdt ansigte.)

Elfte Scenen.

Ebba Fleming. Katri.

KATRI *(uppstiger på kullen bakom Ebba Fleming).*
Så kom en gång dock hämndens dag. Se der!

EBBA FLEMING *(i samma ställning som förut).*
Hvem talar här? — Kan ni en bön mig lära,
Som himlen når?

KATRI.
Se opp!

EBBA FLEMING *(ser upp).*
Ah! samma syn!

KATRI.
Stig högre upp, kom, skåda hur din son
Till döden går!

EBBA FLEMING.
Hvad har jag gjort dig, att
Du mig förkrossa vill?

KATRI.
Hvad gjorde jag,
Att ni mig krossade?

EBBA FLEMING.

Är du en moder,
Så gå! —

KATRI.

Jag var engång, hvad nu du är,
Nu är jag, hvad du varit förr.

EBBA FLEMING.

Erici!

KATRI.

Din make tog min fars, min makes hufvud.

EBBA FLEMING.

Erici! *(Klockringningen upphör.)*

Tolfte Scenen.

De Förra. Ericus Erici *(inkommer).*

KATRI.

Och din son han är ej mer.

EBBA FLEMING.

Gud!

KATRI.

Och min son var den, som störtat er!

ERICUS ERICI.

Hör upp, hvem än du är, och minns att hämnden
Ej menniskan tillhör.

Trettonde Scenen.

De Förra. Hertigen. Scheel. Herrar i Hertigens svit. Menighet från Åbo. Knektar. Daniel Hjort.

HERTIGEN.

Slut är vårt värf.
Men, innan vi gå bort från denna plats,
Der med så mycket blod vi rikets frid
Ha tvungits köpa och besegla, har
Jag ännu en förrättning qvar. Träd fram
Intill min sida, Daniel Hjort! Om du
För guld, för gunstbegär ditt värf utfört,
Fast detta värf mitt lif och slottet räddat,
Jag med din handling lemnade dig ensam;
Men då jag väger upp din lefnadssaga,
Din stams förtryckta rätt, mot det du gjort, —
Jag hade aldrig älskat detta folk,
Jag suttit falsk och språkat i dess kojor,
Om jag fördöma kunde. — Derför tag
Din faders ring tillbaka af min hand,
Och för att intet minne af det flydda
Må fästas vid ditt namn, välj dig ett nytt,

Och, för att ingen må dig våga skymfa,
Se här ett svärd. För så det i min tjenst,
Att jag får heder af Bengt Ilkas son!

DANIEL HJORT *(mottager svärdet, blickande på menigheten. För sig).*

Hur blicka de på mig!

KATRI.

Min son!

DANIEL HJORT.

Min moder!
Nu tryck mig till ditt hjerta, göm mitt hufvud,
Att ingen ser mig, göm det vid din barm,
Och älska, älska mig!

EBBA FLEMING.

Han — hennes son!
Det var dock sannt. Om himlen rättvis är,
Hvi faller blott på mig dess hand!

(Sorl och rörelse bland menigheten).

Fjortonde Scenen.

De Förra. Bärare *(med en bår, på hvilken Sigrid Stålarm ligger i hvit klädning, gyllne smycken öfver pannan och sjögräs, som snärjt sig i lockarna och fastnat på klädningen).* **Olof Klaesson** *(framträder bland menigheten).*

EN BÄRARE *(i det han inkommer).*

Gif rum!

HERTIGEN.

En drunknad flicka!

SCHEEL

Arvid Stålarms dotter!

DANIEL HJORT.

Ah! Det är hon! *(Paus).* Blef det till slut ditt öde!
(Vildt). Bort! För de döde till de döde!

(Bärarena bortföra båren).

DANIEL HJORT *(till sin moder).*

Nu,
Min mor, blif åter lugn och lycklig du!
Bort med all bitterhet ifrån ditt hjerta,
Bort med hvart minne från de dunkla dar!
Se hertigen! se dagen ljus och klar!
Flydd är all strid, all hämnd, allt hat, all smärta!
Nu vill jag lefva upp på nytt för dig,
Det som har varit, jaga undan, döda.
För ädla värf mitt hjerta blott skall glöda.

KATRI *(afbrytande).*

Min son, jag gjort dig ondt?

DANIEL HJORT.

Tänk ej på mig!
Tänk på den tid, som ändteligen randas,

Uppå det folk, som nu befriadt andas! —
Mig — ondt? — Nej! Lifvets höjder vinka mig
Och att dem hinna står jag redobogen.

OLOF KLAESSON *(med handen om svärdfästet).*

När högst är säden, är till skörd den mogen.

DANIEL HJORT *(till Katri.)*

Du skall mig trotsig, stolt och verksam se,
Kraft har jag än. Än jag ej bruten är.
Och högt för verlden jag mitt hufvud bär!

OLOF KLAESSON *(sticker Daniel Hjort genom hjertat, att han faller).*

Tag här — din handlings rätta lön, förrädare!

DANIEL HJORT.

Ah! — ! — — ! Ve! *(Dör).*

KATRI.

Min son!

HERTIGEN.

Hvem var det?

OLOF KLAESSON.

Klaesson Fleming!

HERTIGEN.

Det blir på denna jord din sista bragd!
(Ger ett tecken åt knektarne att gripa Olof Klaesson).

OLOF KLAESSON.

Det var en nyhet, känd förr'n den var sagd!

(Går med knektarne).

KATRI.

Uppvakna son!

EBBA FLEMING *(för sig).*

Han står för himlens dom!

KATRI.

Det var min skuld! — Död! — Krossad är jag här.
Min son! O, tag mig, tag mig med i döden!

HERTIGEN.

Så ville jag ej ändra dina öden.
Ett trappsteg blef du fallne yngling der,
Som lyfte herrskarns fot och föll i sär. —

(Fanfarer höras).

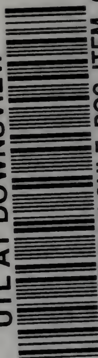
Hör menighet! Fanfarerna oss kalla,
Till makten mig, till frid och framtid alla!

ERICUS ERICI.

Du evige! Behöfves då, att allt,
På hvilket verlden hvilar, kärlek, trohet
Och pligt och ära, svigta skall som rö
Och tusen hjertan brista, för att verlden
Skall skuffas fram en tumsbredd på sin väg!

Slut.

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 09 03 13 001 1